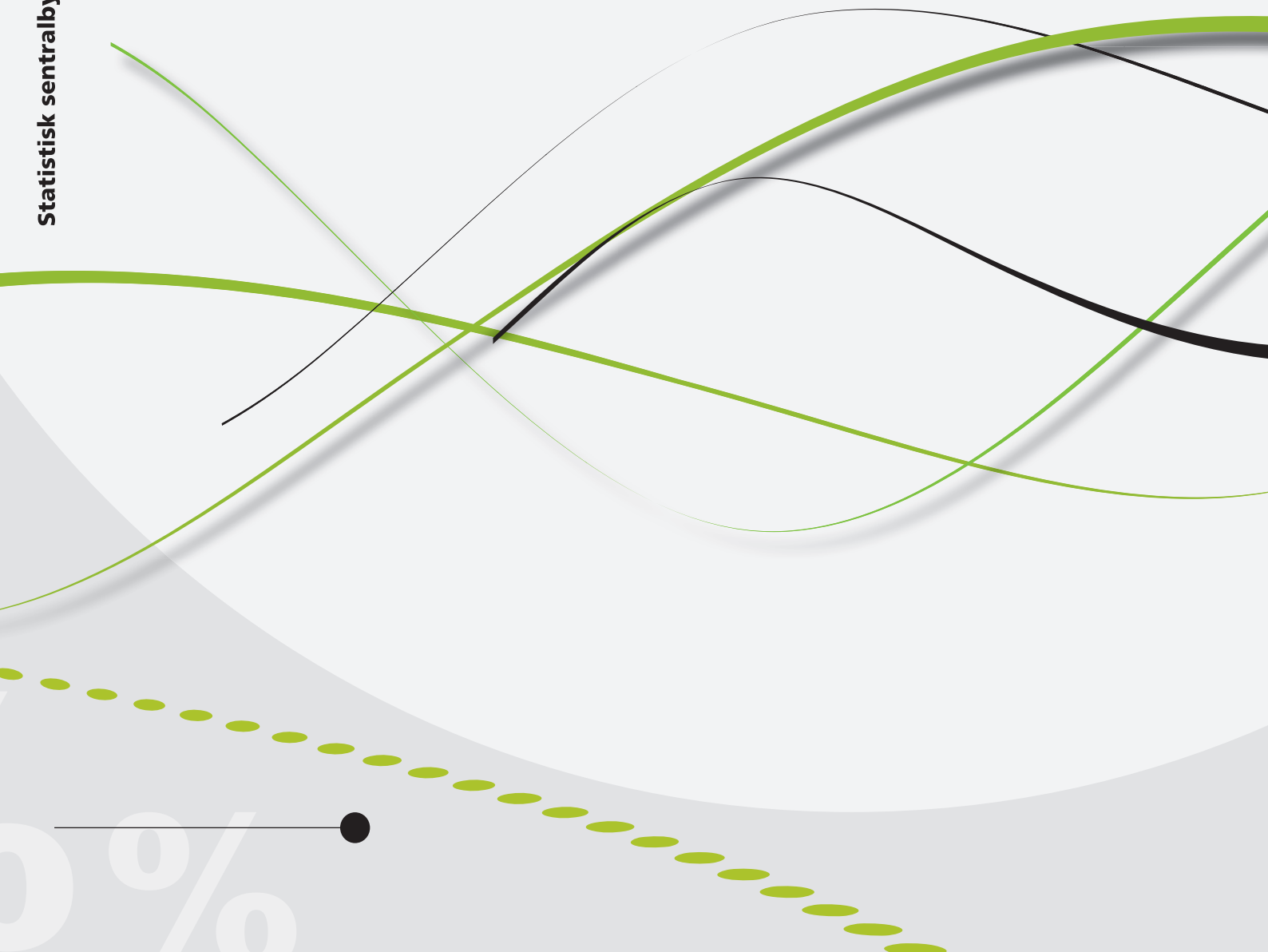

Lars Wilhelmsen

Innovasjon i norsk næringsliv 2012-2014

Lars Wilhelmsen

Innovasjon i norsk næringsliv 2012-2014

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 20. mai 2016

ISBN 978-82-537-9338-2 (trykt)
ISBN 978-82-537-9339-9 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Innovasjonsstatistikk gir viktig informasjon om næringslivet og en pekepinn på evnen til omstilling og nyskaping. Denne rapporten er basert på funnene fra SSBs innovasjonsundersøkelse for 2014 som belyser innovasjonsaktiviteten i norsk næringsliv over en referanseperiode på tre år fra 2012-2014.

SSBs innovasjonsundersøkelse utføres som en del av EUs statistikkbyrås (Eurostat) Community Innovation Survey (CIS) og gjennomføres normalt annethvert år. CIS er basert på et felles skjema utarbeidet av Eurostat i samarbeid med de nasjonale statistikkbyråene. Denne rapporten er basert på resultatene fra den niende ordinære innovasjonsundersøkelsen, CIS 2014.

I Norge har innovasjonsundersøkelsen hatt felles datafangst med FoU-undersøkelsen i perioden fra 2001 til og med 2012. Blant annet grunnet bekymringer angående internasjonal sammenliknbarhet gjennomførte SSB en fullskala separat innovasjonsundersøkelse for perioden 2011-2013, altså i ett av «mellomårene» for de ordinære innovasjonsundersøkelsene. En av hovedmålsettingene med denne undersøkelsen var at resultatene skulle kunne tjene som et referansepunkt for kommende undersøkelser, i fall disse skulle bli gjennomført separat fra FoU-undersøkelsene.

Den separate innovasjonsundersøkelsen viste at de norske innovasjonstallene var vesentlig annerledes, avhengig av om undersøkelsene ble gjennomført sammen med FoU-undersøkelsen eller som en frittstående undersøkelse. Konklusjonen som fulgte var at den ordinære innovasjonsundersøkelsen burde sendes ut som en egen undersøkelse fra og med referanseåret 2014. Dette medførte et brudd i dataserien for innovasjon som er dokumentert i Rapporten 2015/45 Innovasjon i norsk næringsliv 2011-2013.

Dette bruddet innebærer at tall fra innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 og tidligere ikke er direkte sammenliknbare med undersøkelsen for 2012-2014. Sammenlikningsgrunnlaget i denne rapporten er derfor den separate «ekstraundersøkelsen» for perioden 2011-2013 og ikke forrige ordinære innovasjonsundersøkelse.

Rapporten er til dels basert på materiale som allerede har vært publisert av SSB eller gjennom andre kanaler. Dette inkluderer tidligere utgaver av SSBs rapportserie om innovasjon, artikler og statistikkfrigivninger på SSB.no, i tillegg til «Indikatorrapporten», som utgis av Norges Forskningsråd. Det rettes en takk til Frank Foyn, Claudia Berrios og Kristine Langhoff i SSB, til Kaja Wendt og Espen Solberg hos NIFU, samt til øvrige medlemmer av indikatorrapportens redaksjonskomité som har bidratt med innspill og kommentarer til disse arbeidene.

Statistisk sentralbyrå, 2. mai 2016.

Christine Meyer

Sammendrag

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra den norske innovasjonsundersøkelsen for næringslivet i løpet av treårsperioden fra 2012 til 2014. Undersøkelsen måler fire hovedtyper av innovasjon: produktinnovasjon (enten innenfor varer eller tjenester), prosessinnovasjon, organisasjonsinnovasjon og markedsinnovasjon. Hovedbildet i undersøkelsen er at innovasjonsaktiviteten i næringslivet er mer eller mindre uendret i forhold til perioden 2011-2013.

I næringene som var omfattet av undersøkelsen var det 50 prosent av foretakene som introduserte én eller flere former for innovasjon. For alle typer av innovasjon og innovasjonsaktivitet sett under ett utgjør dette en nedgang på 3 prosentpoeng.

For hele næringslivet samlet er alle de fire hovedtypene av innovasjon omtrent like vanlige. 27 prosent av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 24 prosent tok i bruk prosessinnovasjoner. For organisasjons- og markedsinnovasjon er tallene respektive 25 og 29 prosent. I tillegg rapporterer om lag 2 prosent av foretakene at de har utført innovasjonsaktivitet med tanke på å introdusere nye produkter eller prosesser i løpet av perioden, men at denne enten har blitt avbrutt før ferdigstilling, eller at den fortsatt er pågående uten at foretaket har introdusert innovasjoner i løpet av perioden.

Undersøkelsen måler dessuten andre størrelser knyttet til foretakenes innovasjonsvirksomhet, slik som foretakenes innovasjonsinvesteringer, deres markeder, utdanningsnivået på de ansatte, hvem de samarbeider med om innovasjonsutviklingen og hvor stor del av deres omsetning som kommer fra innovative produkter. Også her er det forholdsvis små endringer mellom periodene 2011-2013 og 2012-2014.

Undersøkelsen finner at det er en korrelasjon mellom både foretakenes markeder og andelen ansatte med høyere utdanning og sjansen for at foretak skal være innovativt. Foretak som selger sine varer eller tjenester i internasjonale markeder og foretak som har en høy andel ansatte med høy utdanning har en betydelig større sjanse for å rapportere om produkt- og/eller prosessinnovasjoner enn sammenliknbare foretak som kun opererer regionalt/nasjonalt og foretak som har en lav andel ansatte med høyere utdanning.

Abstract

This report details the results from the ninth regular Norwegian business enterprise innovation survey, covering the period 2012-2014. The survey is carried out biannually as a part of the pan-European Community Innovation Survey (CIS) 2014, which is coordinated by the statistics directorate of the European Union (Eurostat).

Most countries collect data on R&D and innovation separately, while some – including Norway – have previously integrated them in a single combined survey. In part due to concerns over international comparability, Statistics Norway carried out an “off-year” innovation survey in Norway for the period 2011-2013 which was conducted separate from the R&D survey.

The key purposes of this survey was to assess the impact of this methodological change for the business enterprise sector as a whole, as well as to serve as a new reference point should the R&D and innovation surveys be split from each other. These results showed clear and significant differences in the results between carrying out the CIS separately and integrating it with the business enterprise R&D survey. A notably higher share of enterprises reported having had innovation or innovation activities in the 2011-2013 survey than had been reported in previous combined surveys.

In light of these results, it was decided that future Norwegian innovation survey would be carried out separate from the R&D survey starting with CIS 2014. As a consequence, there is a break in the time series of the Norwegian innovation survey after the previous regular survey (2010-2012). Hence, the basis for comparison of all results in this report is thus the aforementioned off-year survey covering the period 2011-2013.

The overall finding is that there were no major shifts in the level of innovation activity in Norwegian enterprises when comparing the periods 2011-2013 and 2012-2014. Overall, fifty per cent of the enterprises covered by the Norwegian innovation survey introduced one or more forms of innovation during the three years from 2012 to 2014. This represents a decrease of three percentage points, which is within the margin of error for the survey.

Twenty-seven per cent of the enterprises introduced product innovations, while 24 per cent introduced process innovations. Organisational and marketing innovations were introduced by 25 and 29 per cent of the enterprises respectively. An additional 2 per cent reported having undertaken innovation activities to introduce product or process innovation, but that these activities had either been abandoned before completion or were still ongoing at the end of the observation period without having yielded an innovation in the enterprise.

In addition to measuring the four main types of innovation, the survey also covers other information related to the innovative practices and capabilities of enterprises. Two of the findings from these results are that enterprises that sold their goods in international markets and enterprises that had a high share of employees with a higher education (BA equivalent or above) also had a notably higher likelihood of being innovative than enterprises operating only regionally/within Norway and enterprises with a low share of graduate employees.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Innovasjonsundersøkelsens formål og historie	7
2. Hovedresultater fra undersøkelsen, 2012-2014	9
2.1. Halvparten av foretakene i næringslivet er innovative	9
2.2. Samarbeid om produkt- og/eller prosessinnovasjon	15
2.3. Immaterielle rettigheter og offentlig støtte til innovasjon	16
2.4. Innovasjonsinvesteringer og resultater av innovasjon	19
3. Opplegg og metode for undersøkelsen	24
3.1. Enhet og populasjon	24
4. Datainnsamling	27
4.1. Feilkilder og usikkerhet	28
4.2. Regionale tall	31
4.3. Begreper og definisjoner	32
4.4. Tilgjengelighet.....	33
Referanser	34
Vedlegg A: Skjema	35
Vedlegg B: Tabellsett A11, 2012-2014	44
Figurregister	93
Tabellregister	93

1. Innledning

1.1. Innovasjonsundersøkelsens formål og historie

Undersøkelsen over næringslivets innovasjonsvirksomhet er en periodisk undersøkelse som har blitt utført av Statistisk sentralbyrå siden statistikkåret (referanseåret) 1991. Undersøkelsen har en observasjonsperiode på tre år, statistikkåret og de to foregående årene. Hensikten med undersøkelsen er å måle omfanget av innovasjon i norsk næringsliv, hvilke virkninger innovasjoner og innovasjonsarbeid har for foretakene, samt å kartlegge øvrige faktorer av som er av betydning for både innovasjonsprosesser og politikktutforming.

Innovasjon er et samlebegrep for den nyskaping som gjøres i foretakene, både når det kommer til utvikling av produkter og prosesser og innenfor foretakets organisering av arbeidet og i dets markedsrelasjoner. Det er sett på som å være av avgjørende betydning for foretakene at de lykkes med å frambringe lønnsomme nyskapinger for at de skal kunne overleve i et konkurranseutsatt marked. Økt innovasjonsevne i næringslivet er også et uttalt mål for norske myndigheter, så god statistikk og dokumentasjon på dette området er følgelig også av offentlig interesse.

Statistikken brukes av nasjonale og internasjonale myndigheter, næringslivsorganisasjoner, medier, forskere og av næringslivet selv. Både interesse for og bruken av innovasjonsstatistikk har vært stadig økende siden begynnelsen av 2000-tallet – både nasjonalt og internasjonalt. En av hovedårsakene til denne utviklingen har vært en tiltagende kunnskapsbase som peker på innovasjon som en vesentlig forutsetning for økonomisk vekst og velstand. Sentrale norske offentlige brukere er blant annet Nærings- og fiskeridepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Norges forskningsråd, Innovasjon Norge med flere.

I innovasjonsundersøkelsene kartlegges en rekke egenskaper ved foretakene og deres innovasjonsarbeid, blant annet hyppigheten og omfanget av innovasjonsaktiviteten i foretakene, hvilken type innovasjon de har gjennomført, ressursene som brukes på slik aktivitet, omfanget av omsetning av nye produkter, hvor ideene og kunnskapen for innovasjon kommer fra, samarbeidsrelasjoner for innovasjon og hemmende faktorer for innovasjonsvirksomheten.

I Norge gjennomføres innovasjonsundersøkelsene som en del av EUs statistikkbyrå (Eurostat) Community Innovation Survey (CIS). Denne består av et malskjema og et sett felles metoderetningslinjer utarbeidet av Eurostat basert på den såkalte Oslomanualen. Oslomanualen er den fremste internasjonale kilden til retningslinjer for innovasjonsstatistikk. Første utgave ble publisert i 1992 og manualen har siden blitt revidert to ganger. Siste utgave ble publisert i 2005 og var da oppdatert i henhold til eksisterende kunnskap om innovasjon og innovasjonsprosesser. De viktigste utvidelsene i 3. utgave ble gjort i forbindelse med inkluderingen av ikke-teknologisk innovasjon, slik som markedsmessig og organisatorisk innovasjon. Det ble også lagt en større vekt på sammenhenger mellom ulike innovasjonsformer enn i de to første utgavene. Denne manualen er for tiden inne i en ny revisjonsprosess, men det forventes ikke at den neste innovasjonsundersøkelsen i særlig grad vil påvirkes av dette arbeidet.

Kombinerte FoU- og innovasjonsundersøkelser

Den forrige ordinære innovasjonsundersøkelsen med referanseår 2012 var åttende gang det ble gjennomført en ordinær innovasjonsundersøkelse. Først ut var den opprinnelige CIS som hadde referanseår 1991, fulgt av CIS2-4 med referanseår

1997, 2001 og 2004¹. Fra og med 2004 er undersøkelsene blitt gjennomført hvert annet år.

I perioden fra 2001 (undersøkelsen for 1999-2001) til 2012 (undersøkelsen for 2010-2012) ble innovasjonsundersøkelsen gjennomført sammen med FoU-undersøkelsen for næringslivet. Overgangen til kombinert undersøkelse skjedde gradvis: fra to helt separate undersøkelser, via en mellomløsning med to skjemaer sendt ut samtidig til samme foretakene for 1997, og deretter til en fullstendig integrert undersøkelse med felles skjema og felles utvalg fra 2001-undersøkelsen. I år uten innovasjonsundersøkelse har det siden 2002 vært gjennomført en ren FoU-undersøkelse.

Hovedargumentet for denne integreringen var å få til et konsistent, effektivt og fleksibelt produksjonssystem; både for SSB selv og for rapportørene i næringslivet. Det ble heller ikke observert noen klar effekt på innovasjonsresultatene ved overgangen til kombinert innovasjonsundersøkelse.

Brudd i tidsserien og overgang til separate undersøkelser

Blant annet grunnet bekymringer angående internasjonal sammenliknbarhet gjennomførte SSB i løpet av perioden 2011-2014 en rekke utviklings- og analyseprosjekter for å undersøke hvorvidt de felles FoU- og innovasjonsundersøkelsene påvirket de norske innovasjonstallene i forhold til andre land vi ønsker å sammenlikne oss med.

Sist ut av disse var gjennomføringen av en fullskala separat innovasjonsundersøkelse for perioden 2011-2013, altså i ett av «mellomårene» for de ordinære innovasjonsundersøkelsene. En av hovedmålsettingene med denne undersøkelsen var at resultatene skulle kunne tjene som et referansepunkt for kommende undersøkelser, i fall disse skulle bli gjennomført separat fra FoU-undersøkelsene.

Den separate innovasjonsundersøkelsen viste at de norske innovasjonstallene var vesentlig annerledes avhengig av om undersøkelsene ble gjennomført sammen med FoU-undersøkelsen eller som en frittstående undersøkelse. Konklusjonen som fulgte var at den ordinære innovasjonsundersøkelsen burde sendes ut som en egen undersøkelse fra og med referanseåret 2014. Dette medførte et brudd i dataserien for innovasjon som er dokumentert i Rapporten 2015/45 *Innovasjon i norsk næringsliv 2011-2013*.

Dette bruddet innebærer at tall fra innovasjonsundersøkelsen for 2010-2012 og tidligere ikke er direkte sammenliknbare med undersøkelsen for 2012-2014. Sammenlikningsgrunnlaget i denne rapporten er derfor den separate «ekstraundersøkelsen» for perioden 2011-2013 og ikke den forrige ordinære innovasjonsundersøkelsen.

---

¹ Det ble dessuten gjennomført en eksperimentell innovasjonsundersøkelse med referanseår 1993. I tillegg inneholdt FoU-undersøkelsene for 1995 og 1999 spørsmål som omfattet et begrenset sett av innovasjonsindikatorer.

2. Hovedresultater fra undersøkelsen, 2012-2014

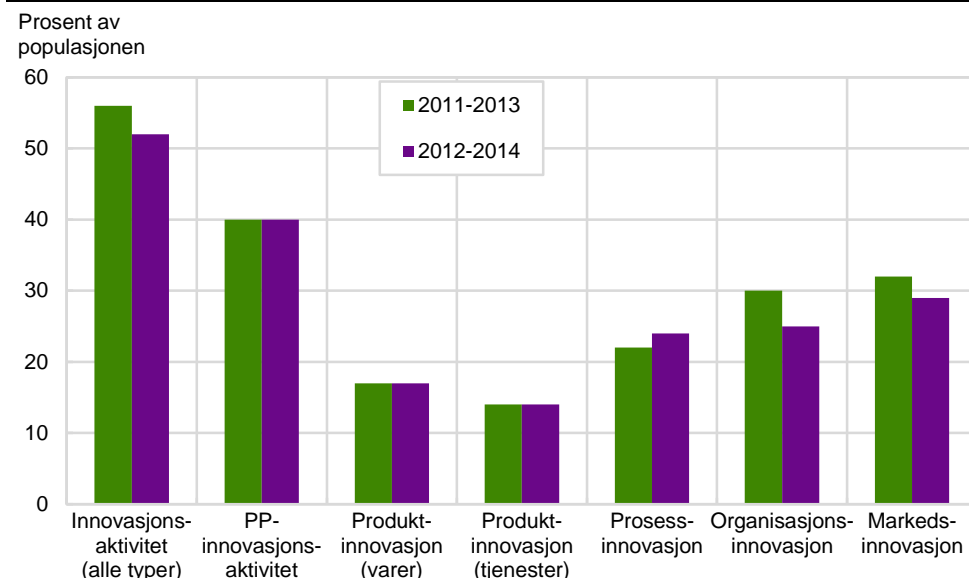
2.1. Halvparten av foretakene i næringslivet er innovative

Innovasjonsundersøkelsen for næringslivet måler fire hovedtyper av innovasjon: produktinnovasjon (enten innenfor varer eller tjenester), prosessinnovasjon, organisasjonsinnovasjon og markedsinnovasjon. 50 prosent av foretakene som var omfattet av den norske innovasjonsundersøkelsen, introduserte én eller flere former for innovasjon i løpet av treårsperioden fra 2012 til 2014. For alle typer av innovasjon og innovasjonsaktivitet sett under ett utgjør dette en nedgang på 3 prosentpoeng fra perioden 2011-2013.

For hele næringslivet samlet er alle de fire hovedtypene av innovasjon omtrent like vanlige. 27 prosent av foretakene introduserte produktinnovasjoner, mens 24 prosent tok i bruk prosessinnovasjoner. For organisasjons- og markedsinnovasjon er tallene respektive 25 og 29 prosent. I tillegg rapporterer om lag 2 prosent av foretakene at de har utført innovasjonsaktivitet med tanke på å introdusere nye produkter eller prosesser i løpet av perioden, men at denne enten har blitt avbrutt før ferdigstilling, eller at den fortsatt er pågående uten at foretaket har introdusert innovasjoner i løpet av perioden.

I forhold til perioden fra 2011 til 2013 er det ingen endringer i andelen produktinnovatører, mens andelen foretak som rapporterer at de har hatt prosessinnovasjon, går opp med 2 prosentpoeng. Både andelen foretak med organisasjonsinnovasjon og andelen foretak med markedsinnovasjon har imidlertid blitt redusert. Endringen er størst for organisasjonsinnovasjon, ned hele 5 prosentpoeng. Tar vi undersøkelsens feilmargen med i betraktning, er andelen foretak med produkt- eller prosessinnovasjoner substansielt sett uendret, mens andelen foretak med markeds- eller organisasjonsinnovasjoner har gått ned. Dette gjelder særlig blant foretak med bare markeds- eller organisasjonsinnovasjon, men i mindre grad blant foretak som samtidig rapporterer at de har hatt produkt- eller prosessinnovasjoner.

Figur 2.1 PP-innovasjoner i næringslivet, etter type og periode

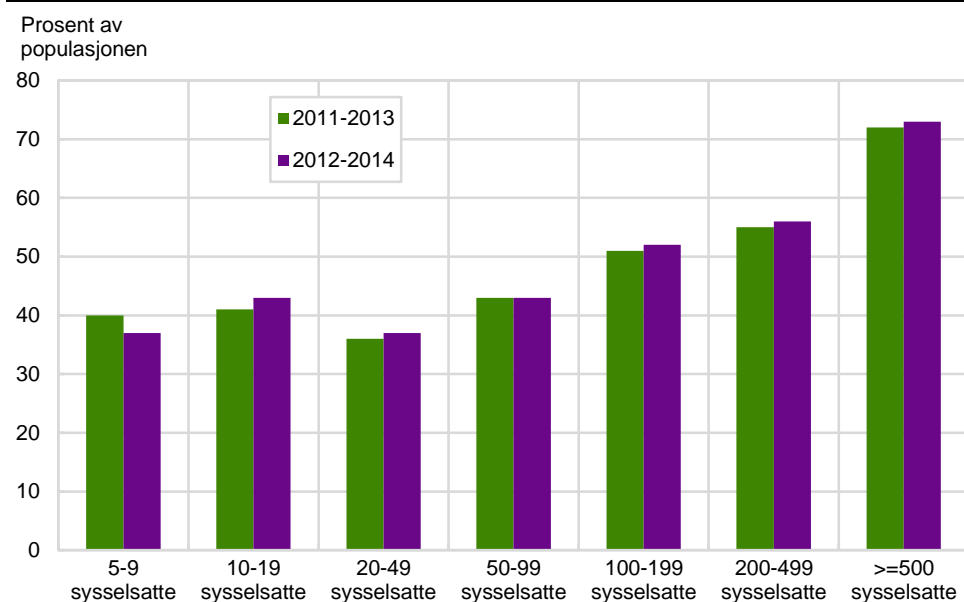
PP-innovasjon er vanligst i store industriforetak

I forhold til perioden 2011-2013 viser tallene en svak nedgang i de vareproduserende industrinæringene for andelen foretak med produkt og/eller prosessinnovasjon (PP-innovasjon) eller som har hatt aktivitet utført med tanke på å introdusere slike innovasjoner (sammen med PP-innovatører samlet sett omtalt som foretak med PP-

innovasjonsaktivitet). I de tjenesteytende næringene var det motsatt en svak oppgang, men begge endringene er innenfor usikkerhetsmarginen. Det er henholdsvis 44 og 42 prosent av foretakene som rapporterer PP-innovasjonsaktivitet i disse gruppene, noe som betyr at vi heller ikke kan snakke om en substansiell forskjell i andelen innovatører mellom disse to hovednæringene. Andelen foretak med PP-innovasjonsaktivitet er uendret i andre næringer utenom industri og tjenesteyting, og disse næringenes innovasjonsaktivitet ligger betydelig lavere enn både industrien og tjenesteyterne.

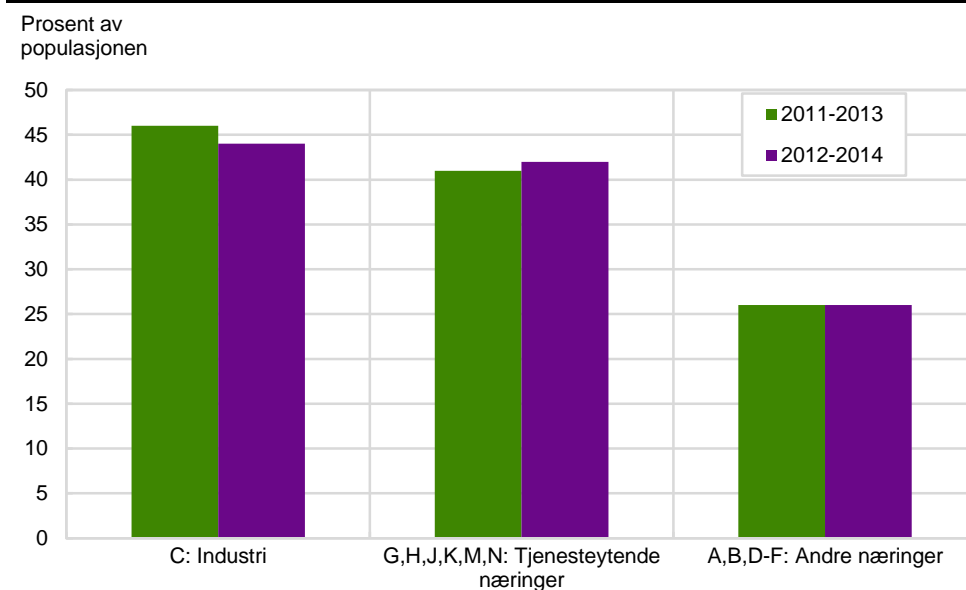
Det er de aller minste vareproduserende industriforetakene som i hovedsak viser en nedgang i PP-innovasjonsaktivitet i forhold til undersøkelsen for 2011-2013. Dette er imidlertid også en gruppe foretak hvor usikkerheten er høy. Det er også en prosentvis stor nedgang for foretak med 50-99 ansatte i andre næringer, men dette er en betydelig mindre gruppe av foretak. For de fleste øvrige sammensetningene av hovednæring og størrelsesgruppe er utslagene moderate og i sum litt høyere enn i 2011-2013.

Figur 2.2 PP-innovasjonsaktivitet i næringslivet, etter størrelsesgruppe og periode¹

¹ Enkelte næringer dekkes ikke for foretak med 5-19 ansatte. Se også kapittel 3.1.

Figur 2.3 PP-innovasjonsaktivitet i næringslivet, etter hovednæring og periode

Innen tjenesteyting er det en oppgang i næringer hvor man tradisjonelt har målt lite innovasjon, slik som Transport og lagring, Overnattingsvirksomhet og Serveringsvirksomhet. Samtidig er det slik at de teknologitunge næringene med en høy andel innovatører – Telekommunikasjon, Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi samt Informasjonstjenester – har hatt en viss nedgang i andelen PP-innovasjonsaktive foretak.

De fleste produkt- og prosessinnovasjonene utvikles av foretakene selv

De fleste innovatørene rapporterer å ha hatt innovasjoner som i hovedsak var utviklet av foretaket selv. Dette gjelder både for produkt- og prosessinnovasjon, men egenutvikling er vanligst for produkter. Foretak kan ha både produkt- og prosessinnovasjoner eller flere innovasjoner av samme type, og til sammen er det 67 prosent av PP-innovatørene som oppgir at minst en av innovasjonene i hovedsak var utviklet i eget foretak.

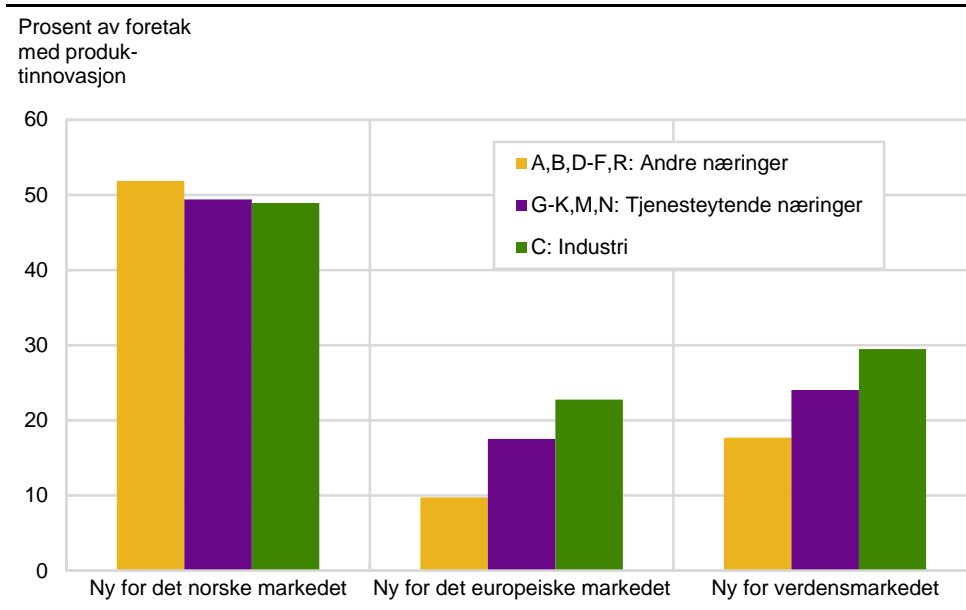
Innovasjoner som var utviklet i samarbeid med foretak i eget konsern eller i samarbeid med andre, ble rapportert av 43 prosent. 29 prosent hadde innovasjoner som enten var fullt og helt utviklet av andre eller som opprinnelig var utviklet av andre, men siden modifisert i foretaket.

Mange produktinnovasjoner er nye for foretakenes markeder

Blant foretak med produktinnovasjon var det like mange som introduserte innovasjoner som var nye for foretakets marked som de som introduserte innovasjoner som kun var nye for foretaket. Et foretak kan flere innovasjoner, både de som er nye for markedet og de som kun er nye for foretaket, og til sammen ble begge disse gruppene rapportert av 65 prosent av produktinnovatørene. 35 prosent av produktinnovatørene lanserte altså kun innovasjoner nye for foretaket.

Som andel av alle foretakene i undersøkelsen betyr dette at nesten 17 prosent lanserte produkter som var nye for sitt marked i løpet av perioden. Blant disse er det flest, 76 prosent, som rapporterer at de hadde en innovasjon som var ny for det norske markedet. 29 prosent har hatt en innovasjon som var ny for det europeiske markedet, mens 39 prosent rapporterte innovasjoner som var nye for verdensmarkedet. Prosessinnovasjoner var sjeldnere helt nye enn produktinnovasjonene. Blant prosessinnovatørene var det 34 prosent som svarte at de hadde introdusert en prosessinnovasjon som var ny for foretakets marked.

Figur 2.4 Foretak med produktinnovasjoner nye for markedet, etter hovednæring

PP-innovatører har bredere markeder enn andre foretak

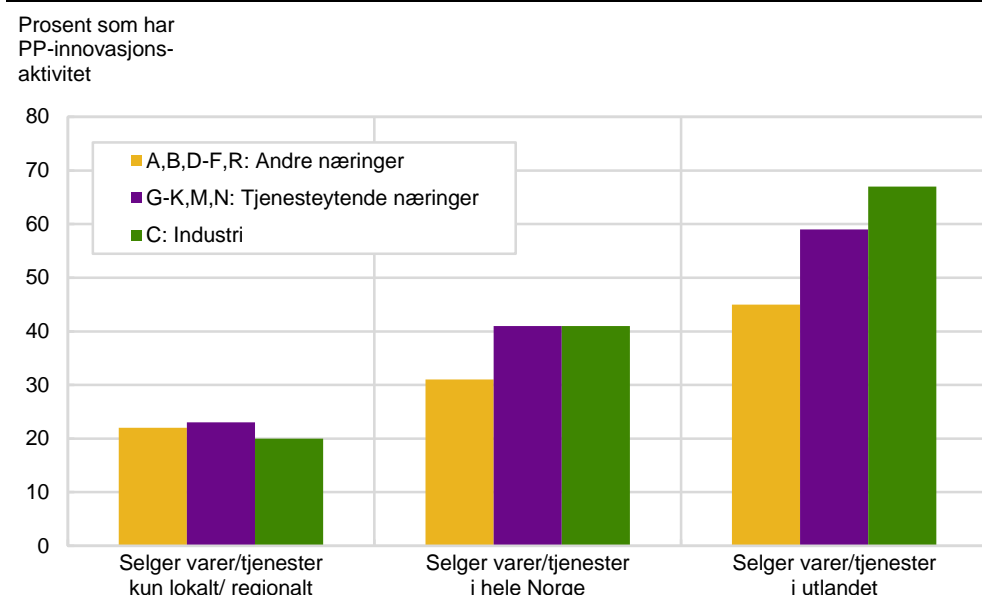
Desto større markeder foretakene opererer i, desto større er sjansen for at de skal være PP-innovative. Foretak som selger sine varer eller tjenester i hele Norge, har dobbelt så høy andel innovatører som foretak som opererer kun lokalt eller regionalt. Foretak som selger varer eller tjenester (også) i utlandet, har igjen ca. 50 prosent høyere innovasjonsandel enn foretakene med et nasjonalt marked. Dette gjelder uavhengig av foretakenes størrelse. Selv et foretak med mellom fem og ni ansatte som opererer i utenlandske markeder, har en mye større sjanse for å ha PP-innovasjon enn et foretak med over 500 ansatte som utelukkende selger varer og tjenester lokalt eller regionalt. Denne tendensen er sterkest i den vareproduserende industrien, men er tydelig i alle tre hovednæringene.

En mulig forklaring på dette kan finnes i den norske geografien og befolkningsstrukturen. Med et forholdsvis spredt bosettingsmønster og til dels store avstander er det rimelig å anta at det finnes forholdsvis mange foretak i Norge som primært selger sine varer og tjenester innenfor sin egen region og samtidig er lite utsatt for konkurranse utenfra. Dette kan bidra til at omstillingstakten senkes. På samme måte er Norge som helhet et forholdsvis lite marked i internasjonal sammenheng, og også her kan det tenkes at store avstander er problematisk for etableringen av aktører utenfra. Motsatt vil foretak som selger sine varer eller tjenester utenfor Norge i større grad være utsatt for konkurranse og innovasjonsinsentivene kan følgelig være sterkere for disse.

Begrensede innovasjonsinsentiver for ikke-innovatører med en lokal/regional markedstilpassing kan altså virke innovasjonshemmende. På samme måte er det mulig at foretak som faktisk innoverer får større muligheter til å utvikle egenskaper ved sine produkter og tjenester som gjør dem i stand til å overkomme logistiske og geografiske hindringer for en bredere markedsadgang. Dette kan også gjelde for utviklingen av nye prosesser som øker konkurransevnen generelt sett. Innovasjon bidrar dermed til at disse foretakene er i stand til å konkurrere mer effektivt innenfor større geografiske markeder.

Det vil her også kunne være en selvforsterkende effekt ved at foretak som innoverer har en større sjanse til å utvide sitt markedsområde samtidig som foretak med et bredt markedsområde i større grad vil måtte fortsette å innovere for å takle konkurransen i de markedene de opererer i.

Figur 2.5 Innovasjonsaktivitet og foretakenes markedsorientering, etter hovednæring

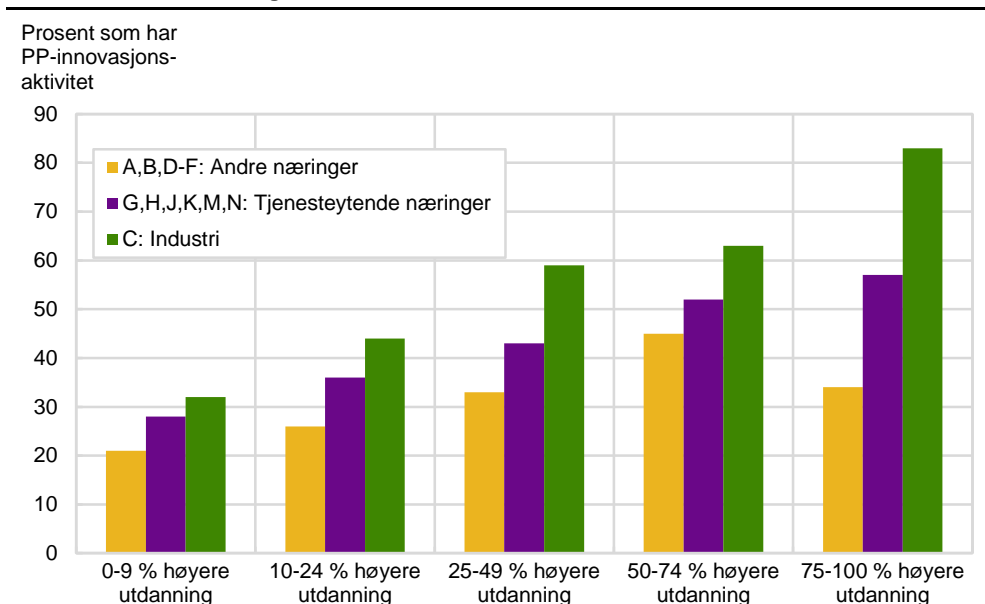
Mange ansatte med høyere utdanning øker sannsynligheten for innovasjon

Den europeiske innovasjonsundersøkelsen inneholder et spørsmål om andelen av foretakets ansatte som har fullført utdanning tilsvarende bachelornivå eller høyere. I den norske undersøkelsen er ikke dette spørsmålet inkludert, men den samme informasjonen er hentet fra utdannings- og arbeidsmarkedsstatistikk for alle foretakene som deltar i undersøkelsen.

Tallene viser at det er en sterk korrelasjon mellom andelen ansatte med høyere utdanning i foretakene og sannsynligheten for at de skal ha rapportert PP-innovasjonsaktivitet i undersøkelsen. En del av dette kan tilskrives næringseffekter, hvor enkelte næringer med et høyt utdanningsnivå også har en høy andel innovatører, og motsatt, men tendensen består uavhengig av størrelsesgruppe og hovednæring. De tjenesteytende næringene som er dekket av undersøkelsen har en gjennomsnittlig større andel ansatte med høyere utdanning enn industrien og andre næringer. Det er dessuten bare blant tjenesteyterne det er en betydelig andel ansatte i foretak hvor minst 75 prosent har høyere utdanning.

Bildet er noe mer blandet når resultatene brytes ned på detaljert næring, men for mange av gruppene blir både antall foretak og antall ansatte her forholdsvis små. Hovedbildet virker imidlertid å være at innovasjonstilbøyeligheten i foretakene øker, i alle fall opp til et visst punkt, når andelen ansatte med høyere utdanning øker, også når man kontrollerer for næring.

Figur 2.6 PP-innovasjonsaktivitet og andel ansatte med høyere utdanning, etter hovednæring

Ikke-innovatører rapporterer få hindringer for innovasjon

Blant foretakene som ikke har noen innovasjonsaktivitet, er det hele 94 prosent som angir manglende behov eller ingen nødvendiggjørende grunn til å innovere som den viktigste årsaken til at de ikke innoverte. Bare 6 prosent av ikke-innovatørene oppgir at hindringene ble opplevd som for høye. Vel å merke angir også 25 prosent av den førstnevnte gruppen at tidligere innovasjoner i foretaket var en viktig eller nokså viktig årsak til dette.

Til sammen 30 prosent av foretakene som svarte at de ikke hadde noe innovasjonsbehov rapporterte kun lav etterspørsel, lav konkurranse eller ingen gode ideer for innovasjon som årsak til at de ikke innoverte. Hele 32 prosent svarte dessuten at alle disse faktorene var uviktige. Sett under ett kan dette tyde på at en kombinasjon

av markedssituasjon og ambisjonsnivå er den viktigste grunnen til at foretak ikke innoverer.

Sett i sammenheng med andre av undersøkelsens resultater kan dette også være en indikasjon på at det finnes et kunnskaps- og bevissthetsgap – hvor ikke-innovatørene i stor grad ikke er i stand til å se hverken muligheter eller utfordringer når det kommer til innovasjon – og at dette er en betydelig innovasjonshindring for foretak helt uten innovasjonsaktivitet. Dette samsvarer godt med resultater fra tidligere undersøkelser, hvor et liknende spørsmål har vist at desto mer innovative foretakene er, desto hyppigere rapporterer de at de opplever konkrete hindringer eller hemmende faktorer for sin innovasjonsvirksomhet.

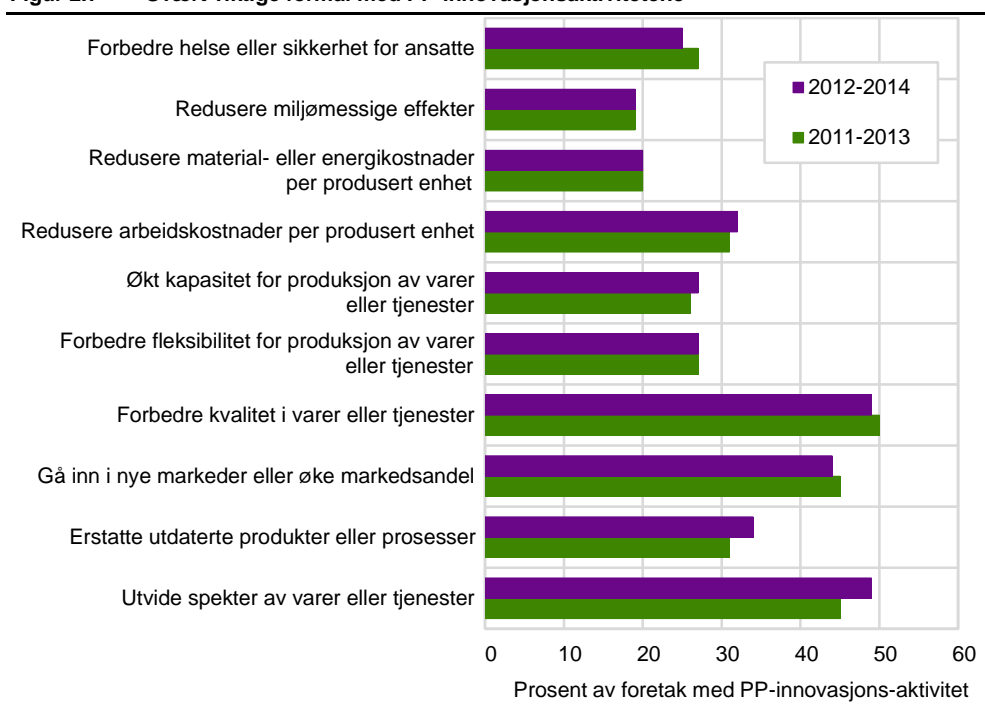
Formålene med PP-innovasjonsaktiviteten endrer seg lite

Det har vist seg vanskelig for foretakene å svare på spørsmål om hvilke effekter de har hatt av innovasjonsarbeidet i løpet av observasjonsperioden. Målbare resultater av innovasjoner dukker ikke nødvendigvis opp umiddelbart, og langt fra alle foretakene evaluerer innovasjonsaktivitetene sine – enten systematisk eller ad hoc. Innovasjonsundersøkelsen har derfor i de seneste utgavene spurt foretakene om å oppgi formålene med innovasjonsaktiviteten. Dette er altså de effektene foretakene ønsker å oppnå med innovasjonsarbeidet i løpet av perioden.

For formål som oppgis å være svært viktige er det å utvide spekteret av varer eller tjenester, å gå inn i nye markeder eller øke markedsandeler, eller å forbedre kvaliteten på varer eller tjenester som sett under ett blir hyppigst rapportert av foretakene.

Minst rapportert er å redusere material- eller energikostnader per produsert enhet og å redusere miljømessige effekter. Disse tallene er praktisk talt uendret i forhold til perioden 2011-2013 og tegner også i all hovedsak det samme bildet som i enda tidligere undersøkelser.

Figur 2.7 Svært viktige formål med PP-innovasjonsaktivitetene

Det er ingen klare forskjeller i foretakenes innovasjonsformål fordelt på størrelsesgruppe, men det er variasjoner etter næring. I den vareproduserende industrien er alle former for økt kapasitet og reduserte kostnader viktigere enn i de tjeneste-

ytende næringene. Også det å forbedre helse eller sikkerhet for ansatte oppgis oftere som et svært viktig formål i industrien. Går vi ned på et mer detaljert nivå er det enkelt næringer som skiller seg ut, for eksempel finnes det næringer hvor det å redusere miljømessige effekter er et relativt viktig formål. I hovedsak er likevel mønsteret med hvilke formål som ansees som de viktigste ganske gjennomgående også på tvers av næringer.

2.2. Samarbeid om produkt- og/eller prosessinnovasjon

Samarbeidsmønstrene i innovasjonsundersøkelsen for 2012-2014 er mer eller mindre uendret i forhold til perioden 2011-2013. Det er en viss nedgang i andelen foretak med PP-innovasjonsaktivitet som rapporterer å ha hatt samarbeid, fra 44 til 40 prosent. Det er også en nedgang for alle de enkelte typene av samarbeid, noe som innebærer at det gjennomsnittlige antallet forskjellige partnere som oppgis av foretakene med innovasjonssamarbeid har gått noe ned. Gitt usikkerheten i undersøkelsen kan vi dog ikke si at disse utslagene er signifikante.

Samarbeid med offentlig sektor er forholdsvis lite viktig

Innovasjonssamarbeid med leverandører er den samarbeidsformen som er mest brukt av foretakene. Det er også den samarbeidspartneren som flest samarbeidende foretak anser som viktigst. Som andel av foretak med en gitt type samarbeid er det foretak i eget konsern som oftest er angitt til å være den viktigste partneren. Disse resultatene er i hovedsak gjentagende fra tidligere undersøkelser, selv om nivå tallene varierer noe.

Sett under ett er samarbeidet med klienter eller kunder både nest vanligst og nest viktigst. Tidligere skilte ikke undersøkelsen mellom privat- og offentlig sektor, men når man tar disse gruppene hver for seg er kundene i privat sektor den nest hyppigst rapporterte partneren. Samarbeid med kunder i offentlig sektor rapporteres derimot under halvparten så ofte.

Blant foretak som samarbeider med klienter eller kunder i privat sektor anser hele 37 prosent dette samarbeidet som det viktigste. Samtidig er det bare 12 prosent av foretakene som samarbeidet med klienter eller kunder i offentlig sektor, som svarer at dette samarbeidet var viktigst. Dette er den laveste andelen blant alle typene samarbeidspartner. Innovasjonssamarbeid med offentlig sektor er altså både minst brukt og har lavest sjanse for å være viktigst når det først finner sted.

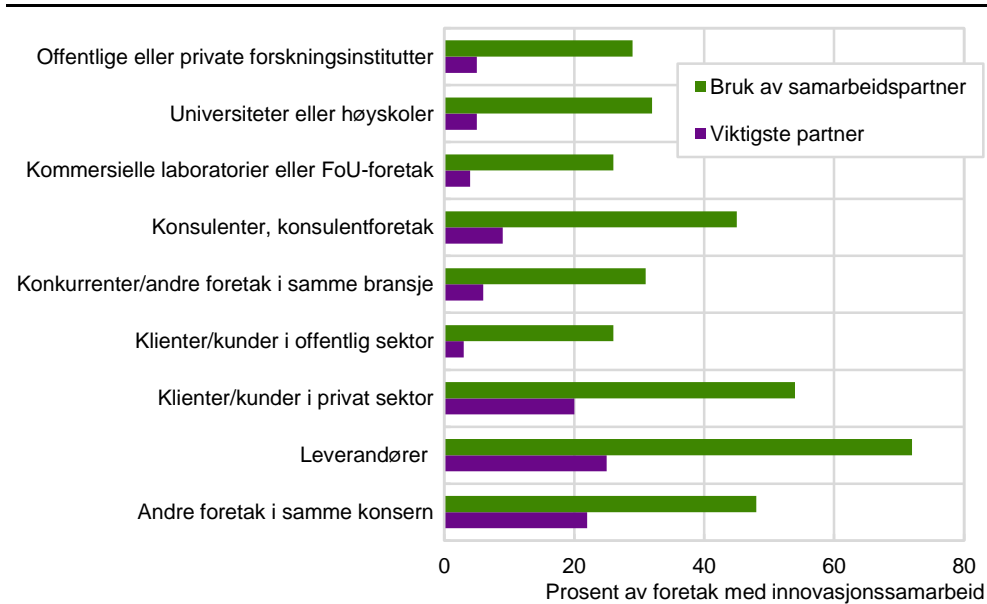
Samarbeid med FoU-aktører relativt sett mindre viktig enn tidligere

Tallene fra 2014-undersøkelsen bekrefter også funnet fra forrige undersøkelse om at samarbeid med FoU-aktører i mindre grad ansees som det viktigste samarbeidet enn det tidligere undersøkelser ga inntrykk av. Siden FoU- og innovasjonsundersøkelsene tidligere ble gjennomført i samme skjema kan denne utviklingen tilsi at en separat undersøkelse i større grad fanger opp foretak som har innovasjonsprosesser som ikke er FoU-drevet og at også disse innovative foretakene samarbeider aktivt med andre aktører.

I årene hvor det ikke gjennomføres en innovasjonsundersøkelse vil det fortsatt spørres om rent FoU-samarbeid som en del av FoU-undersøkelsen, og for å få et så komplett bilde som mulig er begge undersøkelsene relevante. Målt i absolutte tall er det faktisk flere foretak som rapporterer samarbeid med FoU-aktører i innovasjonsundersøkelsen enn i FoU-undersøkelsen og en mulig fortolkning av disse resultatene er at terskelen for å rapportere en aktivitet som FoU har blitt lavere i den separate innovasjonsundersøkelsen. Det kan også tenkes at det finnes former for formalisert innovasjonssamarbeid med FoU-aktører som foretakene i næringslivet ikke oppfatter som FoU-aktivitet som sådan, for eksempel i tilfeller der foretaket ikke selv utfører FoU-aktiviteter som en del av samarbeidet. Denne type samarbeid med FoU-aktører, for eksempel hvor foretaket er inne som

premissleverandør eller som en ren kommersiell partner, vil ikke bli rapportert i FoU-undersøkelsen.

Figur 2.8 Samarbeidspartnere for produkt- og prosessinnovasjon

De fleste foretakene samarbeider lokalt

Som i den forrige undersøkelsen har foretak med innovasjonssamarbeid oftest samarbeidspartnerne sine lokalt/regionalt i Norge eller i Norge for øvrig. Disse to samarbeidsløkasjonene ble rapportert av henholdsvis 71 og 57 prosent av foretakene med innovasjonssamarbeid. Utenlandske samarbeidspartnere befinner seg som oftest i Europa utenom Norden og 36 prosent har hatt en partner lokalisert der. Samarbeid innad i Norden er imidlertid også forholdsvis vanlig, særlig med tanke på størrelsen på næringslivet der i forhold til i Europa for øvrig. I overkant av hvert fjerde foretak med innovasjonssamarbeid, 26 prosent, samarbeidet med en nordisk partner.

Samarbeid med en partner i USA, Kina eller India, eller i andre land er mindre vanlig enn det europeiske samarbeidet. Innovasjonspartnere i USA blir rapportert av 12 prosent, mens samarbeid med partnere i Kina eller India eller i andre land er minst vanlig, henholdsvis med 7 og 8 prosent av de samarbeidende foretakene.

2.3. Immaterielle rettigheter og offentlig støtte til innovasjon

Nesten hver femte innovatør søkte immateriell beskyttelse

Til sammen 18 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet enten søkte om et patent, om å registrere et design eller om å registrere et varemerke i løpet av perioden. Varemerker er mest brukt med 12 prosent, men også 10 prosent av de innovasjonsaktive foretakene rapporterer at de har søkt om et patent. Designregistrering brukes minst hyppig og bare 5 prosent oppgir at de har søkt om dette. Undersøkelsen spurte også om foretakene hadde kjøpt (eller lisensiert inn) eller solgt (eller lisensiert ut) en immateriell rettighet, og dette ble rapportert av henholdsvis 8 og 4 prosent av de PP-innovasjonsaktive foretakene.

Det er i all hovedsak foretak med innovasjonsaktivitet som søker om immaterielle rettigheter. Bare 3 prosent av foretakene uten innovasjonsaktivitet oppga at de leverte slike søknader, og i all hovedsak gjelder dette varemerker. Det var også en

neglisjerbar andel av foretakene uten innovasjonsaktivitet som rapporterte at de hadde kjøpt/solgt eller lisensiert inn/ut slike rettigheter.

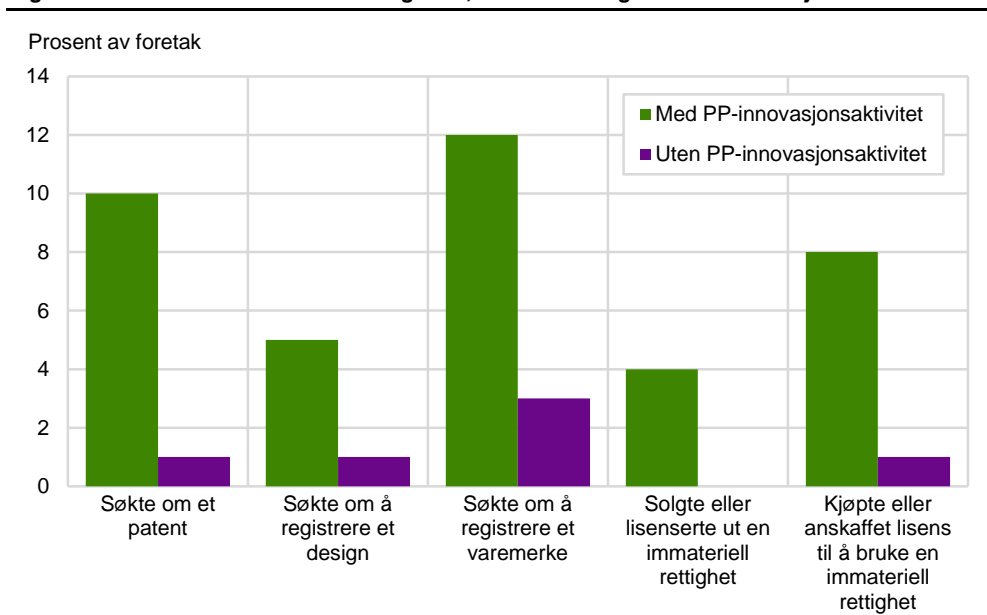
Spørsmål om immaterielle rettigheter i innovasjonsundersøkelsen har variert i innhold over tid. Tidligere inkluderte dette også bruk av uformelle beskyttelsesmetoder for innovasjon, og for perioden 2011-2013 besto spørsmålet av en gradert vurdering av viktigheten av de forskjellige beskyttelsesmetodene. Disse tallene var betydelig høyere enn formuleringen som ble brukt i undersøkelsen for 2012-2014.

For eksempel svarte 17 prosent av foretakene at patenter var av høy eller middels viktighet for å beskytte innovasjoner introdusert i løpet av perioden 2011-2013. I tillegg svarte 14 prosent at patenter var av lav viktighet, mens 69 prosent ikke hadde brukt patenter til å beskytte innovasjonene sine. Tallene for viktigheten av registrerte design og varemerker var også klart høyere i 2011-2013 enn de er for søknader i perioden 2012-2014.

Dette innebærer at selv om foretakene ikke selv har søkt om beskyttelse av immaterielle rettigheter i løpet av perioden så betyr ikke dette at slike rettigheter er uten betydning for foretaket. Et patent kan ha lang gyldighet og kan være søkt om lenge før innovasjonen blir tilgjengelig på markedet. Patentet kan også tilhøre en samarbeidspartner, andre foretak i konsernet, eller være lisensiert fra andre foretak. I alle disse situasjonene kan patentering være et viktig element i foretakenes innovasjonsbeskyttelse selv om de ikke aktivt har søkt om å få tildelt patenter i løpet av undersøkelsesperioden.

Tallene for 2012-2014 bør altså sees i kontekst av tidligere brukte formuleringer på spørsmål om immaterielle rettigheter. Hvorvidt foretakene har søkt om immaterielle rettigheter i løpet av den siste treårsperioden sier ikke nødvendigvis noe om i hvilken grad de bruker slike rettigheter til å beskytte innovasjonene sine eller om hvor viktig denne beskyttelsen er for foretakene.

Figur 2.9 Bruk av immaterielle rettigheter, foretak med og uten PP-innovasjonsaktivitet

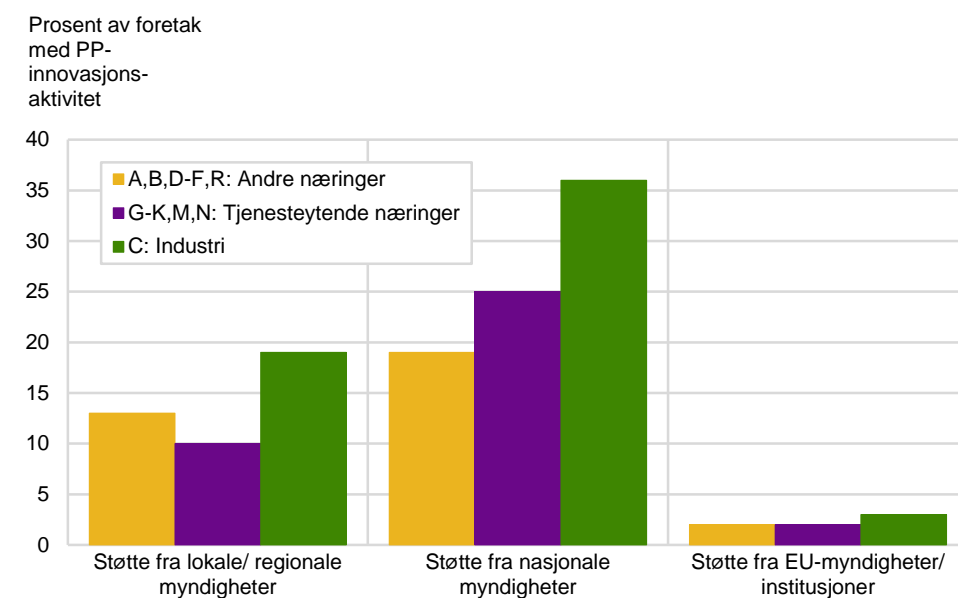
Det offentlige støtter nesten hver tredje PP-innovatør

Blant foretak med PP-innovasjonsaktivitet er det til sammen 32 prosent som har mottatt noen form for offentlig finansiell støtte til innovasjonsutviklingen. Vanligst er støtte fra nasjonale myndigheter eller sentrale offentlige institusjoner.

27 prosent svarer at de har mottatt slik støtte, mens 13 prosent har mottatt støtte fra lokale eller regionale myndigheter eller institusjoner. EU-støtte, inkludert EUs 7. rammeprogram for forskning og utvikling og EUs program Horisont 2020 for forskning og innovasjon, er forholdsvis sjelden. Bare 2 prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet rapporterer å ha mottatt slike midler.

I absolutte tall er det flest tjenesteytere som mottar innovasjonsstøtte, men relativt sett har industriforetakene en klart høyere andel foretak som mottar støtte. Særlig er den relative forskjellen stor når det kommer til støtte fra lokale eller regionale myndigheter, hvor nesten 20 prosent av industriinnovatørene mottar støtte mot bare 10 prosent av tjenesteyterne. Gapet som sådan er enda større for den nasjonale støtten, 11 prosentpoeng, men støtte fra nasjonale institusjoner rapporteres betydelig hyppigere i begge hovednæringene, henholdsvis 36 og 25 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet. Også EU-støtte rapporteres hyppigst i vareproduserende industri, men tallene er gjennomgående lave på 3 og 2 prosent i alle næringsgruppene. Til sammen bidrar offentlige institusjoner eller organisasjoner med finansiell støtte til 43 prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet i industrien, 29 prosent i de tjenesteytende næringene og 26 prosent i andre næringer.

Figur 2.10 Offentlig støtte til utvikling av PP-innovasjoner, etter hovednæring

Offentlige anskaffelser gir innovasjon i ett av fem foretak

Til sammen 28 prosent av foretakene rapporterte at de hadde innkjøpskontrakter for å levere varer eller tjenester til norsk eller utenlandsk offentlig sektor i løpet av perioden. Omtrent like mange hadde innkjøpskontrakter fra norsk offentlig sektor, mens 3 prosent hadde kontrakter fra utlandet. Svært få foretak rapporterer innkjøpskontrakter kun fra utenlandsk offentlig sektor.

Blant foretakene som leverte varer eller tjenester til det offentlige var det 10 prosent som svarte at kontrakten krevde noen form for innovasjon i foretaket. 12 prosent oppga at gjennomføringen av kontrakten hadde avstedkommet innovasjon på annen måte. Sett under ett har 6 prosent av norske foretak hatt innovasjoner som en direkte følge av leveranser til offentlig sektor, enten fordi kontrakten krevde det eller som en følge av leveransen for øvrig.

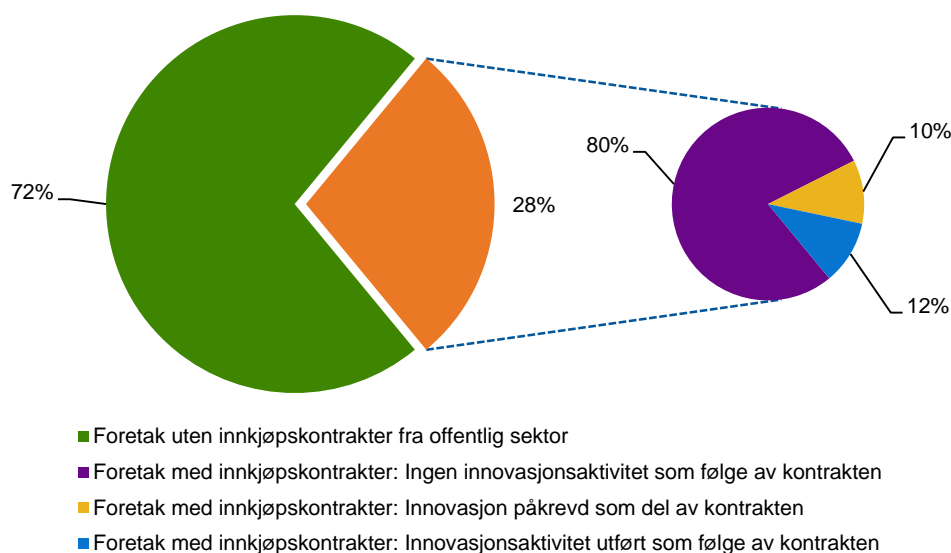
I forhold til perioden 2011-2013 rapporterte noen færre foretak at de hadde offentlige innkjøpskontrakter og en litt lavere andel av disse hadde innovasjon som følge av kontrakten. Gitt usikkerhetsmarginen i undersøkelsen er likevel disse resultatene substansielt sett mer eller mindre uendret.

Det er dog vanskelig å avgjøre nøyaktig i hvilken grad offentlige innkjøp har bidratt til utviklingen av PP-innovasjoner i det norske næringslivet. Undersøkelsen skiller ikke mellom forskjellige typer av innovasjon, og det er mulig at en kontrakt for å levere nye varer eller tjenester til det offentlige kan ha avstedkommet for eksempel organisasjons- eller markedsinnovasjoner.

Et annet element er at innkjøpskontrakter som har ført til innovasjon uten at det var et krav fra det offentlige ikke nødvendigvis innebærer at det offentlige har bidratt til innovasjon på samme måte som når de aktivt krever innovasjon fra foretakene som en del av kontrakten. Det må antas som sannsynlig at når det offentlige krever innovasjon i en anskaffelsesprosess vil dette være fordi det ønskes en vare eller tjeneste som ikke er umiddelbart tilgjengelige i markedet eller fordi det ønskes prosessinnovasjoner, for eksempel for å fremme miljøvennlige alternativer. Det offentliges «netto» bidrag til innovasjon gjennom offentlige innkjøp vil også avhenge av i hvilken grad offentlige innkjøp erstatter private innkjøp og om offentlig innkjøp uten krav til innovasjon påvirker næringslivet annerledes enn det private innkjøp gjør.

Figur 2.11 Foretak med innkjøpskontrakter fra offentlig sektor, med og uten innovasjon¹

¹ Fordelingen av foretak med offentlige kontrakter summerer ikke til 100 prosent grunnet at noen foretak rapporterte å ha hatt både kontrakter som krevde innovasjon og kontrakter som ledet til innovasjon uten at kontrakten krevde det.

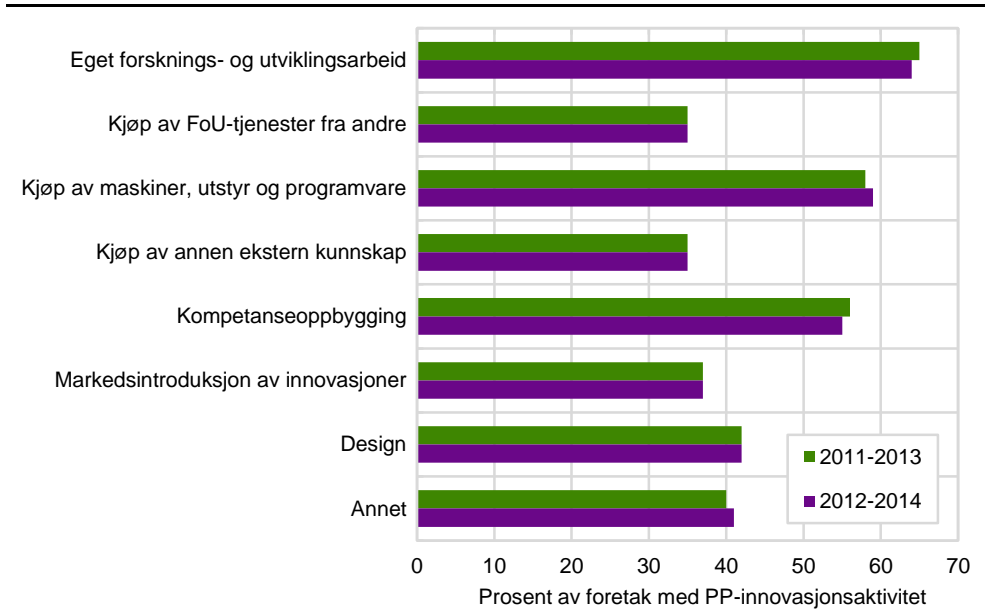
2.4. Innovasjonsinvesteringer og resultater av innovasjon

Sett under ett var omfanget av næringslivets PP-innovasjonsaktiviteter uendret fra perioden 2011-2013 til perioden 2012-2014. Eget forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) er den vanligste formen for PP-innovasjonsaktivitet og er rapportert av 65 prosent av foretakene. FoU har også de største tilknyttede innovasjonsinvesteringene med drøyt 26 milliarder kroner i 2014. 35 prosent kjøpte FoU-tjenester fra andre til en samlet verdi av om lag 7,5 milliarder. Til sammen utgjorde egenutført eller innkjøpt FoU 56,5 prosent av de totale innovasjonsinvesteringene i 2014.

35 prosent kjøpte annen ekstern kunnskap og brukte 3,3 milliarder på dette. Kjøp av maskiner, utstyr og programvare er også hyppig rapportert og ble utført av 58 prosent av foretakene med PP-innovasjonsaktivitet. Det ble brukt over 15 milliarder på slike innovasjonsinvesteringer. Øvrige former for PP-innovasjonsaktiviteter knyttet til utvikling, implementering og markedsintroduksjon av PP-

innovasjoner i foretakene brytes ikke ytterligere ned kostnadmessig, og foretakene brukte til sammen 7,2 milliarder på slike aktiviteter i 2014.

Figur 2.12 Typen av aktivitet for produkt- og prosessinnovasjon

Stor variasjon i næringslivets innovasjonsinvesteringer

Innovasjonsinvesteringene representerte i 2014 2,4 prosent av de PP-innovasjonsaktive foretakenes omsetning og 1,6 prosent av den samlede omsetningen for alle foretakene i undersøkelsen. I absolutte tall utgjorde innovasjonsinvesteringene 59,7 milliarder, noe som innebærer en liten reduksjon fra 61,3 milliarder i 2013. Denne nedgangen skyldes i hovedsak at de rapporterte kostnadene innenfor kategoriene kjøp av annen ekstern kunnskap og andre kostnader begge har gått ned med om lag 30 prosent. I absolutte tall er dette en nedgang på over fire milliarder kroner som bare delvis utliknes av at kostnadene til eget forsknings- og utviklingsarbeid og til kjøp av maskiner, utstyr og programvare samtidig har økt noe.

Fordelt på hovednæring er innovasjonsinvesteringene så godt som uendret fra 2013 til 2014 i den vareproduserende industrien. Innovasjonsinvesteringene i de tjenesteytende næringene gikk ned, mens slike investeringer steg svakt i andre næringer. Målt i absolutte tall investerte de tjenesteytende næringene nesten dobbelt så mye i innovasjon som den vareproduserende industrien, henholdsvis drøye 33 og drøye 17 milliarder kroner. Andre næringer investerte noe over 9 milliarder. Som andel av omsetningen var imidlertid innovasjonsinvesteringene like store i industrien som blant tjenesteyterne, begge med 3,2 prosent. For andre næringer var andelen mindre, med 1 prosent av omsetningen. Omsetningen i denne næringsgruppen inkluderer utvinning av olje og gass.

Det er store forskjeller mellom enkelt næringer. Helt på topp, relativt sett, kommer naturlig nok næringen forskning og utviklingsarbeid, hvor over 70 prosent av omsetningen rapporteres å være innovasjonsrelatert. Dette skyldes at denne næringen i innovasjonsundersøkelsen i all hovedsak omfatter næringsrettet FoU, inkludert næringsrettede forskningsinstitutter². Blant næringer av en viss størrelse skiller tjenester tilknyttet informasjonsteknologi seg ut som en næring hvor det investeres mye i PP-innovasjonsaktivitetene, nesten 5 milliarder kroner og 7 prosent av næringens omsetning.

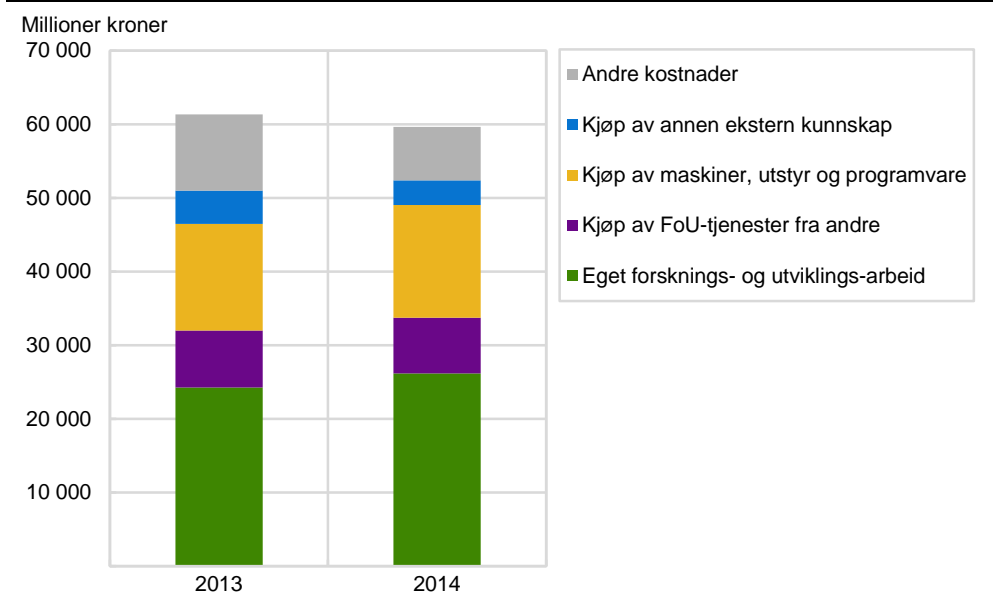
² SSBs innovasjonsundersøkelse for næringslivet inkluderer ikke den delen av instituttsektoren som primært er offentlig rettet og som heller ikke omfattes av internasjonal FoU-statistikk for næringslivet.

I den andre enden av skalaen viser resultatene at de fire næringene i undersøkelsen som har størst omsetning – til sammen 57 prosent av den totale omsetningen i undersøkelsen – bruker en andel på innovasjonsinvesteringer som er betydelig lavere enn gjennomsnittet: Bergverksdrift og utvinning, Agentur- og engroshandel, Finansierings- og forsikringsvirksomhet, samt Bygge- og anleggsvirksomhet.

Til sammen bruker foretakene i disse fire næringene mellom 0,4 og 0,8 prosent av omsetningen på innovasjon. I absolutte tall kan dette likevel utgjøre betydelige beløp, og selv i bygge- og anleggsvirksomhet, som investerer aller minst sett i forhold til omsetningen, utgjør likevel innovasjonsinvesteringene over 1 milliard kroner.

Man bør dog være oppmerksom på at omsetningsbegrepet ikke er like klart definert i alle næringene og at fortolkningen av tallene vil kunne påvirkes av dette. I den vareproduserende industrien er dette forholdsvis ukomplisert og dataene bør være av høy kvalitet, mens i visse tjenesteytende næringer og enkelte andre næringer vil den omsetningen man legger til grunn være mer usikker. Dette vil gjelde for eksempel bank- og forsikringsvirksomhet, finansielle og administrative tjenester, kraftforsyning, etc.

Figur 2.13 Typer av innovasjonsinvesteringer

Enkeltobservasjoner er årsaken til de største utslagene

Innovasjonsinvesteringene er svært skjevfordelte. De aller fleste foretakene rapporterer forholdsvis små beløp, mens noen har svært store kostnader til sin innovasjonsutvikling. Erfaringsmessig er det slik at foretakenes FoU-kostnader er forholdsvis konstante over tid. For innovasjonsinvesteringer bortsett fra FoU er det imidlertid ikke en selvfølge at disse skal være like stabile. Produkters levetid på markedet kan variere og store investeringer i et gitt år bør ikke nødvendigvis forventes gjentatt året etter. I de mer detaljerte aggregatene vil de store utslagene i hovedsak være drevet av enkeltobservasjoner. At foretak legges ned, kjøpes opp, eller endrer størrelsesgruppe/næring har også betydning.

Gitt undersøkelsens usikkerhetsmargin og andre kvalitetshensyn kan vi ikke fastslå hvorvidt tallene for 2014 er substansielt endret i forhold til 2013. Siden det kun foreligger ett tidligere datapunkt som er direkte sammenliknbart med 2014-tallene, kan det heller ikke sies å være noen trend den ene eller andre veien.

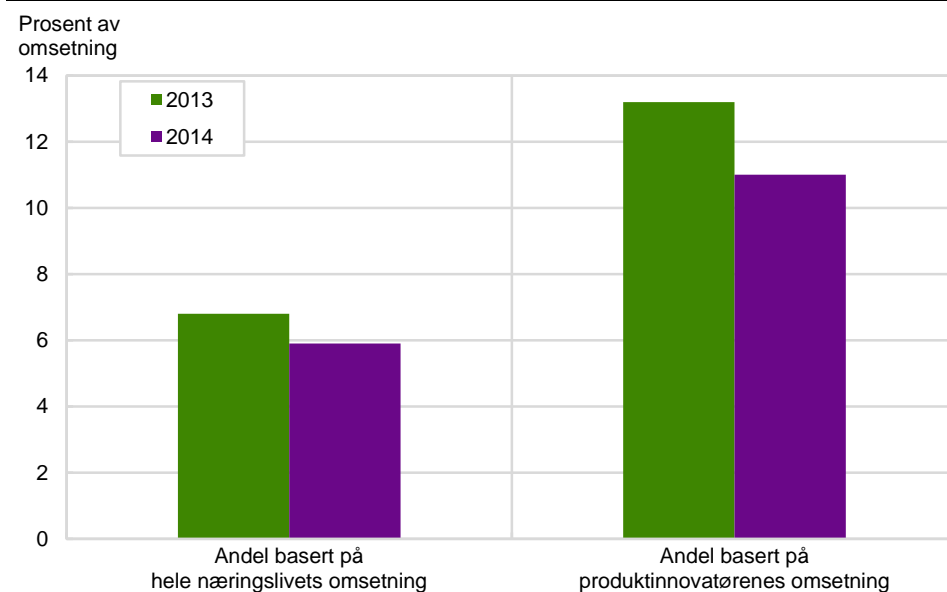
Noe redusert omsetningsandel fra produktinnovasjonene

Når vi nå har et bilde på hvor mye næringslivet investerer i innovasjon er det også interessant å vite hva foretakene har igjen for disse innovasjonsinvesteringene. Prosessinnovasjoner vil selvsagt kunne medføre reduserte kostnader, økt effektivitet og andre inkrementelle fordeler men disse er vanskelige å måle. Den eneste indikatoren innovasjonsundersøkelsen har som direkte ser på resultatene av innovasjonen som gjennomføres er andelen av foretakenes omsetning som stammer fra produktinnovasjoner som ble introdusert til markedet i løpet av undersøkelsens observasjonsperiode. Det skiller mellom produkter som var nye for foretakets marked og for produkter som kun var nye for foretaket. Disse andelene stilles så opp mot næringslivets samlede omsetning under ett for å si noe om hvor viktig innovasjoner er for økonomien samlet og mot kun produktinnovative foretaks omsetning for å si noe om hvor viktig disse innovasjonene var for produktinnovatørene isolert sett.

Andelen av foretakenes omsetning som kommer fra produktinnovasjoner introdusert i løpet av de siste tre årene, var mindre i 2014 enn i 2013. Dette gjelder både som andel av næringslivets omsetning totalt sett – ned fra 6,8 til 5,9 prosent – og som andel av produktinnovatørenes omsetning alene: en reduksjon fra 13,2 til 11 prosent. I ren omsetning betydde produktinnovasjonene i 2014 verdier på drøyt 120 milliarder kroner for produkter som var nye for foretakenes markeder og drøyt 90 milliarder for produkter som kun var nye for foretakene. Det er en nedgang i alle hovednæringene, men forskjellene er ikke spesielt store. På et mer detaljert nivå er det derimot betydelige variasjoner i tallene – både når det gjelder størrelsesgrupper og detaljert næring.

Nedgangen skyldes primært at foretak med produktinnovasjon i snitt har rapportert en mindre prosentandel enn i forrige undersøkelse for innovasjoner som kun var nye for foretaket. Den gjennomsnittlige rapporteringen av produktinnovasjoner som var nye for foretakets marked, var i praksis uendret. Andelen produktinnovatører i næringslivet og produktinnovatørenes andel av den samlede omsetningen kan også påvirke disse tallene, men disse størrelsene har heller ikke endret seg vesentlig mellom undersøkelsene.

Figur 2.14 Omsetning fra produktinnovasjoner i referanseåret

Som nevnt over er ikke omsetningsbegrepet enhetlig mellom næringer, noe som kan påvirke disse tallene. I tillegg kan tidshorizonten ved introduksjon av nye produkter være en vesentlig faktor. Næringslivet er som sådan lite homogent og produktene som introduseres varierer mye. Det er derfor trolig også store forskjeller mellom foretak og mellom næringer når det gjelder et produkts levetid og hvor lang tid det tar før det genererer avkastning. Dette vil påvirke de totale omsetningsandelene for nye og endrede produkter, og omsetning i seg selv er ikke nødvendigvis en fullgod indikator på verdiskaping eller andre produktivitetsgevinster realisert som følge av innovasjon totalt sett.

3. Opplegg og metode for undersøkelsen

3.1. Enhet og populasjon

Foretaket som undersøkelsesenhet

Enheten som observeres i innovasjonsundersøkelsen er foretaket. Dette er i tråd med retningslinjene for CIS. Standard for næringsgruppering (SN 2007) definerer foretaket som «en økonomisk enhet med selvstendig beslutningsmyndighet», og i de fleste tilfeller vil dette være sammenfallende med juridiske enheter. Eksempler på organisasjonsformer for foretak er aksjeselskap og ansvarlig selskap.

Et foretak kan videre deles inn i flere virksomheter dersom det har aktivitet i ulike næringer eller på forskjellige steder. Dette gir en mer presis fordeling av foretakets aktiviteter på næring og region. Hovedregelen er at dersom det drives virksomhet i ulike næringer på samme sted, deles virksomheten i flere virksomheter hvis hver næring sysselsetter minst 5 personer (10 personer hvis virksomhetene er innenfor ulike industrinæringer). Resultatet er at i de fleste tilfeller blir virksomhet og lokal enhet identisk.

Fordeler og ulemper med foretaket som observert enhet

Det er fordeler og ulemper knyttet til det å henvende seg til foretaket og ikke til den enkelte virksomhet. Den viktigste fordelen er at man oftere når frem til de reelle beslutningstakerne. Strategiske avgjørelser vil typisk bli truffet på foretaksnivå, selv om slike avgjørelser også kan fattes på et enda høyere nivå for foretak som er knyttet sammen i konserner. Siden innovasjonsaktiviteter er nært knyttet til nettopp strategi og kursvalg antas det at foretaket er best egnet til å gi svar på området.

En ulempe med foretaket som observert enhet er at et foretak ikke nødvendigvis er næringsmessig eller geografisk entydig. Hvis et foretak har innovasjonsaktivitet i flere virksomheter og i flere næringer, vil all innovasjonsaktivitet rapporteres for foretaket og næringsklassifiseres der hovedaktiviteten foregår. Dessuten vil innovasjonsaktiviteten plasseres geografisk etter foretakets beliggenhet, selv i tilfeller der innovasjonsaktiviteten egentlig gjennomføres i en virksomhet plassert et annet sted i landet. For foretak med flere virksomheter kan man med andre ord ikke nøyaktig plassere all innovasjonsaktivitet geografisk eller på næring. Foretak med flere enn én virksomhet er en forholdsvis liten del av det totale antallet foretak i populasjonen, men de står likevel for hoveddelen av den totale omsetningen i næringslivet og de totale innovasjonskostnadene.

Innhenting av data fra foretak knyttet sammen i konsern utgjør også en utfordring. Her kan vurderinger på konsernnivå medføre at innovasjonsaktivitet som skal benyttes i flere av konsernets foretak legges til ett foretak som har ansvaret for utviklingsarbeidet. Under kontrollen av dataene benyttes derfor informasjon om konserntilknytninger mellom foretak for de største enhetene. Dette for å sikre at den registrerte informasjonen om konsernets utviklingsarbeid plasseres riktig og dekker de relevante foretakene i konsernet.

Dekkede næringer

Innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse der målpopulasjonen er industri- og bergverksdrift, de fleste tjenesteytende næringer, olje- og gassutvinning samt enkelte andre næringer av økonomisk betydning i Norge. SSB følger den obligatoriske minimumsdekningen i CIS og inkluderer i tillegg næringer av interesse for nasjonale brukere. Utvalget trekkes på 2-sifrer næringskode og klassifiseres etter gjeldende versjon av Standard for næringsgruppering (SN 2007), basert på EUs standard Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes (NACE rev.2).

Tabell 3.1 Næringsdekning for undersøkelsen

SN 2007 ¹	Næring
A03	Fiske, fangst og akvakultur*
B05-09	Bergverksdrift og utvinning
C10-33	Vareproduserende industri
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet
F41-44	Bygge- og anleggsvirksomhet*
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner
H49-53	Transport og lagring
I55-56	Overnattings- og serveringsvirksomhet*
J58-63	Informasjon og kommunikasjon
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning*
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse
M72	Forskning og utviklingsarbeid
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser
M74.9	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet*
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester
N82.9	Annen forretningsmessig tjenesteyting*

¹ Næringer merket med stjerne (*) er ikke obligatoriske (rapporteringspliktige til Eurostat) i CIS.

Størrelsesgrupper og utvalg

CIS er en utvalgsundersøkelse for foretak med minst 10 sysselsatte. Den norske innovasjonsundersøkelsen omfatter imidlertid foretak helt ned til 5 sysselsatte i de fleste næringene mens det i visse næringer kun dekkes foretak med minst 20 sysselsatte³. Hovedprinsippet for konstruksjonen av utvalget er – med visse unntak – at samtlige enheter med minst 50 sysselsatte innenfor dekkede næringer inkluderes. I tillegg blir alle foretak med mindre enn 50 sysselsatte som rapporterte betydelig FoU-virksomhet i forrige FoU-undersøkelse inkludert i et eget fulltalt stratum.

Det trekkes så et tilfeldig utvalg av de resterende foretakene med 5-49 sysselsatte etter næring og størrelsesgruppe. Det beregnes totaltall basert på dette utvalget. Av hensyn til den totale oppgavebyrden er trekksannsynligheter og justeringer i utgangspunktet valgt slik at den samlede størrelsen på utvalget ikke skal overskride om lag 6500 enheter. Utvalget ble trukket proporsjonalt med antallet i populasjonen per stratum med følgende trekksannsynligheter og modifikasjoner:

- 10 prosent for foretak med 5-9 samt 10-19 sysselsatte i næring 46
- 15 prosent for foretak 10-19 sysselsatte samt 20-49 sysselsatte i næring 41, 43, 46 og 56.
- 30 prosent for øvrige foretak med 20-49 sysselsatte
- 30 prosent for foretak med 50-99 sysselsatte i næring 41-53 og 56.
- Minst 10 enheter i hvert stratum

Etter at den ordinære trekningen er utført blir foretak som ikke er valgt ut gruppert etter økonomisk region og det blir gjort suppleringsrekking blant disse for å garantere at minst 15 foretak per region er inkludert i det endelige sannsynlighetsutvalget.

³ I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte. Dette er næringer med et forholdsvis stort antall foretak hvor det har blitt rapportert en relativt lav andel foretak med innovasjonsaktivitet (alle typer). Dette er gjort for å begrense den samlede oppgavebyrden ovenfor næringslivets samtidig som man opprettholder en tilstrekkelig utvalgsdekning i de øvrige næringene.

Tabell 3.2 Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg

Størrelsesgrupper. Sysselsatte	Foretak i brutto- populasjonen	Foretak i brutto- utvalget	Trekkprosent (gjennomsnitt)	Foretak i nettoutvalget	Brutto svarprosent
I alt	19 577	6 118	31,3 %	5 968	95,9 %
5-9	6 698	980	14,6 %	932	95,1 %
10-19	4 487	984	21,9 %	953	96,8 %
20-49	5 505	1 708	31,0 %	1 648	96,5 %
50-99	1 575	1 134	72,0 %	1 123	99,0 %
100+	1 312	1 312	100,0 %	1 312	100,0 %

Observasjonsperiode og referanseperiode

Observasjonsperioden som dekkes av undersøkelsen er 2012-2014 med siste år som referanseår. I praksis innebærer det at foretaket klassifiseres etter antall sysselsatte i referanseåret og at tall for omsetning, utgifter etc. gjelder dette året. Spørsmål som går på selve innovasjonsaktiviteten til foretaket, foretakets innovasjonssamarbeid, formål med innovasjon, beskyttelsesmetoder osv. dekker hele observasjonsperioden. I.e. all aktivitet gjennom treårsperioden fra begynnelsen av 2012 og fram til utgangen av 2014.

4. Datainnsamling

Utsending og skjema

For å forbedre undersøkelsens aktualitet sendes undersøkelsen nå ut på begynnelsen av året og med en kortere regulær datafangstperiode i forhold til de tidligere ordinære innovasjonsundersøkelsene. Foretakene i undersøkelsen ble informert via vedtaksbrev om opplysningsplikt tidlig i januar 2015, med en svarfrist på om lag fire uker. Foretakene ble i brevet bedt om å svare elektronisk via internett på SSBs elektroniske datainnsamlingsportal, IDUN, og gitt instruksjoner om hvordan de kunne gjøre dette. En oversikt over innholdet i undersøkelsen, definisjoner av nøkkelbegrep og oppklaringer rundt enkeltpørsmål basert på erfaringer fra tidligere undersøkelser var vedlagt utsendingsbrevet som en veiledning til oppgavegiverne. Et kladdeskjema i PDF-format for utskrift med samme tekstinnhold som i det elektroniske samt den samme veiledningen som ble sendt per post var tilgjengelige for oppgavegiverne på undersøkelsens innrapporteringsside på SSB.no.

Undersøkelsen var oppgavepliktig med hjemmel i statistikkloven og foretakene som ikke svarte innen fristen mottok et vedtak om tvangsmulkt. Dette ble gitt med oppsettende virkning slik at ingen mulkt ble ilagt hvis foretaket svarte innen en ny frist. Ved avslutningen av datafangstperioden deltok 5 968 foretak i undersøkelsen per første august 2015. Tar vi i tillegg hensyn til populasjonsfrfall og for sent innkommende besvarelser som ikke har blitt inkludert i datamaterialet utgjør dette en netto svarandel på rett i overkant av 97 prosent.

Forskjeller i frfall mellom størrelsesgrupper og næringer for øvrig er også å anse som neglisjerbare. Siden frafallet av enheter grunnet manglende svar var såpass lite og likt fordelt var det ikke nødvendig med ytterligere undersøkelser for å kontrollere hvorvidt ujevnt frfall kan ha ført til skjevheter av betydning i resultatene.

Kontroll og editering

Rapportering av innovasjon og tilhørende begreper kan være utfordrende for mange foretak. Kontroll og editering av de leverte besvarelsene er derfor viktig for å kvalitetssikre resultatene fra undersøkelsen. Denne prosessen gjennomføres ved bruk av SSBs felles støttesystemer for datafangst og editering basert på retningslinjer lagt i Oslomanualen.

De innsendte oppgavene blir først sett gjennom og grovkontrollert etter at de er registrert første gang. Dette gjøres for å oppdage og luke ut åpenbare feil. Denne prosessen assisteres av en rekke elektroniske kontroller for logisk konsekvens og andre mulige feil som er implementert i datafangstsystemet for undersøkelsen. Under editeringen brukes også informasjon fra tidligere undersøkelser og fra andre kilder som referanse. Flere konsistenssjekker foretas, og der det finnes avvik blir dette korrigert.

Bruken av papirskjema har blitt gradvis faset ut i SSB og fra og med den separate undersøkelsen for 2011-2013 kan innovasjonsundersøkelsen kun besvares via internett. Til sammenlikning brukte over 99 prosent av respondentene denne rapporteringsformen for 2012-undersøkelsen, som var siste gang det var mulig å bestille et papirskjema. Elektronisk rapportering er en kvalitetsmessig fordel siden automatiske kontroller lagt inn i det elektroniske skjemaet reduserer antall feil betraktelig.

4.1. Feilkilder og usikkerhet

Estimering av totaltall

Siden innovasjonsundersøkelsen er en utvalgsundersøkelse er det nødvendig å vekte resultatene for å gi representative totaltall for hele foretakspopulasjonen. Denne vektingen blir foretatt i strata definert av foretakenes 2-siffer næringsgruppe og på antall sysselsatte, det vil si de samme gruppene som ble benyttet under utvalgstrekkningen. Siden som hovedregel det er fulltelling av alle enheter med 50 sysselsatte eller flere⁴ beregnes det i utgangspunktet ikke vekter for denne gruppen. For å kunne få midlertidige resultater så tidlig som mulig i datainnsamlingen berregnes det likevel en frafallsjustert vekt også for de fulltalte foretakene.

Når totaltallene beregnes vektet hvert foretak i nettoutvalget innen et gitt stratum opp med den andelen dette foretaket utgjør av totalen. Vektene er kalkulert for hvert foretak basert på stratumet foretaket tilhører, og det lages separate vektsett for henholdsvis binære størrelser (dikotome variable og omkodete variable på ordinalnivå) og kvantitative størrelser (variable på forholdstallsnivå).

For binære størrelser (i.e. hvorvidt et foretak har hatt innovasjon eller viktigheten av hemmende faktorer) brukes andel av *antall enheter* i populasjonen dekket av nettoutvalget til beregningen. For kvantitative størrelser (i.e. kostnader til innovasjon eller antall forskere) er andel av *antall sysselsatte* i populasjonen dekket av nettoutvalget grunnlaget for beregning av vektene.

Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Selv om innovasjonsbegrepet er mer kjent og har fått større oppmerksomhet de siste årene er det fortsatt mange som er usikre på forståelsen av det. Samtidig er det et begrep som er vanskelig å avgrense og å operasjonalisere. Hovedproblemet ligger i vurderingen av om et produkt eller en prosess er ny eller vesentlig forbedret. Det vil være forskjell på hvordan de enkelte respondenter har oppfattet og tolket dette. Spesielt for virksomheter innenfor delene av tjenesteytende sektor som ikke tidligere har vært omfattet av undersøkelsen kan dette tenkes å være et problem. Andre spørsmål det kan antas er vanskelig for foretakene i undersøkelsen å besvare er de som omfatter kostnader til innovasjon generelt, og kostnadene utenom FoU spesielt. Også andelen av omsetningen som stammer fra nye eller vesentlig endrede produkter kan være problematisk. Dette er elementer som vanligvis ikke vil være oppført som selvstendige poster i foretakenes regnskaper/årsrapporter, og ved utfylling av oppgaven vil mange nødvendigvis måtte bruke skjønn.

Målefeil som oppstår ved at oppgavegiver gir direkte feil opplysninger vil forekomme i og med at utvalget er så stort som det er. Gjennom kontroll- og editeringsarbeid prøver en å minimere slike feilkilder. Innsamlingsfeil som for eksempel skyldes at tall oppgis i hele kroner i stedet for 1000 kroner vil i praksis bli oppdaget. Konkrete måleproblemer som reduserer reliabiliteten på enkelte variable totalt sett er det derimot vanskeligere å gardere seg mot innenfor rammene av en enkelt undersøkelse. Forbedringer her skjer over tid gjennom internasjonalt metodesamarbeid og sammenstilling med øvrige data. Se kapittel 2 om undersøkelsens resultater generelt sett og mulige årsaker til avvikene i forhold tidligere år.

Utvalgsfeil

Utvalgsfeil er feil som oppstår på grunn av at man bare undersøker deler av den populasjonen det ønskes informasjon om. Når deler av datagrunnlaget baserer seg på utvalg kan det være avvik mellom egenskapene til utvalget og populasjonen som helhet. Utvalgsfeilen reduseres normalt når størrelsen på utvalget øker. Utvalget i

⁴ Unntak er næringene 41-53 og 56 hvor det kun er fulltelling for enheter med minst 100 sysselsatte.

undersøkelsen var forholdsvis stort og svarprosenten generelt høy. Usikkerhet som følge av avvik mellom utvalg og populasjon burde av den grunn ikke være noe stort problem.

Usikkerheten i materialet blir beregnet på bakgrunn av variasjonskoeffisienten (CV), standardavviket relativt til den estimerte verdien for populasjonen som helhet. Dette gir en indikasjon på kvaliteten av de estimerte totaltallene. Standardavviket kan relateres til det vektete nivå-tallet for sannsynlighetsutvalget eller til totaltallet for hele undersøkelsen. Usikkerheten blir betydelig lavere relatert til totaltallene når også de fulltalte delene av populasjonen tas med.

Usikkerheten omkring de estimerte verdiene er størst der sannsynlighetsutvalget (den delen av utvalget som ikke er fulltalt) påvirker totalen mest. Generelt gjelder det at når utvalgsstørrelsen (n) nærmer seg populasjonsstørrelsen (N) vil prediksjonsvariansen (og dermed også variasjonskoeffisienten) avta. For eksempel, hvis sannsynlighetsutvalget i en næring står for en stor andel av omsetningen av nye produkter i forhold til de fulltalte enhetene vil usikkerheten omkring de estimerte totaltallene for omsetning av nye produkter i næringen øke. Tilsvarende øker usikkerheten omkring totaltall for andel innovative foretak i en næring, hvis sannsynlighetsutvalget er stort relativt til antall fulltalte foretak i næringen.

Variasjonskoeffisienten brukes videre til å finne prediksjonsintervaller for de estimerte verdiene. Dette er en annen måte å vise usikkerheten knyttet til estimatene. En beregning av et 95 prosent prediksjonsintervall for andel innovative foretak i hele næringslivet⁵ viser at usikkerheten i undersøkelsen totalt sett er lav. For undersøkelsens hovedvariable brutt ned etter størrelse er det beregnet prediksjonsintervaller med en relativ usikkerhet på om lag +/- 3 prosentpoeng i forhold til de publiserte tallene. Årsaken til at den minste størrelsesgruppen, som også har den laveste utvalgsdekningen, ikke har den høyeste usikkerheten skyldes at de foretak med innovasjonsaktivitet her er mer konsentrert i enkelte næringer enn blant de nest minste foretakene.

Også brutt ned etter hovednæring er estimatene forholdsvis robuste og viser en relativ usikkerhet om lag som gjennomsnittet for størrelsesgruppene under 100 sysselsatte. Beregningene viser dog at det bør utvises forsiktighet når det gjelder direkte sammenlikninger av enkelt næringer, det være seg mellom næringer eller over tid. Usikkerheten her er varierende og kan til dels være betydelig, i flere tilfeller over +/- 10 prosentpoeng. Særlig gjelder dette mellomstore næringer som er dominert av små foretak.

Tabell 4.1 Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter størrelsesgruppe

Sysselsettingsgruppe		95 % prediksjonsintervall
Totalt	39,9 %	+/- 1,5 prosentpoeng
05-09	37,2 %	+/- 3,2 prosentpoeng
10-19	42,7 %	+/- 3,3 prosentpoeng
20-49	36,5 %	+/- 2,2 prosentpoeng
50-99	42,2 %	+/- 2,2 prosentpoeng
100+	56,0 %	+/- 0,0 prosentpoeng

⁵ Et 95 % prediksjonsintervall for andel innovative foretak innebærer at den sanne verdien (den sanne andelen innovative foretak) med 95 % sannsynlighet ligger innenfor dette intervallet.

Tabell 4.2 Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring

Hovednæring		95 % prediksjonsintervall
Totalt	39,9 %	+/- 1,5 prosentpoeng
Industri	43,2 %	+/- 2,7 prosentpoeng
Tjenesteyting	42,1 %	+/- 2,1 prosentpoeng
Andre næringer	26,3 %	+/- 2,8 prosentpoeng

De fleste variablene i innovasjonsundersøkelsen oppfører seg på samme måte, i det at vi estimerer andelen av alle foretak som innehar en binær egenskap, og usikkerheten gitt som en andel av populasjonen fordelt på størrelsesgrupper eller hovednæring vil ikke variere veldig mye for de forskjellige variablene. Relativt til populasjonen som helhet er fordelingen på de øvrige innovasjonsvariablene for en stor del gitt av fordelingen av PP-innovatører, bare med en lavere frekvens. Det vil selvsagt finnes både visse systematiske og tilfeldige forskjeller, men for de variablene som er undersøkt har vi ikke grunnlag for å si at resultatene for enkelte spørsmål er grunnleggende mer usikre enn andre. Det er likevel viktig å påpeke at tabellene bør leses og tolkes med forsiktighet, all den tid presentasjonen av resultatene vil variere fra variabel til variabel. Særlig gjelder dette tall presentert relativt til en annen av undersøkelsens variable og ikke til populasjonen som helhet.

Unntakene er tall for produktinnovasjonenes andel av samlet omsetning og for innovasjonskostnader. Ved bruk av samme metode for å beregne usikkerheten for disse variablene får vi også her en totalt sett relativ lav modellusikkerhet, men samtidig vet vi at usikkerheten for disse indikatorene i større grad kan bli påvirket av målefeil og øvrige faktorer i det underliggende materialet.

Ikke-utvalgsfeil

Feilkilder kan oppstå ved at registre som benyttes ikke er oppdatert til enhver tid eller inneholder andre feil. Enheter kan være uriktig kategorisert hva gjelder næringskode, antall sysselsatte, organisasjonsform, omsetning eller andre egenskaper. Slike kjennemerker ligger til grunn for utvalget, og kvaliteten på disse vil i første rekke være avgjørende for riktig utsendelse og for inndelingen av populasjonen i hensiktsmessige strata. De samme datakildene brukes også i beregningen av enkelte av undersøkelsens indikatorer.

For eksempel vil både omsetning og omsetning fra nye produkter kunne variere betydelig mellom de innovative foretakene i den grad at totaltallene kan påvirkes av enkeltobservasjoner. Det er også visse validitetsproblemer knyttet til omsetningsbegrepet i seg selv, også når det kommer til innovasjonsundersøkelsen. Slike problemer er også diskutert under de relevante avsnittene i kapittel 2 og kan, dessverre, vanskelig kvantifiseres.

Videre har det i innovasjonsundersøkelsen skjedd en glidende overgang fra å benytte seg av omsetningstall innhentet via undersøkelsen til tall hentet fra registerbasert statistikk. Fra og med statistikkåret 2008 har det vært slik at det ikke lenger spørres om foretakenes omsetning i skjemaet. I årene etter dette har det blitt gjort ytterligere justeringer i behandlingen av de registerbaserte datakildene for å sikre at omsetningen brukt i undersøkelsen samsvarer med referanseåret. Isolert sett er dette å anse som en kvalitetsforbedring, men endringen vil ha påvirket nivået på de absolutte omsetningstallene. Det kan også ha medført relative forskyvninger i tilfeller der hvor store foretak tidligere kan ha oppgitt eller fått beregnet en for lav omsetning i forhold til andre foretak.

Selv om omsetningstallene objektivt sett er mer korrekte ved bruk av registerbaserte opplysninger er det ikke bare fordeler med denne tilnærmingen. Særlig gjelder dette for rapporteringen av omsetningen som stammer fra produktinnovasjoner for foretak i konsern. Her kan det oppstå uklarhet i hvilken omsetning

rapportørene legger til grunn for svarene de oppgir, for eksempel mellom overordnede administrative foretak og operative foretak. I visse tilfeller kan konsernorganisering medføre at flere nivåer i kjeden rapporterer for «samme omsetning», og det kan da være en utfordring å ende opp med et korrekt bilde samlet sett når konsernets omsetning konsolideres i de endelige tallene. Så langt det er mulig forsøker editeringen å fange opp denne problemstillingen, og om nødvendig kontakte rapportøren for en avklaring, men i visse tilfelle er det mulig at den objektivt sett korrekte omsetningen i datamaterialet kan være betydelig høyere eller lavere enn det rapportøren la til grunn når prosentsatsen av denne som kom fra produktinnovasjoner ble oppgitt.

4.2. Regionale tall

Den opprinnelige målsetningen for den norske innovasjonsundersøkelsen var å produsere resultater på nasjonalt nivå etter næring og foretaksstørrelse uten hensyn til regional lokalisering. Dette for å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser. Utvalget var før 2006-undersøkelsen ikke trukket med hensyn til geografisk tilhørighet og utvalgets størrelse var heller ikke dimensjonert for detaljert nedbryting.

I perioden 2006-2012 ble det forsøkt utarbeidet funksjonelle kriterier for klassifisering av innovasjonsaktiviteten innenfor foretak med flere virksomheter. Det ble først utprøvd et system hvor man eksplisitt spurte hvorvidt hver enkelt virksomhet (med minst 5 sysselsatte) i foretaket deltok i utviklingen av nye produkter eller prosesser og om virksomheten tok i bruk nye produkter eller prosesser utviklet av andre enheter innen foretaket. Det siste spørsmålet fungerte dårlig og ble utelatt fra undersøkelsen fra og med 2008.

En videre vurdering av datagrunnlaget fra undersøkelsene for 2008-2010 og 2010-2012 viste dessuten at virksomhetsfordelingen av innovasjonsaktiviteten heller ikke fungerte etter hensikten. Mange foretak oppga ikke hvilke virksomheter som deltok i innovasjonsutviklingen og for disse ble FoU-utførende virksomheter kodet som innovasjonsaktive. For foretak uten egenutført FoU ble innovasjonsaktiviteten kodet på den største virksomheten med samme næring og region som foretaket⁶.

Siden den tidligere observerte korrelasjonen mellom FoU-aktivitet og innovasjonsaktivitet er svekket med en separat innovasjonsundersøkelse ble en direkte videreføring av opplegget brukt mellom 2006 og 2012 vurdert som lite hensiktsmessig. En videreutvikling av rapporteringen på virksomhetsnivå ble heller ikke vurdert som aktuelt siden erfaringen tilsa at dette ville kreve uforholdsmessig store ressurser, både for SSB og for oppgavegiverne hvis man skulle sikre tilstrekkelig kvalitet på de rapporterte dataene.

Fra og med 2013 er derfor foretaket den statistiske enheten også for regionale innovasjonstall, i likhet med de øvrige nedbrytingene. En fordel med dette er at alle undersøkelsens data i teorien kan produseres med geografiske grupperinger, noe som ikke var tilfellet tidligere. Denne løsningen anses å være mindre utsatt for tilfeldige feil en tidligere, men en svakhet er at selv foretak med virksomheter på flere steder vil få all innovasjonsaktivitet plassert på ett sted. Dette vil spesielt kunne påvirke presisjonen i materialet når det kommer til kvantitative variabler som innovasjonsinvesteringer mm. Se også diskusjonen av foretaket som enhet i kapittel 3.1.

Tilgjengelighet og sammenliknbarhet over tid

Regionale innovasjonstall har ikke inngått som en del av de regelmessige statistikkfrigivningene fra SSB og er heller ikke ytterligere omtalt i denne

⁶ Wilhelmsen og Hagesæther (2013).

rapporten. Tallene er fortsatt under løpende utvikling og er å anse som eksperimentelle. Usikkerheten kan til dels være betydelig og det er ikke grunnlag for å gjøre direkte sammenlikninger med nasjonale tall eller tidligere regionale tall. De til enhver tid sist tilgjengelige regionale nedbrytingene av innovasjonsstatistikken kan oversendes ved henvendelse til SSB.

4.3. Begreper og definisjoner

Begrepene innovasjon, innovativ og innovasjonsaktivitet brukes vanligvis om produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjon) som omfatter introduksjonen av nye eller vesentlig forbedrede produkter eller prosesser. Innovasjonsundersøkelsen kartlegger også organisatorisk og markedsmessig innovasjon, men hvis ikke annet er nevnt blir disse begrepene brukt om PP-innovasjon alene. Internasjonalt er det en pågående dreining mot et bredere innovasjonsbegrep hvor også ikke-teknologisk innovasjon inkluderes, og vi har forsøkt å være så eksplisitte som mulig i denne teksten når det gjelder å skille PP-innovasjon fra en bredere fortolkning av innovasjonsbegrepet. Siden dette er et fagfelt under stadig utvikling er dog ikke begrepsbruken når det gjelder tekster som omhandler innovasjon konsekvent mellom land og over tid. Det er derfor viktig å være oppmerksom på hva som inngår i de forskjellige begrepene hvis man sammenlikner informasjon på tvers av datakilder.

De ulike begrepene som benyttes i innovasjonsundersøkelsen og i denne rapporten defineres slik:

<i>Ikke-teknologisk innovasjon</i>	Tidligere brukt samlebegrep for organisatorisk innovasjon, markedsinnovasjon, og evt. øvrige former for innovasjon (i.e. design) som <i>ikke</i> er PP-innovasjon. Begrepet brukes uavhengig av hvilken grad av teknologi som har vært inkludert i utviklingen eller implementeringen av innovasjonen.
<i>Innovasjonsaktivitet</i>	Et foretak har i hyppig brukt terminologi hatt innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, <i>eller</i> har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU. Likeledes har begrepet <i>innovative foretak</i> referert til foretak som har introdusert PP-innovasjoner. SSB har siden 2008 brukt begrepet <i>PP-innovasjonsaktivitet</i> her.
	Etter den 3. revisjonen av Oslomanualen i 2005 har fokuset på et bredere innovasjonsbegrep økt, og det klare begrepsskillet mellom teknologisk og ikke-teknologisk innovasjon er i ferd med å bli mindre. Også fordi flere former for innovasjon ofte henger sammen. Begge typer er viktige for å vurdere næringslivets omstillings og nyskapingsevne – innovasjonsevne – sett under ett. Eurostat bruker ikke lenger begrepet <i>innovasjonsaktivitet</i> (innovation active enterprises) i offisiell terminologi, men innovative foretak (innovative enterprises) beskriver nå foretak med PP-innovasjonsaktivitet <u>og/eller</u> organisasjons-/markedsinnovasjon.
<i>Innovasjonssamarbeid</i>	Med innovasjonssamarbeid menes aktiv deltagelse i felles FoU og andre innovasjonsaktiviteter med andre organisasjoner (enten andre foretak eller ikke-kommersielle institusjoner). Dette betyr ikke nødvendigvis at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk gevinst fra samarbeidet. Rent kontraktarbeid uten aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.
<i>Markedsinnovasjon (marketing)</i>	En markedsinnovasjon er gjennomføringen av et nytt markedsføringskonsept eller en ny markedsstrategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets eksisterende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produktplassering, promotering eller prissetting.

<i>Organisasjonsinnovasjon</i>	En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.
<i>Produktinnovasjon</i>	En produktinnovasjon er en vare eller tjeneste som er enten ny eller vesentlig forbedret med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, komponenter, brukervennlighet eller delsystemer. Innovasjonen skal være ny for foretaket, men den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.
<i>Prosessinnovasjon</i>	En prosessinnovasjon innebærer å implementere en ny eller vesentlig forbedret produksjonsteknologi/-metode, en ny eller vesentlig forbedret metode for levering/distribusjon av varer eller tjenester, eller andre nye eller vesentlig forbedrede støttesystemer eller prosesser. Innovasjonen skal være ny for foretaket, men det må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere eller ta i bruk prosessen.
<i>PP-innovasjon</i>	Samlebegrep for produkt- og prosessinnovasjon. Oftest brukt for å angi at en enhet har innovasjon innenfor minst ett av disse områdene. Tidligere også kalt <i>teknologisk innovasjon</i> .
<i>PP-innovasjonsaktivitet</i>	Et foretak har innovasjonsaktivitet hvis det i den aktuelle perioden har lansert nye eller endrede produkter eller prosesser, <i>eller</i> har pågående eller ikke fullført innovasjonsarbeid. Dette inkluderer også alle foretak med egenutført FoU.
<i>PP-innovative foretak</i>	Foretak som enten har introdusert nye eller vesentlige endrede varer eller tjenester på markedet eller tatt i bruk nye eller vesentlig endrede prosesser i løpet av observasjonsperioden. Foretak som bare har hatt pågående innovasjonsaktivitet som ennå ikke var blitt ferdigstilt eller var blitt avbrutt, er ikke inkludert blant PP-innovative foretak.
<i>Salg av nye eller vesentlig endrede produkter</i>	Salg i referanseåret av nye eller vesentlig endrede produkter (produktinnovasjoner) som ble introdusert på markedet i løpet av observasjonsperioden. Salget oppgis som andelen av foretakets samlede omsetning i referanseåret som stammer fra produktinnovasjoner. Det skilles mellom produkter som var nye for foretakets marked og produkter som bare var nye for foretaket.

4.4. Tilgjengelighet

Resultatene fra undersøkelsen om næringslivets innovasjonsaktivitet publiseres på SSBs nettsider, både som regulære statistikkfrigivninger og gjennom andre publikasjoner⁷. Den separate innovasjonsundersøkelsen for 2011-2013 danner utgangspunktet for den gjeldende dataserien for innovasjon og er tilgjengelig i SSBs statistikkbank sammen med tallene fra den ordinære innovasjonsundersøkelsen for 2012-2014 som er omtalt i denne rapporten.

Innovasjonsundersøkelsen, inkludert visse fylkesfordelte tall, blir også omtalt som en del av den årlige rapporten *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet – statistikk og indikatorer* («Indikatorrapporten») som utgis av Norges Forskningsråd⁸.

Godkjente forskningsbrukere kan søke om tilgang til aidentifiserte mikrodata fra undersøkelsen ved å henvende seg til SSB⁹.

⁷ <http://www.ssb.no/innov>

⁸ <http://www.forskningsradet.no/indikatorrapporten>

⁹ <http://www.ssb.no/mikrodata>

Referanser

- Norges forskningsråd, Espen Solberg red. (2015): *Det norske forsknings- og innovasjonssystemet - statistikk og indikatorer – «Indikatorrapporten»*, Norges forskningsråd.
- Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), EUROSTAT (2005): *Oslo Manual – Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition*, OECD Publishing.
- Statistisk Sentralbyrå (2008) *Standard for næringsgruppering – korrigert utgave*, Norges offisielle statistikk D383.
- Wilhelmsen, Lars (2012): *A question of context: Assessing the impact of a separate innovation survey and of response rate on the measurement of innovation activity in Norway*, Documents 2012/51, Statistisk Sentralbyrå.
- Wilhelmsen, Lars (2014): *Flere innovatører i Norge enn tidligere rapportert*. Artikkel, ssb.no, 5. juni 2014: <http://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/artikler-og-publikasjoner/flere-innovatorer-i-norge-enn-tidligere-rapportert>
- Wilhelmsen, Lars (2015): *Innovasjon i norsk næringsliv 2011-2013*, Rapporter 2015/45, Statistisk sentralbyrå.
- Wilhelmsen, Lars og Claudia Berríos, (2014) *Innovasjon i norsk næringsliv 2010-2012*, Rapporter 2015/6, Statistisk sentralbyrå.
- Wilhelmsen, Lars og Nina Hagesæther (2013): *FoU- og innovasjonsstatistikken: Publisering på næring og økonomiske regioner*. Interne dokumenter 2013/16, Statistisk Sentralbyrå.

Vedlegg A: Skjema

Statistisk sentralbyrå
Statistica Norway

Statistisk Sentralbyrå
Seksjon for industri- og FoU-statistikk
Postboks 8131 Dep., 0033 Oslo
Telefon: 21 09 45 00

Underlagt taushetsplikt
Opplysningsplikt

Undersøkelse om innovasjon (nyskaping) i næringslivet 2012-2014

Undersøkelsen besvares på Internett: <https://idun.ssb.no>

Bruker-ID:

Passord:

Trenger du hjelp med utfylling av skjema?

Ta kontakt på e-post datafangst@ssb.no eller på telefon 62 88 51 90, hverdager mellom 08:00 - 15:00.

Undersøkelsen kartlegger næringslivets innovasjoner og innovasjonsaktivitet (nyskaping) over treårsperioden fra og med 2012 til og med 2014.

- En innovasjon er å introdusere et nytt eller vesentlig forbedret produkt, prosess, metode for å organisere arbeidet, eller måte for å markedsføre foretakets varer eller tjenester.
- En innovasjon må ha tiltenkte egenskaper eller bruksområder som er nye eller vesentlig endret eller forbedret i forhold til produkter, prosesser eller metoder som tidligere var tilbudt eller i bruk av foretaket.
- En innovasjon kan dog også være mislykket eller det kan ta tid før fordelene med innovasjonen materialiseres.
- En innovasjon må være ny eller vesentlig forbedret for foretaket men trenger ikke være ny som sådan eller ny for foretakets marked. Det skal rapporteres som en innovasjon for foretaket selv om innovasjonen opprinnelig kan ha blitt utviklet av andre eller tidligere introdusert av andre foretak.

For å få best mulig informasjon ber vi om at alle spørsmål blir besvart hvis ikke annet er spesielt angitt. Dette gjelder for alle foretak, både med og uten rapportert innovasjonsaktivitet.

Oppgaven skal gis for foretaket spesifisert i navnefeltet øverst. For konsern er det enkelte foretak egen undersøkelsesenheter, og vil derfor motta separate skjema. Bare enheter lokalisert i Norge skal inkluderes i denne oppgaven.

For mer informasjon om innholdet i undersøkelsen, se informasjonsskrivet som var vedlagt introduksjonsbrevet eller SSBs innrapporteringsside for undersøkelsen på <http://www.ssb.no/innrapportering/naeringsliv/innov>. Der kan man også laste ned en PDF-kopi av skjemaet som kan brukes som kladd før utfylling i det elektroniske rapporteringssystemet.

Vennligst oppgi foretakets kontaktperson for undersøkelsen.

SSB anbefaler at undersøkelsen besvares av en person med et overordnet ansvar for – eller inngående kjennskap til – foretakets virksomhet, inkludert strategi og langtidsplanlegging.

Navn:

Telefonnummer:

E-post:

Stilling:

Generell informasjon om foretaket

1. Har foretaket i løpet av perioden 2012-2014 ....

	Ja	Nei
Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	☐	☐
Solgt, avsluttet eller satt bort noen av oppgavene eller funksjonene til foretaket	☐	☐

2. I hvilke geografiske markeder selger foretaket sine varer eller tjenester? Sett kryss for hvert marked. Hvilket er det viktigste markedet? Sett ett kryss i siste kolonne.

	Hvilke markeder (Flere kryss mulig)	Viktigste marked (Kun ett kryss)
Lokalt/regionalt i Norge	☐	☐
Norge for øvrig	☐	☐
Andre EU-/EFTA – land ¹	☐	☐
Andre land	☐	☐

¹ Følgende EFTA-/EU-/kandidatland: Albania, Belgia, Bosnia Hercegovina, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Montenegro, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

2b. Anslagsvis hvor stor andel av foretakets omsetning i 2014 kom fra kunder utenfor Norge?

Andel av samlet omsetning (angi 0 om foretaket ikke hadde omsetning utenfra Norge) %

Produktinnovasjon (varer eller tjenester)

En produktinnovasjon er en **vare eller tjeneste** som er enten **ny** eller **vesentlig forbedret** med hensyn på dets egenskaper, tekniske spesifikasjoner, komponenter, brukervennlighet eller delsystemer.

- Produktinnovasjoner skal være nye for foretaket; de må ikke nødvendigvis være nye for markedet.
- Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av eget foretak eller av andre foretak.
- Rent videresalg av nye produkter som er fullt og helt utviklet og produsert av andre omfattes ikke.
- Endringer av bare estetisk natur skal ikke inkluderes her, men rapporteres senere i skjemaet under «Markedsinnovasjon».

En **vare** er som oftest et fysisk objekt, slik som en smarttelefon, et møbel, eller en salgspakke med programvare, men nedlastbar programvare, film eller musikk er også varer. En **tjeneste** er som oftest uåndgripelig, slik som salg, forsikring, kurs, flyreiser, konsulentvirksomhet mv.

Det er mulig for foretaket å ha introdusert både vare- og tjenesteinnovasjoner.

3. Har foretaket i løpet av perioden 2012-2014 introdusert produktinnovasjoner i form av...

- Vareinnovasjoner:** Nye eller vesentlig forbedrede varer.
- Tjenesteinnovasjoner:** Nye eller vesentlig forbedrede tjenester.
- Nei.** Verken vareinnovasjoner eller tjenesteinnovasjoner.

→ Gå til spørsmål 7

4. Hvem utviklet disse produktinnovasjonene? I fall foretaket har introdusert flere innovasjoner, kryss av for alle alternativene som passer.

	Vareinnovasjoner	Tjenesteinnovasjoner
I hovedsak eget foretak	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med andre foretak i eget konsern	☐	☐
Eget foretak i samarbeid med øvrige foretak eller institusjoner (herunder forskningsinstitutter, universiteter/høyskoler)	☐	☐
Eget foretak ved å kopiere eller modifisere varer eller tjenester opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner	☐	☐
I hovedsak andre foretak eller institusjoner	☐	☐

5. Var noen av disse produktinnovasjonene nye for foretakets marked eller bare nye for foretaket?

	Ja	Hvis ja, var noen av disse innovasjonene (flere kryss mulig):		
		Nye for det norske markedet	Nye for det europeiske markedet	Nye for verdensmarkedet
Nye for foretakets marked Foretaket introduserte et nytt eller vesentlig forbedret produkt i sitt marked før sine konkurrenter (men det kan allerede ha vært tilgjengelig i andre markeder).	☐	☐	☐	☐
Bare nye for foretaket Foretaket introduserte et produkt som var vesentlig forbedret eller nytt for foretaket, men som allerede var tilgjengelig fra konkurrenter i foretakets marked.	☐			

6. Fordel etter beste skjønn foretakets omsetning¹ i 2014 på:

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av perioden 2012-2014, som var **nye for foretakets marked**.

Nye eller vesentlig forbedrede produkter (varer eller tjenester) introdusert i løpet av perioden 2012-2014, som var **nye bare for foretaket**.

Produkter (varer eller tjenester) som var **uforandrede eller lite endret** i løpet av perioden 2012-2014. Varer og tjenester fullt og helt utviklet og produsert av andre skal inkluderes her.

Total omsetning i 2014.

, ,	%
, ,	%
, ,	%
1,0,0	%

¹ For kredittinstitusjoner: Renteinntekter og tilsvarende inntekter; for forsikringsselskaper: Brutto premieinntekter

Prosessinnovasjon

En prosessinnovasjon innebærer å implementere en **ny** eller **vesentlig forbedret** produksjonsteknologi/-metode, en ny eller vesentlig forbedret metode for levering/distribusjon av varer eller tjenester, eller andre nye eller vesentlig forbedrede støttesystemer eller prosesser.

- Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.
- Det er ikke avgjørende om innovasjonen er utviklet av eget foretak eller av andre.
- Rene organisasjonsendringer skal ikke inkluderes her, men rapporteres senere i skjemaet under «Organisasjonsinnovasjon».

7. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2012-2014 noe av det følgende...

- Nye eller vesentlig forbedrede metoder for produksjon eller framstilling av varer eller tjenester
- Nye eller vesentlig forbedrede metoder for lagring, levering eller distribusjon av varer eller tjenester
- Nye eller vesentlige forbedrede støttefunksjoner, som systemer for vedlikehold, innkjøp, regnskap eller IT mv.
- Nei → **Gå til spørsmål 10**

8. Hvem utviklet disse prosessinnovasjonene? I fall foretaket har introdusert flere innovasjoner, kryss av for alle alternativene som passer.

- I hovedsak eget foretak
- Eget foretak i samarbeid med foretak i eget konsern
- Eget foretak i samarbeid med andre foretak eller institusjoner (forskningsinstitutter, universiteter/høyskoler)
- Eget foretak ved å kopiere eller modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre foretak eller institusjoner
- I hovedsak andre foretak eller institusjoner

9. Var noen av disse prosessinnovasjonene nye for foretakets marked?

- Ja
- Nei
- Vet ikke

Pågående eller avbrutt innovasjonsaktivitet utført med tanke på å introdusere produkt- eller prosessinnovasjoner

Slike aktiviteter inkluderer kjøp av maskiner, utstyr programvare og lisenser; ingeniør- og teknisk utviklingsarbeid; design, trening og opplæring; annet utviklingsarbeid og markedsføring – når disse aktivitetene er utført spesifikt med tanke på å utvikle, ta i bruk eller introdusere en produkt- eller prosessinnovasjon. Inkluder også alt forsknings- og utviklingsarbeid (FoU).

10. Hadde foretaket noen innovasjonsaktivitet/prosjekter som ikke resulterte i en produkt- eller prosessinnovasjon i løpet av perioden 2012-2014 fordi...

	Ja	Nei
Aktiviteten ble avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	☐	☐
Aktiviteten fortsatt var pågående ved utgangen av 2014	☐	☐

Hvis nei på alle alternativer i spørsmål 3, 7 og 10; gå til spørsmål 17.

13. Mottok foretaket noen form for offentlig finansiell støtte til sine innovasjonsaktiviteter i løpet av perioden 2012-2014? Inkluder støtte via skatteincentiver som SkatteFUNN, direkte tilskudd, subsidierte lånetilsagn og lånegarantier. Ekskluder kontraktsarbeid utført for offentlig sektor som en del av ordinær drift i foretaket.

	Ja	Nei
Lokale/regionale myndigheter eller myndighetsdrevne institusjoner	☐	☐
Nasjonale myndigheter eller myndighetsdrevne institusjoner	☐	☐
EU-myndigheter eller EU-institusjoner, inkludert EUs 7. rammeprogram for forskning og utvikling og EUs program "Horisont 2020" for forskning og innovasjon	☐	☐

Formål for produkt- og prosessinnovasjoner

14. Hvor viktig for foretaket var de følgende formålene for utvikling av nye produkter (varer eller tjenester) eller prosesser i løpet av perioden 2012-2014.

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke relevant
Utvide spekter av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	☐	☐	☐	☐
Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	☐	☐	☐	☐
Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Øke kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	☐	☐	☐	☐
Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Redusere material- og energikostnader per produsert enhet	☐	☐	☐	☐
Redusere miljømessige effekter	☐	☐	☐	☐
Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte	☐	☐	☐	☐

Samarbeid om produkt- og prosessinnovasjoner

Med samarbeid menes aktiv deltagelse sammen med andre organisasjoner (enten andre foretak eller andre institusjoner) i felles innovasjonsaktiviteter. Det er ikke en forutsetning at begge parter oppnår umiddelbar økonomisk eller kommersiell gevinst av samarbeidet. Rent kontraktarbeid hvor det ikke eksisterer et aktivt samarbeid fra begge parter omfattes ikke.

15. Hadde foretaket samarbeid med andre foretak eller institusjoner om noen innovasjonsaktiviteter (inkl. FoU) i løpet av perioden 2012-2014?

- Ja
 Nei → Gå til spørsmål 17

16. Hvilke typer av samarbeidspartnere har foretaket hatt og hvor er disse geografisk lokalisert?

Flere svaralternativer er mulig. Kryss også av for den viktigste samarbeidspartneren (siste kolonne)

	Lokalt/ regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig ¹	USA	Kina eller India	Andre land	Viktigste partner Bare ett kryss
Andre foretak i samme konsern	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter eller kunder i privat sektor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klienter eller kunder i offentlig sektor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konkurrenter eller andre foretak i din bransje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konsulenter, konsulentforetak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommersielle laboratorier /FoU-foretak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Universiteter eller høyskoler	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Offentlige eller private forskningsinstitutter	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

¹ Følgende EFTA-/EU-/kandidatland: Albania, Belgia, Bosnia Hercegovina, Bulgaria, Estland, Frankrike, Hellas, Irland, Island, Italia, Kroatia, Kypros, Latvia, Liechtenstein, Litauen, Luxembourg, Makedonia, Malta, Montenegro, Nederland, Polen, Portugal, Romania, Serbia, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Tsjekia, Tyrkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

Organisasjonsinnovasjon

En organisasjonsinnovasjon er gjennomføring av nye organisatoriske metoder i foretaket (inkl. kunnskapssystemer), organisering av arbeidsrutiner/-prosesser eller bruk av nye eksterne relasjoner for foretaket. Endringene må være et resultat av strategiske beslutninger i foretaket. Sammenslåing med andre eller oppkjøp av andre foretak omfattes ikke.

17. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2012-2014 organisasjonsmessige endringer i form av...

	Ja	Nei
Ny forretningspraksis for organisering av arbeid eller prosedyrer. F.eks. styring av forsyningskjeder, prosessomlegging/-optimalisering (BPR/lean produksjon), kvalitetsstyring, opplæringssystemer mv.	☐	☐
Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger innen foretaket. F.eks. første gangs bruk av nye systemer for delegering av ansvar og beslutninger til ansatte, team arbeid, desentralisering, integrering eller oppsplitting av avdelinger, opplæringssystemer mv.	☐	☐
Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner til andre foretak eller institusjoner (offentlige og private). F.eks. bruk av allianser, partnerskap, utskilling av aktiviteter, bortsetting av arbeid (outsourcing) eller underkontrahering (sub-contracting) for første gang.	☐	☐

Markedsinnovasjon (markedsføring/marketing)

En markedsinnovasjon er gjennomføring av et nytt markedsføringskonsept eller ny -strategi som atskiller seg vesentlig fra foretakets nåværende metoder og som ikke har vært brukt av foretaket tidligere. Dette krever vesentlige endringer i produktets design eller innpakning, produkt plassering, promotering eller prissetting. Unntatt er rutine- eller sesongmessige endringer i markedsføringsmetoder.

18. Introduserte foretaket i løpet av perioden 2012-2014 markedsinnovasjoner i form av...

	Ja	Nei
Vesentlige endringer i design (utseende, utforming) eller innpakning av en vare eller tjeneste (unntatt endringer som bare er knyttet til produktets funksjonalitet eller bruksegenskaper)	☐	☐
Nye media eller nye måter for promotering av produktet (f.eks. annonsering i nytt medium for første gang, nytt varemerke, introduksjon av kunde-/lojalitetskort, mv.)	☐	☐
Nye måter for produkt plassering eller nye salgskanaler (f.eks. første gangs bruk av franchising eller distribusjonslisenser, direkte salg, eksklusivt kundesalg, nytt konsept for produktpresentasjon mv.)	☐	☐
Nye metoder for prising av varer eller tjenester (f.eks. bruk av rabattsystemer for første gang, etterspørselsbestemt prissetting mv.)	☐	☐

Immaterielle rettigheter og lisensiering

19. Utførte foretaket i løpet av perioden 2012-2014 noe av det følgende...

	Ja	Nei
Søkte om et patent	☐	☐
Søkte om registrering av et design	☐	☐
Søke om registrering av et varemerke	☐	☐

20. Utførte foretaket i løpet av perioden 2012-2014 noe av det følgende...

	Ja	Nei
Solgte eller lisensierte ut et patent, en designrettighet, opphavsrett eller et varemerke til andre foretak eller institusjoner	☐	☐
Kjøpte eller anskaffet lisens ¹ til å bruke et patent, en designrettighet, opphavsrett eller et varemerke fra andre foretak eller institusjoner	☐	☐

¹ Ekskluder lisenser for vanlig og ikke-spesialisert programvare slik som operativsystemer, tekstbehandling, regneark mv.

Offentlige anskaffelser og innovasjon

21. Hadde foretaket i løpet av perioden 2012-2014 noen innkjøpskontrakter for å levere varer eller tjenester til...

	Ja	Nei
Institusjoner eller organisasjoner tilhørende norsk offentlig sektor ¹	☐	☐
Institusjoner eller organisasjoner tilhørende utenlandsk offentlig sektor ¹	☐	☐

¹ Offentlig sektor inkluderer lokal, regional og statlig forvaltning, skoler, sykehus og omsorg; samt offentlige tjenestetilbydere innen sikkerhet (politi/forsvar), transport, energi, mv.

22. Gjennomførte foretaket innovasjonsaktivitet som del av en innkjøpskontrakt for å levere varer eller tjenester til offentlig sektor?

Inkluder aktiviteter for produkt-, prosess-, organisasjons- og markedsinnovasjon. Hvis foretaket hadde flere slike innkjøpskontrakter, kryss av for alle alternativene som passer,

Ja, og innovasjon var påkrevd som en del av kontrakten	☐
Ja, men innovasjon var ikke påkrevd som en del av kontrakten	☐
Nei	☐

Grunner til å ikke gjennomføre innovasjonsaktiviteter

Disse spørsmålene skal kun besvares av foretak som ikke har rapportert noen form for innovasjonsaktivitet.

Det vil si "Nei" i spørsmål 3, "Nei" i spørsmål 7, "Nei" på begge alternativer i spørsmål 10, "Nei" på alle alternativer i spørsmål 18 og "Nei" på alle alternativer i spørsmål 19.

23. Hvilken av de to følgende faktorene best beskriver årsaken til at foretaket ikke har hatt innovasjonsaktivitet i løpet av perioden 2012-2014?

- Ikke noe behov eller nødvendiggjørende grunn til å innovere → Gå til spørsmål 24
- Vurderte innovasjon men opplever hindringene som for høye → Gå til spørsmål 25

24. Hvor viktige var følgende faktorer for at foretaket ikke gjennomførte innovasjonsaktiviteter i løpet av perioden 2012-2014?

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke viktig
Lav etterspørsel etter innovasjoner i foretakets marked	☐	☐	☐	☐
Ingen insentiver til å innovere grunnet tidligere innovasjoner i foretaket	☐	☐	☐	☐
Ingen insentiver til å innovere grunnet lav konkurranse i foretakets marked	☐	☐	☐	☐
Ingen gode ideer for innovasjon	☐	☐	☐	☐

25. Hvor viktige var følgende faktorer som barrierer/hindringer for foretakets ønske om å gjennomføre innovasjonsaktiviteter i løpet av perioden 2012-2014?

	Svært viktig	Nokså viktig	Lite viktig	Ikke viktig
Mangel på finansielle ressurser for innovasjon internt i foretaket	☐	☐	☐	☐
Manglende tilgang på kreditt eller andre eksterne finansieringskilder	☐	☐	☐	☐
Mangel på kompetanse internt i foretaket	☐	☐	☐	☐
Vanskeligheter med å få gjennomslag i offentlige støtteordninger for innovasjon	☐	☐	☐	☐
Mangel på samarbeidspartnere	☐	☐	☐	☐
Usikker etterspørsel i markedet for foretakets innovasjonsideer	☐	☐	☐	☐
For høy konkurranse i foretakets markeder	☐	☐	☐	☐

Vedlegg B: Tabellsett A11, 2012-2014

A11.01a Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak						
		PP-innovasjonsaktivitet	Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon
A-N Næringslivet totalt	19 675	40	36	15	27	17	14	24
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	46	38	15	18	13	9	36
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	33	30	10	20	15	12	21
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	45	40	18	29	28	1	30
C11 Prod. av drikkevarer	36	74	74	14	57	57	4	31
C13 Prod. av tekstiler	105	49	44	16	36	36	2	24
C14 Prod. av klær	35	31	31	8	26	18	13	13
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	40	40	40	40	40	-	40
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	44	41	16	27	27	2	31
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	47	38	22	28	25	3	31
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	240	20	19	12	13	5	8	18
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	78	74	36	68	68	10	42
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	71	53	30	48	48	12	36
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	70	56	27	46	44	9	37
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	34	25	11	24	22	3	11
C24 Prod. av metaller	61	49	48	20	28	28	7	39
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	38	31	9	16	13	4	23
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	79	70	36	65	64	21	41
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	57	50	26	47	47	15	30
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	49	47	19	40	40	6	26
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	42	35	18	29	29	3	24
C30 Prod. av andre transportmidler	180	37	33	11	23	22	2	21
C31 Prod. av møbler	164	43	31	18	30	30	1	19
C32 Annen industriprod.	140	69	63	34	45	40	18	53
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	25	19	5	8	4	5	16
D35 Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	38	24	7	16	3	14	15
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	25	21	8	12	5	11	17
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	21	19	4	8	5	5	14
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	36	33	10	25	22	7	17
H49-53 Transport og lagring	745	31	28	9	16	3	14	22
I55 Overnattingsvirksomhet	779	37	30	9	17	5	16	22
I56 Serveringsvirksomhet	610	27	22	10	16	12	10	16
J58 Forlagsvirksomhet	624	59	59	33	52	34	29	39
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	33	33	14	26	7	25	21
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	31	27	9	17	4	17	19
J61 Telekommunikasjon	160	50	48	26	45	16	34	29
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	62	58	31	52	22	41	37
J63 Informasjonstjenester	148	68	64	48	61	24	53	51
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	32	31	17	26	2	26	22
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	59	51	27	42	9	39	36
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	49	43	19	31	14	21	31
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	80	64	30	56	31	41	39
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	31	28	12	27	6	27	13

A11.01b Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak							
		PP-innovasjonsaktivitet	Produkt- eller prosess-innovasjon	Både produkt- og prosess-innovasjon	Produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon (vare)	Produkt-innovasjon (tjeneste)	Prosess-innovasjon	
A-N: Næringslivet totalt	Totalt	19 675	40	36	15	27	17	14	24
	5-9 sysselsatte	6 700	37	33	13	24	13	14	22
	10-19 sysselsatte	4 495	43	39	17	31	20	16	24
	20-49 sysselsatte	5 517	37	32	11	23	15	12	21
	50-99 sysselsatte	1 608	43	40	18	29	20	14	28
	100-199 sysselsatte	751	52	47	22	37	28	18	32
	200-499 sysselsatte	384	56	50	26	37	26	20	39
	>=500 sysselsatte	220	74	69	37	55	35	37	51
C: Industri	Totalt	4 625	44	38	16	28	26	5	26
	5-9 sysselsatte	1 564	33	27	9	16	13	6	20
	10-19 sysselsatte	1 292	41	37	16	28	27	3	25
	20-49 sysselsatte	991	48	42	18	32	30	5	28
	50-99 sysselsatte	403	54	49	19	38	37	4	30
	100-199 sysselsatte	216	68	63	30	53	52	9	39
	200-499 sysselsatte	103	77	71	40	58	56	10	53
	>=500 sysselsatte	57	89	87	50	74	73	17	63
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer	Totalt	11 939	42	39	16	30	16	20	25
	5-9 sysselsatte	4 775	40	36	15	27	14	18	23
	10-19 sysselsatte	2 897	45	41	18	34	18	22	25
	20-49 sysselsatte	2 807	41	37	14	28	16	17	23
	50-99 sysselsatte	781	47	45	22	33	18	22	33
	100-199 sysselsatte	372	47	44	23	37	20	26	31
	200-499 sysselsatte	200	49	44	24	34	16	28	34
	>=500 sysselsatte	107	69	62	37	52	17	49	47
A,B,D-F,R: Andre næringer	Totalt	3 111	26	22	6	11	7	8	17
	5-9 sysselsatte	361	26	22	7	14	5	9	16
	10-19 sysselsatte	306	28	22	10	13	8	10	18
	20-49 sysselsatte	1 719	23	19	3	8	5	6	14
	50-99 sysselsatte	424	25	23	8	13	8	7	18
	100-199 sysselsatte	164	40	34	9	18	13	9	26
	200-499 sysselsatte	80	48	39	13	18	10	12	34
	>=500 sysselsatte	56	66	62	25	43	32	34	43

A11.02a Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007		Prosent av produktinnovatører (varer)						Prosent av produktinnovatører (tjenester)					
		Foretak med produkt-innovasjon (varer)	I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Foretak med produkt-innovasjon (tjenester)	I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere tjenester opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner
A-N	Næringslivet totalt	3 307	70	29	21	11	13	2 816	75	25	19	14	8
A03	Fiske, fangst og fiskeoppdrett	33	48	20	20	42	3	24	43	72	9	34	0
B05-09	Bergverksdrift og utvinning	45	61	47	27	12	12	36	69	43	27	25	9
C10	Prod. av nærings- og nytelsesmidler	240	92	23	18	16	4	9	89	11	22	56	11
C11	Prod. av drikkevarer	21	88	15	10	7	0	2	100	0	0	0	0
C13	Prod. av tekstiler	38	66	3	12	3	31	2	100	0	0	0	0
C14	Prod. av klær	6	84	26	16	0	0	4	77	39	23	0	0
C15	Prod. av lær og lærvarer	2	49	51	0	0	0	-	-	-	-	-	-
C16	Prod. av trelast og varer av tre	108	86	8	15	5	7	10	90	0	0	10	0
C17	Prod. av papir og papirvarer	8	100	38	0	25	0	1	0	100	0	0	0
C18	Trykking og reproduksjon av innspilte optak	12	75	33	0	8	8	20	41	36	5	0	54
C19-20	Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	57	85	38	26	16	4	8	87	25	13	0	0
C21	Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	8	62	51	50	0	12	2	0	50	0	50	0
C22	Prod. av gummi- og plastprodukter	67	87	24	35	0	0	14	93	25	22	0	0
C23	Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	53	75	39	10	20	12	7	86	14	0	0	0
C24	Prod. av metaller	17	62	36	69	25	0	4	48	52	24	0	0
C25	Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	104	73	28	24	5	4	32	97	38	45	38	0
C26	Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	71	76	19	36	6	4	24	67	28	36	0	0
C27	Prod. av elektrisk utstyr	63	87	27	28	6	2	21	83	17	17	5	17
C28	Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	151	86	17	18	6	6	22	62	43	9	5	0
C29	Prod. av motorvogner og tilhengere	21	80	36	57	11	0	2	50	0	0	50	0
C30	Prod. av andre transportmidler	40	75	23	53	0	0	3	67	33	33	33	0
C31	Prod. av møbler	49	73	15	44	14	16	1	748	648	0	0	100
C32	Annen industriprod.	57	70	21	18	16	21	26	59	6	10	6	28
C33	Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	18	88	29	35	0	0	20	100	0	15	5	0
D35	Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	8	38	12	0	38	62	40	43	43	38	0	19
E36-39	Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	16	66	20	33	0	28	35	69	19	16	26	12
F41-43	Bygge- og anleggsvirksomhet	104	62	39	16	12	21	106	75	15	23	12	3
G46	Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	860	51	37	17	14	25	263	63	25	2	25	12
H49-53	Transport og lagring	21	65	24	29	31	5	107	69	41	19	35	9
I55	Overnattingsvirksomhet	37	75	61	18	3	3	126	73	27	22	1	9
I56	Serveringsvirksomhet	74	77	29	7	44	6	59	87	42	13	33	0
J58	Forlagsvirksomhet	211	76	26	12	11	12	179	86	25	6	5	7
J59	Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	11	91	36	0	27	0	37	62	57	0	5	0
J60	Radio- og fjernsynskringkasting	1	0	100	0	0	0	5	75	25	0	0	31
J61	Telekommunikasjon	26	45	12	29	20	14	54	64	27	27	29	8
J62	Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	214	80	29	24	7	11	389	87	21	14	8	6
J63	Informasjonstjenester	36	81	37	3	0	3	79	84	18	14	12	0
K64-66	Finansierings- og forsikringsvirksomhet	12	51	43	41	17	0	146	59	18	26	16	23
M70	Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	40	32	24	20	24	0	182	78	29	36	15	0
M71	Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	202	74	17	33	7	12	297	82	7	29	15	4
M72	Forskning og utviklingsarbeid	37	64	25	53	8	6	50	58	35	44	10	15
M73	Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	20	100	58	0	0	0	88	86	39	10	14	8
M74	Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	35	88	9	18	3	12	127	84	7	21	17	4
N79	Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	6	0	17	17	0	83	41	46	52	19	0	0
N82	Annen forretningsmessig tjenesteyting	42	90	37	7	0	2	112	59	35	13	10	17

A11.02b Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av produktinnovatører (varer)						Prosent av produktinnovatører (tjenester)					
	Foretak med produkt-innovasjon (varer)	I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere varer opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Foretak med produkt-innovasjon (tjenester)	I hovedsak eget foretak	Eget foretak samarbeid med foretak i eget konsern	Eget foretak samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere tjenester opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner
A-N: Næringslivet totalt												
Totalt	3 307	70	29	21	11	13	2 816	75	25	19	14	8
5-9 sysselsatte	900	71	18	15	13	15	962	76	20	16	12	8
10-19 sysselsatte	884	68	28	20	9	14	707	78	18	18	13	10
20-49 sysselsatte	817	67	29	21	14	13	636	73	25	16	16	6
50-99 sysselsatte	324	78	35	26	11	11	223	73	40	27	17	10
100-199 sysselsatte	207	69	43	26	10	5	133	65	41	22	18	7
200-499 sysselsatte	98	65	46	36	11	11	75	69	47	32	21	11
>=500 sysselsatte	77	82	60	50	10	7	81	76	55	37	13	4
C: Industri												
Totalt	1 213	82	23	24	9	6	235	79	26	19	11	10
5-9 sysselsatte	210	81	14	16	19	10	89	73	31	18	10	23
10-19 sysselsatte	347	82	19	20	4	6	39	84	41	11	0	3
20-49 sysselsatte	297	83	20	25	11	7	50	85	14	16	14	0
50-99 sysselsatte	149	84	23	25	7	7	18	76	18	29	24	12
100-199 sysselsatte	111	82	33	29	6	3	19	74	16	21	21	0
200-499 sysselsatte	58	75	46	34	5	2	10	80	10	40	20	0
>=500 sysselsatte	41	90	57	59	8	0	10	89	44	33	0	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer												
Totalt	1 887	63	32	19	12	16	2 340	76	24	18	14	8
5-9 sysselsatte	673	69	20	15	10	17	841	77	18	16	11	6
10-19 sysselsatte	512	58	34	19	11	20	636	79	16	18	14	10
20-49 sysselsatte	436	59	33	18	16	15	483	73	26	15	17	7
50-99 sysselsatte	142	75	52	31	13	11	174	73	45	26	18	8
100-199 sysselsatte	74	53	57	21	12	8	98	63	48	21	19	8
200-499 sysselsatte	32	55	52	42	20	19	55	70	58	28	23	11
>=500 sysselsatte	18	76	65	36	0	6	52	71	61	43	14	4
A,B,D-F,R: Andre næringer												
Totalt	207	59	35	20	17	18	241	65	30	24	16	8
5-9 sysselsatte	17	39	0	0	48	13	33	48	39	0	42	14
10-19 sysselsatte	25	81	36	23	19	0	31	60	40	35	9	0
20-49 sysselsatte	84	53	41	20	9	21	103	67	26	23	14	4
50-99 sysselsatte	33	67	16	13	17	27	31	68	21	33	7	18
100-199 sysselsatte	22	57	48	24	19	9	15	73	27	27	13	7
200-499 sysselsatte	8	37	25	25	12	38	9	55	22	44	11	23
>=500 sysselsatte	18	71	65	41	24	24	19	83	45	22	17	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.03a Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med produkt-innovasjon	Prosent av foretak med produkt-innovasjon		Foretak med markedsny produkt-innovasjon	Prosent av foretak med markedsny produktinnovasjon		
		Produkt-innovasjon kun ny for foretaket	Produkt-innovasjon ny for foretakets marked		Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdensmarkedet
A-N Næringslivet totalt	5 267	65	65	3 447	76	28	38
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	47	48	56	26	92	18	47
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	61	52	77	48	65	43	67
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	241	79	54	130	89	20	11
C11 Prod. av drikkevarer	21	56	64	13	100	8	19
C13 Prod. av tekstiler	38	69	59	23	82	50	36
C14 Prod. av klær	9	89	41	4	27	-	73
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	0	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	108	58	70	75	97	15	12
C17 Prod. av papir og papirvarer	9	78	56	5	60	40	20
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte optak	31	76	41	12	100	83	58
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	57	84	77	44	67	55	55
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	8	50	100	8	87	62	63
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	70	47	73	51	68	21	45
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	59	83	54	31	97	41	34
C24 Prod. av metaller	17	81	51	9	53	50	35
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	126	57	77	97	81	38	40
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	73	65	73	53	56	58	71
C27 Prod. av elektrisk utstyr	63	83	56	36	69	20	40
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	153	51	72	110	56	42	73
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	21	70	74	15	25	62	75
C30 Prod. av andre transportmidler	42	74	93	39	53	24	55
C31 Prod. av møbler	49	89	59	29	73	14	11
C32 Annen industriprod.	63	56	81	51	56	50	94
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	32	58	84	27	61	23	54
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	45	71	47	21	100	5	5
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	41	44	81	33	87	13	16
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	164	68	51	84	90	4	14
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	977	64	72	704	72	28	35
H49-53 Transport og lagring	118	68	53	63	90	18	30
I55 Overnattingsvirksomhet	131	68	51	67	93	24	20
I56 Serveringsvirksomhet	100	72	40	40	100	19	-
J58 Forlagsvirksomhet	327	71	64	209	80	40	42
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	38	84	39	15	86	7	21
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	100	31	2	100	-	-
J61 Telekommunikasjon	72	73	58	42	95	26	26
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	497	60	75	374	77	35	44
J63 Informasjonstjenester	91	82	62	56	84	35	32
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	146	82	54	79	93	10	7
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	193	59	66	128	83	12	27
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	442	55	65	286	61	22	56
M72 Forskning og utviklingsarbeid	67	52	80	54	67	46	56
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	90	77	62	56	74	47	16
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	142	54	77	110	64	20	55
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	46	70	48	22	83	17	21
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	136	67	51	69	96	6	12

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.03b Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med produkt-innovasjon			Prosent av foretak med markedsny produktinnovasjon			
	Foretak med produkt-innovasjon	Produkt-innovasjon kun ny for foretaket	Produkt-innovasjon ny for foretakets marked	Foretak med markedsny produkt-innovasjon	Ny for det norske markedet	Ny for det europeiske markedet	Ny for det verdensmarkedet
A-N: Næringslivet totalt							
Totalt	5 267	65	65	3 447	76	28	38
5-9 sysselsatte	1 600	63	68	1 081	76	28	42
10-19 sysselsatte	1 399	64	65	910	78	28	32
20-49 sysselsatte	1 252	68	61	766	75	26	38
50-99 sysselsatte	472	68	61	290	74	30	38
100-199 sysselsatte	280	65	70	196	76	32	41
200-499 sysselsatte	142	67	76	108	78	29	41
>=500 sysselsatte	122	73	80	97	73	39	51
C: Industri							
Totalt	1 292	67	67	862	73	34	44
5-9 sysselsatte	246	72	65	159	77	35	46
10-19 sysselsatte	360	68	61	220	79	32	37
20-49 sysselsatte	315	65	70	219	75	30	43
50-99 sysselsatte	154	68	63	97	63	40	44
100-199 sysselsatte	115	62	71	82	71	38	49
200-499 sysselsatte	60	67	78	46	62	33	58
>=500 sysselsatte	42	75	90	38	55	45	62
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer							
Totalt	3 618	65	66	2 374	76	27	37
5-9 sysselsatte	1 305	61	69	895	75	27	42
10-19 sysselsatte	998	63	66	658	77	27	30
20-49 sysselsatte	794	70	60	475	74	28	39
50-99 sysselsatte	261	69	61	159	82	28	38
100-199 sysselsatte	137	68	69	95	80	31	34
200-499 sysselsatte	68	68	78	53	90	24	28
>=500 sysselsatte	55	79	69	38	86	22	28
A,B,D-F,R: Andre næringer							
Totalt	358	61	59	212	85	16	29
5-9 sysselsatte	50	52	55	27	100	5	5
10-19 sysselsatte	41	35	75	31	96	32	44
20-49 sysselsatte	143	68	50	72	84	1	19
50-99 sysselsatte	57	68	60	34	72	9	25
100-199 sysselsatte	29	64	64	18	78	11	39
200-499 sysselsatte	15	65	57	8	88	37	25
>=500 sysselsatte	24	56	87	21	80	60	75

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.04a. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av prosessinnovatører								
	Foretak med prosess-innovasjon	I hovedsak eget fortak	Eget foretak med eget konsern	Eget foretak i samarbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre	I hovedsak andre foretak eller institusjoner	Prosess-innovasjon ny for markedet	Prosess-innovasjon ikke ny for markedet	Vet ikke
A-N Næringslivet totalt	4 694	56	20	21	11	16	34	45	20
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	92	31	37	38	29	3	34	29	37
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	64	51	22	21	5	27	41	43	16
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	252	61	10	16	20	13	33	42	24
C11 Prod. av drikkevarer	11	63	9	0	13	37	9	69	22
C13 Prod. av tekstiler	25	63	5	60	0	0	28	68	4
C14 Prod. av klær	4	77	0	23	0	0	23	77	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	49	0	0	51	0	-	100	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	124	59	6	31	8	9	19	63	18
C17 Prod. av papir og papirvarer	10	50	40	0	10	0	30	70	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	44	33	19	12	14	48	31	53	16
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	35	76	33	38	18	3	47	32	21
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	6	50	51	33	16	0	51	-	49
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	56	82	12	22	2	8	48	17	35
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	28	59	22	7	15	23	18	63	18
C24 Prod. av metaller	24	64	37	50	9	4	23	32	46
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	183	64	5	18	16	11	21	49	30
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	46	65	18	23	5	12	26	45	30
C27 Prod. av elektrisk utstyr	40	46	23	51	22	8	23	44	34
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	98	59	26	30	10	10	39	40	21
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	17	52	36	50	26	12	56	30	14
C30 Prod. av andre transportmidler	37	42	31	45	16	6	17	55	29
C31 Prod. av møbler	31	97	7	34	0	3	20	63	17
C32 Annen industriprod.	74	77	10	22	6	4	35	45	20
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	65	45	14	23	2	32	6	65	29
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	44	38	12	43	7	17	38	57	5
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	56	51	9	23	15	16	42	46	12
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	268	37	17	13	5	40	18	71	10
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	677	47	31	12	11	26	33	43	24
H49-53 Transport og lagring	161	36	22	25	17	25	41	40	19
I55 Overnattingsvirksomhet	172	69	22	18	6	16	16	63	21
I56 Serveringsvirksomhet	95	50	20	2	6	29	18	58	24
J58 Forlagsvirksomhet	245	54	30	17	7	11	43	43	14
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	32	91	37	0	28	0	71	17	12
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	5	100	20	0	0	0	28	51	20
J61 Telekommunikasjon	46	63	23	28	25	9	32	49	19
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	353	78	26	14	10	2	53	29	18
J63 Informasjonstjenester	75	67	12	24	5	9	33	36	30
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	124	49	26	32	9	29	22	65	13
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	167	63	18	38	9	6	58	20	22
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	442	56	10	23	14	18	44	44	12
M72 Forskning og utviklingsarbeid	47	51	27	49	2	4	51	27	22
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	44	87	41	28	2	7	32	16	52
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	78	56	6	16	25	13	28	62	10
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	74	38	20	20	16	17	45	36	19
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	122	62	19	22	7	6	19	45	36

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014.

A11.04b. Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelses-gruppe, 2013-2014

Prosent av prosessinnovatører

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med prosess-innova-sjon	I hoved-sak eget foretak	Eget foretak sam-arbeid med eget foretak i konsern	Eget foretak i sam-arbeid med andre	Eget foretak ved å modifisere prosesser opprinnelig utviklet av andre	I hoved-sak andre foretak eller institusjoner	Prosess-innova-sjon ny for markedet	Prosess-innova-sjon ikke ny for markedet	Vet ikke
A-N: Næringslivet totalt									
Totalt	4 694	56	20	21	11	16	34	45	20
5-9 sysselsatte	1 487	63	16	18	12	12	36	46	18
10-19 sysselsatte	1 096	57	16	23	11	15	42	37	20
20-49 sysselsatte	1 154	48	21	18	10	25	26	52	22
50-99 sysselsatte	455	55	27	23	11	17	31	44	26
100-199 sysselsatte	241	49	32	29	14	15	30	49	21
200-499 sysselsatte	150	57	37	31	10	8	36	45	19
>=500 sysselsatte	111	60	48	48	17	10	41	34	25
C: Industri									
Totalt	1 213	61	14	25	12	12	28	48	24
5-9 sysselsatte	314	62	8	18	14	7	15	59	26
10-19 sysselsatte	326	68	7	26	12	12	41	37	22
20-49 sysselsatte	279	53	15	24	11	19	23	54	23
50-99 sysselsatte	119	62	22	30	10	12	30	44	26
100-199 sysselsatte	85	59	22	30	14	18	28	47	25
200-499 sysselsatte	55	64	34	32	4	6	34	45	21
>=500 sysselsatte	36	71	56	44	15	0	44	21	35
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer									
Totalt	2 957	57	23	19	11	16	38	42	20
5-9 sysselsatte	1 115	65	17	18	10	13	41	43	16
10-19 sysselsatte	714	54	19	19	10	18	43	38	18
20-49 sysselsatte	635	50	27	16	10	20	31	44	25
50-99 sysselsatte	259	54	31	20	14	17	31	38	31
100-199 sysselsatte	114	46	42	27	16	14	32	52	16
200-499 sysselsatte	69	59	44	29	18	5	43	44	14
>=500 sysselsatte	51	56	46	50	17	15	33	44	23
A,B,D-F,R: Andre næringer									
Totalt	523	39	20	22	11	27	28	56	15
5-9 sysselsatte	57	42	29	2	29	15	56	30	14
10-19 sysselsatte	56	41	28	47	20	0	36	29	35
20-49 sysselsatte	241	35	13	14	7	43	16	72	12
50-99 sysselsatte	77	45	18	23	3	24	31	63	5
100-199 sysselsatte	42	37	27	34	10	12	29	46	24
200-499 sysselsatte	27	38	23	35	0	19	23	50	27
>=500 sysselsatte	24	52	39	48	22	13	52	35	13

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.05a Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak			Prosent av foretak med PP-innovasjon			Prosent av foretak uten PP-innovasjon		
		Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innova-sjons-aktivitet pågående ved utgangen av 2014	Foretak med PP-innova-sjon	Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innova-sjons-aktivitet pågående ved utgangen av 2014	Foretak uten PP-innova-sjon	Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdigstillelse	Innova-sjons-aktivitet pågående ved utgangen av 2014	
A-N Næringslivet totalt	19 675	8	22	7 067	20	52	12 608	2	6	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	3	29	98	4	60	160	2	10	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	8	23	94	24	66	216	1	4	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	12	23	342	25	49	503	3	5	
C11 Prod. av drikkevarer	36	11	35	27	15	47	10	0	0	
C13 Prod. av tekstiler	105	20	29	47	38	63	59	6	2	
C14 Prod. av klær	35	3	5	11	9	16	24	0	0	
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	0	21	2	0	51	3	0	0	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	6	24	168	13	51	238	0	5	
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	3	25	12	8	42	20	0	15	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	240	1	10	46	2	47	194	1	1	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	35	66	62	45	84	22	5	14	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	30	47	9	34	67	8	25	25	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	23	46	85	32	62	66	11	26	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	11	20	61	35	52	183	3	9	
C24 Prod. av metaller	61	16	39	29	33	78	32	0	3	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	3	20	241	9	45	540	0	10	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	18	54	78	23	64	33	6	29	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	15	37	68	21	70	67	9	5	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	7	34	178	15	68	202	1	4	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	10	30	25	25	67	46	2	10	
C30 Prod. av andre transportmidler	180	10	25	59	31	63	120	0	6	
C31 Prod. av møbler	164	12	26	51	24	47	112	6	17	
C32 Annen industriprod.	140	22	37	88	30	50	52	8	16	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	4	16	78	8	53	322	3	7	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	4	22	69	12	38	218	2	16	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	6	11	71	19	45	259	2	2	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	2	8	358	6	31	1 568	1	3	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	8	16	1 266	23	43	2 604	1	3	
H49-53 Transport og lagring	745	3	14	210	10	39	535	1	5	
I55 Overnattingsvirksomhet	779	7	18	231	17	36	548	3	11	
I56 Serveringsvirksomhet	610	3	11	136	9	29	475	1	6	
J58 Forlagsvirksomhet	624	14	31	366	24	53	258	0	0	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	8	20	49	24	61	100	0	0	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	0	17	8	0	48	21	0	6	
J61 Telekommunikasjon	160	19	34	76	38	66	84	1	4	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	13	40	556	21	64	401	3	7	
J63 Informasjonstjenester	148	13	56	96	20	82	53	0	9	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	6	16	176	19	49	387	0	1	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	7	35	236	10	59	224	4	10	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	12	32	613	23	63	810	4	10	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	23	64	78	32	77	43	7	40	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	7	14	93	26	39	237	0	4	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	303	13	35	150	21	52	153	5	19	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	222	4	15	88	11	39	134	0	0	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	446	11	26	183	23	51	263	2	8	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.05b Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak			Prosent av foretak med PP-innovasjon			Prosent av foretak uten PP-innovasjon	
		Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdig-stillelse	Innova-sjons-aktivitet pågå-ende ved utgangen av 2014	Foretak med PP-innova-sjon	Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdig-stillelse	Innova-sjons-aktivitet pågå-ende ved utgangen av 2014	Foreta k uten PP-innova-sjon	Innova-sjons-aktivitet avbrutt eller utsatt før ferdig-stillelse	Innova-sjons-aktivitet pågå-ende ved utgangen av 2014
A-N: Næringslivet totalt									
Totalt	19 675	8	22	7 067	20	52	12 608	2	6
5-9 sysselsatte	6 700	7	20	2 203	20	50	4 497	1	6
10-19 sysselsatte	4 495	9	25	1 735	20	56	2 760	3	6
20-49 sysselsatte	5 517	6	18	1 786	16	45	3 731	2	5
50-99 sysselsatte	1 608	8	24	644	18	53	964	1	4
100-199 sysselsatte	751	13	32	354	26	59	397	1	8
200-499 sysselsatte	384	14	37	193	25	62	191	3	12
>=500 sysselsatte	220	31	53	151	45	70	69	0	15
C: Industri									
Totalt	4 625	10	26	1 768	21	55	2 857	2	7
5-9 sysselsatte	1 564	5	19	416	14	50	1 148	1	8
10-19 sysselsatte	1 292	10	21	479	20	50	813	3	4
20-49 sysselsatte	991	10	28	418	20	54	574	2	9
50-99 sysselsatte	403	12	35	197	21	62	205	4	9
100-199 sysselsatte	216	20	50	135	31	71	81	3	15
200-499 sysselsatte	103	24	55	73	30	69	30	10	21
>=500 sysselsatte	57	52	76	49	60	85	7	0	14
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer									
Totalt	11 939	9	23	4 608	21	52	7 331	2	6
5-9 sysselsatte	4 775	9	21	1 707	22	49	3 068	2	5
10-19 sysselsatte	2 897	10	28	1 190	21	58	1 707	3	7
20-49 sysselsatte	2 807	7	20	1 044	17	46	1 763	2	5
50-99 sysselsatte	781	9	26	349	19	54	432	1	4
100-199 sysselsatte	372	12	26	164	26	52	208	1	5
200-499 sysselsatte	200	12	31	88	27	60	112	0	8
>=500 sysselsatte	107	25	45	67	40	60	40	0	18
A,B,D-F,R: Andre næringer									
Totalt	3 111	3	13	691	10	42	2 420	1	5
5-9 sysselsatte	361	3	15	81	10	56	280	0	4
10-19 sysselsatte	306	3	20	66	13	63	240	0	9
20-49 sysselsatte	1 719	3	9	324	8	32	1 394	1	4
50-99 sysselsatte	424	1	9	98	5	31	326	0	2
100-199 sysselsatte	164	5	24	55	15	52	109	0	9
200-499 sysselsatte	80	6	28	31	7	50	49	6	15
>=500 sysselsatte	56	21	45	35	33	67	21	0	10

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.06a Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet							Design	Annet
		Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Kompetanseoppbygging	Markedsintroduksjon av innovasjoner			
A-N Næringslivet totalt	7 905	64	35	59	35	55	37	42	41	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	71	57	65	32	25	13	19	44	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	67	46	71	42	60	31	20	42	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	72	38	67	23	48	31	51	39	
C11 Prod. av drikkevarer	27	75	42	77	28	61	44	76	60	
C13 Prod. av tekstiler	51	63	40	71	28	40	45	49	49	
C14 Prod. av klær	11	84	28	44	16	34	19	91	16	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	51	51	51	51	51	51	51	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	69	28	71	21	58	37	46	44	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	87	40	60	40	67	40	40	33	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	35	26	87	13	63	44	67	24	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	95	75	81	38	64	51	38	64	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	92	67	75	42	59	67	50	67	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	85	41	73	27	40	17	34	42	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	55	36	70	27	35	36	17	40	
C24 Prod. av metaller	30	90	61	79	32	57	35	29	58	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	58	36	62	33	48	30	37	44	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	94	66	78	27	57	48	57	49	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	85	57	77	45	74	51	55	56	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	92	42	63	25	66	35	45	47	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	83	61	70	47	71	60	69	55	
C30 Prod. av andre transportmidler	67	75	49	52	40	55	32	37	52	
C31 Prod. av møbler	70	73	27	52	36	42	41	45	36	
C32 Annen industriprod.	97	70	36	56	30	46	34	47	55	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	50	31	73	27	59	19	39	54	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	67	50	60	36	51	34	29	50	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	62	48	81	46	67	23	26	44	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	41	21	55	36	57	18	17	18	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	47	28	44	30	50	46	39	35	
H49-53 Transport og lagring	234	47	34	57	45	53	27	27	37	
I55 Overnattingsvirksomhet	289	35	20	58	36	46	33	36	22	
I56 Serveringsvirksomhet	163	21	6	36	20	23	12	39	7	
J58 Forlagsvirksomhet	367	78	47	70	42	68	59	62	51	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	61	31	43	46	59	30	39	33	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	86	55	86	55	69	43	55	69	
J61 Telekommunikasjon	81	74	47	76	51	73	45	48	65	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	88	26	66	39	64	43	54	52	
J63 Informasjonstjenester	100	82	33	66	40	72	61	73	70	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	46	37	54	41	62	40	51	37	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	79	31	49	43	55	55	44	42	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	78	42	64	48	64	34	35	51	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	95	72	59	40	62	40	35	51	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	81	53	58	17	83	50	58	44	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	69	29	52	38	43	32	76	31	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	33	12	51	41	54	21	47	37	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	48	24	40	29	39	32	33	31	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.06b Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med PP- innova- sjons- aktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet							
		Eget forsknings- og utviklings- arbeid	Kjøp av FoU- tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	Kompe- tanse- opp- bygging	Markeds- introduksjo n av innova- sjoner	Design	Annet
A-N: Næringslivet totalt									
Totalt	7 905	64	35	59	35	55	37	42	41
5-9 sysselsatte	2 496	63	30	54	32	47	35	40	42
10-19 sysselsatte	1 934	65	31	62	35	56	38	48	42
20-49 sysselsatte	2 021	57	33	57	35	55	36	37	34
50-99 sysselsatte	690	70	42	62	35	61	36	40	41
100-199 sysselsatte	387	73	50	65	42	63	42	46	45
200-499 sysselsatte	215	76	57	65	43	69	45	47	51
>=500 sysselsatte	162	77	70	70	56	80	61	51	62
C: Industri									
Totalt	2 017	72	41	68	29	53	35	45	46
5-9 sysselsatte	513	58	28	54	19	37	19	34	31
10-19 sysselsatte	530	70	35	72	26	50	30	53	52
20-49 sysselsatte	479	75	42	73	34	61	44	42	46
50-99 sysselsatte	218	82	48	69	28	57	40	44	47
100-199 sysselsatte	147	87	67	74	42	60	44	52	52
200-499 sysselsatte	80	94	64	70	40	77	55	58	61
>=500 sysselsatte	50	94	81	79	52	81	73	58	71
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer									
Totalt	5 068	62	32	55	37	56	41	44	41
5-9 sysselsatte	1 890	64	31	53	36	51	40	43	46
10-19 sysselsatte	1 318	63	29	58	39	59	43	47	38
20-49 sysselsatte	1 147	57	31	50	34	53	39	43	33
50-99 sysselsatte	368	64	39	57	40	65	38	44	40
100-199 sysselsatte	174	62	38	58	44	63	46	50	39
200-499 sysselsatte	98	62	46	65	45	68	51	50	51
>=500 sysselsatte	74	62	60	64	57	76	56	51	59
A,B,D-F,R: Andre næringer									
Totalt	820	54	36	62	37	53	22	20	31
5-9 sysselsatte	92	60	35	78	28	25	16	21	25
10-19 sysselsatte	87	69	42	55	25	40	28	31	50
20-49 sysselsatte	396	38	26	58	41	56	19	16	25
50-99 sysselsatte	104	69	37	66	32	54	19	18	28
100-199 sysselsatte	65	70	45	64	33	69	28	22	45
200-499 sysselsatte	38	76	70	57	46	54	8	16	33
>=500 sysselsatte	37	86	74	69	60	86	54	40	57

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.07a Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i 2014, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	PP-innovative foretak	Prosent av PP-innovatører			Prosent av foretak med FoU			Prosent av foretak uten FoU	
		Foretak med FoU	Foretak uten FoU	Foretak med FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører	Foretak uten FoU	PP-innovatører	Ikke-innovatører
A-N Næringslivet totalt	7 067	65	35	5 066	90	10	14 609	17	83
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	98	78	22	85	90	10	173	13	87
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	94	68	32	71	90	10	239	13	87
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	342	71	29	251	96	4	594	17	83
C11 Prod. av drikkevarer	27	75	25	20	100	-	16	41	59
C13 Prod. av tekstiler	47	59	41	32	85	15	73	26	74
C14 Prod. av klær	11	84	16	9	100	-	26	7	93
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	49	1	100	-	4	25	75
C16 Prod. av trelast og varer av tre	168	69	31	117	98	2	288	18	82
C17 Prod. av papir og papirvarer	12	83	17	12	83	17	20	10	90
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	46	36	64	17	100	-	223	13	87
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	62	97	3	64	95	5	20	10	90
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	100	-	11	82	18	6	-	100
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	85	88	12	91	83	17	60	17	83
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	61	58	42	47	75	25	197	13	87
C24 Prod. av metaller	29	89	11	27	96	4	34	9	91
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	241	63	37	180	85	15	601	15	85
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	78	93	7	82	88	12	29	19	81
C27 Prod. av elektrisk utstyr	68	86	14	61	97	3	75	13	87
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	178	91	9	169	96	4	212	8	92
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	25	87	13	24	89	11	46	7	93
C30 Prod. av andre transportmidler	59	72	28	50	86	14	130	13	87
C31 Prod. av møbler	51	83	17	52	81	19	111	8	92
C32 Annen industriprod.	88	74	26	74	89	11	67	35	65
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	78	51	49	52	76	24	347	11	89
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	69	72	28	75	66	34	212	9	91
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	71	63	37	54	82	18	275	10	90
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	358	45	55	181	89	11	1 745	11	89
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 266	49	51	661	93	7	3 209	20	80
H49-53 Transport og lagring	210	49	51	121	85	15	624	17	83
I55 Overnattingsvirksomhet	231	41	59	110	87	13	669	20	80
I56 Serveringsvirksomhet	136	25	75	34	100	-	576	18	82
J58 Forlagsvirksomhet	366	73	27	268	100	0	356	28	72
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	61	39	30	100	-	119	16	84
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	8	84	16	8	84	16	21	6	94
J61 Telekommunikasjon	76	74	26	60	94	6	100	20	80
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	556	85	15	501	95	5	456	18	82
J63 Informasjonstjenester	96	84	16	82	97	3	66	23	77
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	176	56	44	101	98	2	462	17	83
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	236	75	25	202	87	13	258	23	77
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	613	77	23	540	87	13	883	16	84
M72 Forskning og utviklingsarbeid	78	95	5	91	81	19	30	14	86
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	93	80	20	83	89	11	247	8	92
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	150	66	34	127	77	23	176	29	71
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	36	64	32	100	-	190	30	70
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	183	47	53	105	81	19	341	29	71

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.07b Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	PP- innovative foretak	Prosent av PP- innovatører		Foretak med FoU	Prosent av foretak med FoU		Foretak uten FoU	Prosent av foretak uten FoU	
		Foretak med FoU	Foretak uten FoU		PP- innovatører	Ikke- innovatører		PP- innovatører	Ikke- innovatører
A-N: Næringslivet totalt									
Totalt	7 067	65	35	5 066	90	10	14 609	17	83
5-9 sysselsatte	2 203	64	36	1 567	90	10	5 133	16	84
10-19 sysselsatte	1 735	64	36	1 239	89	11	3 256	19	81
20-49 sysselsatte	1 786	60	40	1 195	90	10	4 322	17	83
50-99 sysselsatte	644	70	30	484	94	6	1 124	17	83
100-199 sysselsatte	354	75	25	287	92	8	464	19	81
200-499 sysselsatte	193	77	23	167	89	11	217	20	80
>=500 sysselsatte	151	80	20	128	95	5	92	32	68
C: Industri									
Totalt	1 768	74	26	1 443	90	10	3 182	15	85
5-9 sysselsatte	416	62	38	298	87	13	1 266	12	88
10-19 sysselsatte	479	67	33	360	90	10	932	17	83
20-49 sysselsatte	418	77	23	359	90	10	632	15	85
50-99 sysselsatte	197	82	18	175	93	7	228	15	85
100-199 sysselsatte	135	91	9	131	94	6	85	14	86
200-499 sysselsatte	73	93	7	74	92	8	29	18	82
>=500 sysselsatte	49	94	6	47	98	2	9	33	67
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer									
Totalt	4 608	62	38	3 157	91	9	8 782	20	80
5-9 sysselsatte	1 707	64	36	1 214	90	10	3 560	17	83
10-19 sysselsatte	1 190	62	38	818	90	10	2 079	22	78
20-49 sysselsatte	1 044	58	42	665	92	8	2 142	20	80
50-99 sysselsatte	349	64	36	237	95	5	544	23	77
100-199 sysselsatte	164	64	36	111	94	6	261	23	77
200-499 sysselsatte	88	64	36	61	92	8	139	23	77
>=500 sysselsatte	67	70	30	50	94	6	57	35	65
A,B,D-F,R: Andre næringer									
Totalt	691	57	43	466	85	15	2 645	11	89
5-9 sysselsatte	81	66	34	55	96	4	306	9	91
10-19 sysselsatte	66	72	28	62	77	23	245	8	92
20-49 sysselsatte	324	42	58	170	81	19	1 548	12	88
50-99 sysselsatte	98	67	33	72	91	9	352	9	91
100-199 sysselsatte	55	68	32	45	84	16	119	15	85
200-499 sysselsatte	31	80	20	31	80	20	49	12	88
>=500 sysselsatte	35	82	18	31	93	7	26	25	75

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.08 Innovasjonskostnader i 2014, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak som oppgir kostnader	Prosent		1000 NOK								Andel av omsetning innovasjonskostnader
			Andel foretak som oppgir kostnader i 2014	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU	Omsetning (foretak med PP-innovasjonsaktivitet)	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen eksternt kunnskap	Andre kostnader		
A-N Næringslivet totalt	7 905	6 728	85	77	2 465 378 571	59 726 002	26 168 413	7 587 186	15 275 408	3 413 994	7 281 001	2,4	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	102	87	76	27 808 073	962 840	277 129	69 987	505 613	43 755	66 357	3,5	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	91	88	74	692 466 591	6 361 998	2 113 549	1 849 005	1 719 102	573 327	107 015	0,9	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	315	83	73	121 607 316	2 341 136	525 617	130 146	1 158 826	103 882	422 664	1,9	
C11 Prod. av drikkevarer	27	27	100	96	10 250 022	643 320	20 534	7 538	600 669	2 510	12 069	6,3	
C13 Prod. av tekstiler	51	47	92	89	2 642 331	67 455	36 463	8 582	16 031	3 083	3 296	2,6	
C14 Prod. av klær	11	11	100	91	737 751	22 607	12 168	5 399	347	419	4 274	3,1	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	1	51	51	90 427	2 120	1 034	103	103	672	207	2,3	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	170	95	90	15 740 853	551 540	122 474	17 651	344 545	13 842	53 028	3,5	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	14	93	73	5 027 075	94 967	27 238	8 243	57 393	110	1 984	1,9	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	47	100	100	4 056 327	370 326	72 608	66 471	222 801	1 015	7 431	9,1	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	66	100	97	50 234 011	2 228 710	997 966	410 283	671 909	40 621	107 931	4,4	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	11	92	92	9 297 392	786 691	378 929	174 138	157 162	55 963	20 499	8,5	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	98	92	80	11 280 277	406 425	203 928	23 488	157 416	11 527	10 066	3,6	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	66	80	70	17 818 626	565 373	109 216	14 537	393 196	17 137	31 288	3,2	
C24 Prod. av metaller	30	29	97	90	66 859 985	469 754	301 901	74 173	81 874	2 566	9 241	0,7	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	260	89	82	28 394 539	2 004 959	1 188 026	79 286	609 291	29 785	98 571	7,1	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	83	95	85	20 358 401	1 437 459	1 089 564	164 150	107 552	16 432	59 761	7,1	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	70	91	86	17 157 491	935 733	470 492	31 774	194 978	33 950	204 538	5,5	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	182	98	85	43 838 900	1 521 735	1 054 606	92 524	184 957	64 890	124 758	3,5	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	29	100	89	5 824 867	444 737	270 715	54 509	87 466	15 968	16 080	7,6	
C30 Prod. av andre transportmidler	67	55	83	71	72 039 993	1 052 667	821 674	80 681	76 633	24 890	48 790	1,5	
C31 Prod. av møbler	70	54	78	65	4 548 540	161 826	103 153	5 525	31 791	2 044	19 313	3,6	
C32 Annen industriprod.	97	83	85	79	3 982 806	535 382	222 749	83 780	75 209	3 149	150 495	13,4	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	85	85	83	23 181 237	462 429	285 070	47 531	82 152	9 372	38 304	2	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	99	92	76	63 179 563	497 916	134 640	223 023	98 239	14 242	27 772	0,8	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	77	95	85	13 727 000	560 622	89 285	25 461	417 964	13 360	14 553	4,1	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	305	75	71	101 796 340	1 001 103	140 342	91 736	321 253	174 429	273 344	1	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	1 083	79	70	356 660 780	5 766 427	1 263 946	343 693	2 447 982	179 724	1 531 082	1,6	
H49-53 Transport og lagring	234	186	80	75	133 891 407	4 146 711	186 001	195 475	2 281 338	353 916	1 129 980	3,1	
I55 Overnattingsvirksomhet	289	219	76	73	6 654 124	659 577	33 551	2 924	79 830	13 773	529 499	9,9	
I56 Serveringsvirksomhet	163	80	49	43	6 610 176	50 548	7 620	259	34 843	827	6 999	0,8	
J58 Forlagsvirksomhet	367	350	95	89	34 487 062	2 038 579	1 363 580	239 062	104 566	47 174	284 196	5,9	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	32	65	65	1 339 560	40 006	21 623	3 631	8 411	2 808	3 532	3	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	9	100	100	9 152 817	49 828	34 383	3 017	9 001	1 266	2 160	0,5	
J61 Telekommunikasjon	81	77	95	90	61 058 511	2 069 734	935 682	400 513	496 563	69 228	167 748	3,4	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	526	89	82	52 772 290	4 988 740	3 929 591	372 119	290 749	157 941	238 340	9,5	
J63 Informasjonstjenester	100	94	94	86	5 508 271	493 688	339 454	58 595	36 259	18 678	40 702	9	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	156	87	79	254 393 186	2 057 939	847 008	586 751	248 970	160 415	214 796	0,8	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	235	87	81	3 946 128	376 462	244 639	41 171	34 687	20 782	35 183	9,5	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	626	90	82	64 142 918	4 311 269	2 414 718	745 383	307 021	565 482	278 665	6,7	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	95	99	80	5 152 528	4 169 915	2 884 342	622 181	341 494	36 089	285 808	80,9	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	99	98	86	8 556 147	137 046	99 285	21 028	5 555	2 442	8 736	1,6	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	165	92	83	3 675 726	448 678	348 122	18 056	35 186	16 677	30 637	12,2	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	61	70	70	11 283 963	46 265	4 717	4 010	12 648	4 157	20 733	0,4	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	156	76	70	12 146 244	1 382 757	139 083	89 595	125 831	489 674	538 575	11,4	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.08b Innovasjonskostnader i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe

	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak som oppgir kostnader	Prosent		1000 NOK							Andel av omsetning Innovasjonskostnader
			Andel foretak som oppgir kostnader i 2014	Andel foretak som oppgir kostnader bortsett fra FoU	Omsetning (foretak med PP-innovasjonsaktivitet)	Totale innovasjonskostnader	Eget forsknings- og utviklingsarbeid	Kjøp av FoU-tjenester fra andre	Kjøp av maskiner, utstyr og programvare	Kjøp av annen ekstern kunnskap	Andre kostnader	
Hovednæring * Størrelsesgruppe												
A-N: Næringslivet totalt												
Totalt	7 905	6 728	85	77	2 465 378 571	59 726 002	26 168 413	7 587 186	15 275 408	3 413 994	7 281 001	2,4
5-9 sysselsatte	2 496	2 030	81	76	42 487 028	5 062 221	1 756 207	272 627	1 435 028	147 699	1 450 661	11,9
10-19 sysselsatte	1 934	1 727	89	80	81 582 641	5 655 920	2 614 847	646 124	1 636 326	140 557	618 065	6,9
20-49 sysselsatte	2 021	1 660	82	74	208 099 080	10 442 923	3 343 846	720 359	3 128 826	867 395	2 382 498	5
50-99 sysselsatte	690	609	88	79	175 129 040	6 822 360	2 583 855	460 140	2 647 105	166 163	965 097	3,9
100-199 sysselsatte	387	355	92	83	212 992 676	6 095 588	3 041 119	1 079 971	1 312 273	202 637	459 589	2,9
200-499 sysselsatte	215	198	92	82	369 103 324	8 146 197	3 701 718	1 276 650	2 374 817	340 513	452 498	2,2
>=500 sysselsatte	162	149	92	81	1 375 984 783	17 500 792	9 126 821	3 131 315	2 741 033	1 549 030	952 594	1,3
C: Industri												
Totalt	2 017	1 804	89	81	534 969 167	17 107 352	8 316 124	1 580 511	5 312 301	453 828	1 444 588	3,2
5-9 sysselsatte	513	407	79	69	7 867 792	1 232 149	342 526	39 269	621 208	14 693	214 454	15,7
10-19 sysselsatte	530	494	93	87	20 129 878	1 146 608	562 898	143 870	190 713	27 949	221 178	5,7
20-49 sysselsatte	479	430	90	84	33 841 838	2 239 936	870 680	203 062	936 944	49 740	179 510	6,6
50-99 sysselsatte	218	205	94	83	39 195 954	1 411 943	598 456	107 454	557 929	37 565	110 540	3,6
100-199 sysselsatte	147	142	97	90	73 663 099	2 392 715	1 358 222	288 946	573 152	83 981	88 414	3,2
200-499 sysselsatte	80	79	99	87	101 117 668	2 377 876	1 112 707	417 510	567 248	84 200	196 212	2,4
>=500 sysselsatte	50	48	96	84	259 152 937	6 306 124	3 470 636	380 399	1 865 109	155 700	434 280	2,4
G,K,M,N: Tjenesteytende næringer												
Totalt	5 068	4 249	84	76	1 031 431 837	33 234 170	15 097 344	3 747 465	6 900 936	2 141 052	5 347 373	3,2
5-9 sysselsatte	1 890	1 553	82	78	32 333 854	3 481 848	1 334 830	225 903	597 576	92 612	1 230 926	10,8
10-19 sysselsatte	1 318	1 155	88	78	52 053 502	3 120 123	1 984 763	481 432	163 168	111 013	379 746	6
20-49 sysselsatte	1 147	919	80	70	135 266 720	6 829 816	2 302 792	398 902	1 577 517	592 993	1 957 612	5
50-99 sysselsatte	368	322	88	79	108 942 399	4 816 753	1 839 019	297 664	1 790 460	103 796	785 815	4,4
100-199 sysselsatte	174	153	88	78	97 148 288	3 167 621	1 588 763	729 050	394 623	107 458	347 726	3,3
200-499 sysselsatte	98	84	86	80	155 908 121	5 039 668	2 496 289	464 167	1 591 339	244 676	243 196	3,2
>=500 sysselsatte	74	64	86	79	449 778 953	6 778 341	3 550 888	1 150 347	786 251	888 504	402 352	1,5
A,B,D-F,R: Andre næringer												
Totalt	820	674	82	74	898 977 567	9 384 480	2 754 944	2 259 211	3 062 171	819 113	489 040	1
5-9 sysselsatte	92	70	76	70	2 285 382	348 224	78 851	7 455	216 244	40 393	5 281	15,2
10-19 sysselsatte	87	79	91	75	9 399 260	1 389 189	67 186	20 823	1 282 445	1 596	17 140	14,8
20-49 sysselsatte	396	311	79	74	38 990 522	1 373 171	170 374	118 395	614 365	224 662	245 375	3,5
50-99 sysselsatte	104	82	79	69	26 990 687	593 664	146 381	55 022	298 716	24 802	68 743	2,2
100-199 sysselsatte	65	60	92	81	42 181 288	535 252	94 133	61 975	344 498	11 197	23 449	1,3
200-499 sysselsatte	38	35	92	76	112 077 534	728 653	92 723	394 972	216 230	11 637	13 090	0,7
>=500 sysselsatte	37	37	100	83	667 052 893	4 416 326	2 105 297	1 600 569	89 672	504 826	115 962	0,7

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.09a Omsetning fra nye og endrede produkter i 2014, etter detaljert næring

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Omsetning Millioner NOK	Prosent av omsetning fra:			Produkt-innova-tører	Produkt-innova-tørens omsetning Millioner NOK	Prosent av omsetning fra:		
			Alle produkt-innova-sjoner	Produkt-innova-sjoner nye kun for foretaket	Produkt-innova-sjoner nye for foretakets marked			Alle produkt-innova-sjoner	Produkt-innova-sjoner nye kun for foretaket	Produkt-innova-sjoner nye for foretakets marked
A-N Næringslivet totalt	19 675	3 662 939	5,9	2,5	3,3	5 267	1 952 964	11	4,7	6,2
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	45 892	0,9	0,2	0,6	47	13 842	2,8	0,7	2,1
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	791 907	1	0,3	0,7	61	640 960	1,2	0,3	0,9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	165 357	15,7	10,1	5,6	241	106 251	24,4	15,7	8,7
C11 Prod. av drikkevarer	36	12 220	10,4	7,2	3,2	21	9 427	13,5	9,3	4,2
C13 Prod. av tekstiler	105	4 485	9,7	2,6	7,1	38	2 278	19,1	5,1	14,1
C14 Prod. av klær	35	1 722	5,3	3,2	2,1	9	722	12,6	7,6	5
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	128	13,3	13,3	0	2	90	18,8	18,8	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	25 553	4,5	1,6	2,9	108	10 901	10,5	3,8	6,7
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	8 256	9,3	4,6	4,8	9	3 701	20,8	10,2	10,6
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	240	9 225	2,6	1	1,7	31	1 918	12,6	4,6	8
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	54 632	14,4	4,3	10,1	57	41 841	18,8	5,6	13,2
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	11 350	8,1	1,6	6,4	8	9 110	10,1	2,1	8
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	13 503	10,8	5,1	5,7	70	6 369	22,8	10,8	12
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	31 557	4,4	2,3	2,1	59	13 826	10	5,3	4,7
C24 Prod. av metaller	61	70 890	3,8	2,1	1,7	17	55 927	4,8	2,7	2,1
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	45 680	15,4	8,1	7,4	126	19 140	36,8	19,2	17,6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	21 678	25,2	10,6	14,6	73	18 161	30,1	12,7	17,4
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	20 371	16,3	10,2	6,1	63	16 061	20,7	12,9	7,8
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	64 735	11,9	6,5	5,5	153	38 048	20,3	11	9,3
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	8 002	20,5	12	8,5	21	5 202	31,5	18,5	13
C30 Prod. av andre transportmidler	180	83 422	8,6	4,5	4,2	42	45 525	15,8	8,2	7,6
C31 Prod. av møbler	164	7 738	5,8	2,9	2,9	49	3 521	12,8	6,4	6,5
C32 Annen industriprod.	140	4 955	17,9	3,8	14,1	63	3 511	25,3	5,4	19,8
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	38 366	5,4	3,5	1,9	32	18 831	11	7,1	3,9
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	127 535	1,9	0,9	0,9	45	36 634	6,4	3,2	3,3
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	35 458	1,8	0,5	1,3	41	5 688	11,5	3,1	8,4
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	246 341	2	1	1	164	48 430	10,1	5,1	5
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	718 106	6,6	1,8	4,9	977	232 396	20,4	5,4	15
H49-53 Transport og lagring	745	228 719	4,9	1,6	3,3	118	80 860	14	4,6	9,3
I55 Overnattingsvirksomhet	779	22 599	2,9	1,5	1,5	131	3 694	17,8	8,9	8,9
I56 Serveringsvirksomhet	610	20 456	3,7	2,5	1,2	100	4 719	16,2	11,1	5,2
J58 Forlagsvirksomhet	624	47 078	9	5	4,1	327	32 971	12,9	7,1	5,8
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	5 514	9,8	6,2	3,6	38	1 053	51,4	32,6	18,8
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	11 872	3,1	3	0,1	5	9 064	4	3,9	0,1
J61 Telekommunikasjon	160	67 458	8	5,1	2,9	72	57 088	9,4	6	3,4
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	71 466	16,5	10,2	6,3	497	49 516	23,8	14,7	9,1
J63 Informasjonstjenester	148	8 835	12,8	8,9	4	91	4 605	24,6	17	7,6
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	327 810	3,7	1,8	1,9	146	214 735	5,7	2,8	2,9
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	9 514	10,7	3,5	7,2	193	3 097	32,9	10,7	22,1
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	100 057	13,9	3,3	10,6	442	53 855	25,9	6,2	19,7
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	5 751	22	2,9	19,2	67	3 378	37,5	4,9	32,6
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	16 257	16,5	4	12,5	90	5 824	46,1	11,3	34,8
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	303	5 665	11,9	5	7	142	2 706	24,9	10,4	14,6
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	222	20 410	8,3	3,7	4,6	46	10 182	16,6	7,4	9,2
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	446	24 416	4,5	2,4	2,1	136	7 305	15,1	8,1	7

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.09b Omsetning fra nye og endrede produkter i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Omsetning Millioner NOK	Prosent av omsetning fra:			Produkt-innovatører	Produkt-innovatørens omsetning Millioner NOK	Prosent av omsetning fra:		
			Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked			Alle produkt-innovasjoner	Produkt-innovasjoner nye kun for foretaket	Produkt-innovasjoner nye for foretakets marked
A-N: Næringslivet totalt										
Totalt	19 675	3 662 939	5,9	2,5	3,3	5 267	1 952 964	11	4,7	6,2
5-9 sysselsatte	6 700	124 532	7,5	3,1	4,4	1 600	28 482	32,7	13,5	19,2
10-19 sysselsatte	4 495	224 208	5,5	2,2	3,2	1 399	57 008	21,6	8,8	12,8
20-49 sysselsatte	5 517	514 724	5,1	2,3	2,8	1 252	145 198	18	8	10
50-99 sysselsatte	1 608	369 092	6,6	2,4	4,2	472	102 935	23,7	8,6	15,1
100-199 sysselsatte	751	383 860	8	3,9	4,1	280	165 986	18,5	9,1	9,4
200-499 sysselsatte	384	540 683	8,3	2,6	5,7	142	259 873	17,2	5,4	11,8
>=500 sysselsatte	220	1 505 839	4,4	2,3	2,2	122	1 193 481	5,6	2,9	2,7
C: Industri										
Totalt	4 625	703 824	11,4	6,1	5,3	1 292	430 361	18,6	9,9	8,7
5-9 sysselsatte	1 564	18 974	6	4,4	1,6	246	4 065	28,1	20,4	7,7
10-19 sysselsatte	1 292	40 246	9,6	4,1	5,6	360	12 915	30	12,7	17,4
20-49 sysselsatte	991	86 984	5,8	2	3,8	315	21 573	23,6	8,2	15,4
50-99 sysselsatte	403	70 936	9,1	4,9	4,2	154	27 860	23,1	12,4	10,7
100-199 sysselsatte	216	100 370	12,3	5,2	7,1	115	58 124	21,2	9	12,3
200-499 sysselsatte	103	118 389	13,6	7,4	6,3	60	76 507	21,1	11,4	9,7
>=500 sysselsatte	57	267 925	13,1	7,9	5,2	42	229 317	15,3	9,2	6,1
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer										
Totalt	11 939	1 711 983	6,9	2,6	4,3	3 618	777 048	15,2	5,7	9,6
5-9 sysselsatte	4 775	93 842	8,4	3,2	5,3	1 305	23 177	34,2	12,9	21,3
10-19 sysselsatte	2 897	151 495	5,3	2,2	3,1	998	40 232	19,9	8,1	11,8
20-49 sysselsatte	2 807	295 655	6,2	2,9	3,3	794	104 696	17,6	8,2	9,5
50-99 sysselsatte	781	190 224	8,5	2,3	6,2	261	63 667	25,5	7	18,5
100-199 sysselsatte	372	189 253	8,1	4,9	3,3	137	85 387	18,1	10,8	7,3
200-499 sysselsatte	200	259 436	10,5	1,8	8,7	68	107 441	25,3	4,4	20,9
>=500 sysselsatte	107	532 078	4,7	2	2,7	55	352 448	7,1	3	4
A,B,D-F,R: Andre næringer										
Totalt	3 111	1 247 133	1,3	0,5	0,8	358	745 554	2,2	0,8	1,4
5-9 sysselsatte	361	11 716	2,1	0,2	1,9	50	1 240	19,5	1,9	17,7
10-19 sysselsatte	306	32 468	1,3	0,4	0,9	41	3 861	11,1	3,2	7,9
20-49 sysselsatte	1 719	132 085	1,9	1	1	143	18 928	13,6	6,8	6,8
50-99 sysselsatte	424	107 933	1,6	0,9	0,8	57	11 408	15,5	8,2	7,3
100-199 sysselsatte	164	94 237	3,1	0,7	2,4	29	22 475	13	3,1	10
200-499 sysselsatte	80	162 858	0,8	0,3	0,4	15	75 925	1,7	0,7	0,9
>=500 sysselsatte	56	705 837	1	0,3	0,6	24	611 717	1,1	0,4	0,7

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.10a Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet									
		Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	Forbedre kvaliteten i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
A-N Næringslivet totalt	7 905	49	34	44	49	27	27	32	20	19	25
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	19	32	27	52	41	55	21	22	39	34
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	35	36	42	45	35	25	43	32	45	45
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	51	25	46	45	35	40	56	27	22	31
C11 Prod. av drikkevarer	27	70	48	70	51	47	55	41	34	34	52
C13 Prod. av tekstiler	51	38	21	43	66	44	36	27	17	17	33
C14 Prod. av klær	11	41	34	59	59	9	9	72	25	50	25
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	51	-	51	51	-	51	51	-	51
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	56	46	47	42	32	39	53	36	22	38
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	40	27	73	47	53	40	47	54	53	47
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	58	31	85	44	24	40	71	26	22	11
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	65	48	67	56	28	41	36	43	49	41
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	50	42	59	33	25	33	34	25	17	17
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	61	22	47	49	44	54	46	31	20	48
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	42	22	36	30	19	30	41	43	27	24
C24 Prod. av metaller	30	50	50	50	58	46	54	68	64	53	53
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	41	27	49	43	40	48	55	41	27	46
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	60	42	49	45	16	12	27	13	4	14
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	66	45	65	52	38	23	35	26	24	19
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	54	32	52	33	24	23	44	26	14	25
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	59	35	49	52	32	26	49	31	4	25
C30 Prod. av andre transportmidler	67	53	48	48	59	29	29	55	29	36	58
C31 Prod. av møbler	70	46	32	53	32	30	34	37	18	12	20
C32 Annen industriprod.	97	51	46	51	72	40	46	66	43	23	38
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	28	19	48	46	26	31	38	23	28	65
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	43	18	29	34	31	18	24	12	27	16
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	35	34	21	49	30	25	32	24	45	37
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	27	27	27	43	20	27	31	22	18	37
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	55	40	42	44	22	17	23	20	25	27
H49-53 Transport og lagring	234	32	30	33	48	33	33	41	34	44	44
I55 Overnattingsvirksomhet	289	44	20	42	42	21	19	30	22	20	28
I56 Serveringsvirksomhet	163	36	19	26	45	24	28	27	20	17	30
J58 Forlagsvirksomhet	367	69	48	51	62	26	23	32	14	7	9
J59 Film-, video- og fjernsynsprodukt., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	35	23	52	45	25	16	2	-	-	14
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	55	57	57	83	57	57	57	45	27	40
J61 Telekommunikasjon	81	54	43	46	44	21	22	14	6	15	11
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	63	46	50	50	26	18	21	7	5	5
J63 Informasjonstjenester	100	66	60	41	68	35	31	29	15	6	11
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	34	47	26	47	25	26	26	2	2	4
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	40	13	38	48	20	21	15	-	0	12
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	46	30	52	62	28	27	24	20	17	19
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	49	28	54	47	16	20	18	13	18	19
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	53	40	62	52	33	38	16	10	21	20
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	53	32	43	64	30	32	28	13	17	33
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	55	51	47	50	45	56	57	30	16	13
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	37	19	29	50	27	19	31	6	7	13

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.10b Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet									
		Utvide spekter av varer eller tjenester	Erstatte utdaterte produkter eller prosesser	Gå inn i nye markeder eller øke markedsandel	Forbedre kvalitet i varer eller tjenester	Forbedre fleksibilitet for produksjon av varer eller tjenester	Økt kapasitet for produksjon av varer eller tjenester	Redusere arbeidskostnader per produsert enhet	Redusere material- eller energikostnader per produsert enhet	Redusere miljømessige effekter	Forbedre helse eller sikkerhet for ansatte
Næringskode, SN 2007											
A-N: Næringslivet totalt											
Totalt	7 905	49	34	44	49	27	27	32	20	19	25
5-9 sysselsatte	2 496	52	32	43	48	26	26	28	20	19	24
10-19 sysselsatte	1 934	50	36	49	51	29	29	30	18	17	24
20-49 sysselsatte	2 021	46	32	39	44	26	27	33	20	18	25
50-99 sysselsatte	690	47	35	47	52	30	28	38	22	21	27
100-199 sysselsatte	387	50	43	44	52	28	28	36	24	25	30
200-499 sysselsatte	215	36	38	42	52	27	33	47	21	26	31
>=500 sysselsatte	162	48	45	46	61	30	28	53	35	38	45
C: Industri											
Totalt	2 017	51	33	51	46	33	37	49	32	23	36
5-9 sysselsatte	513	52	27	51	40	28	33	44	27	23	34
10-19 sysselsatte	530	44	27	50	45	35	43	49	31	22	38
20-49 sysselsatte	479	55	37	50	50	37	40	56	36	24	37
50-99 sysselsatte	218	53	34	53	48	35	31	45	28	21	28
100-199 sysselsatte	147	52	46	51	47	31	31	44	36	28	36
200-499 sysselsatte	80	43	38	43	48	26	36	51	29	23	30
>=500 sysselsatte	50	59	50	54	56	23	29	56	46	40	54
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer											
Totalt	5 068	51	36	44	51	25	23	25	16	16	20
5-9 sysselsatte	1 890	52	33	42	50	25	23	23	18	18	21
10-19 sysselsatte	1 318	52	39	50	54	25	22	23	12	14	18
20-49 sysselsatte	1 147	48	32	38	44	24	22	26	15	15	18
50-99 sysselsatte	368	47	40	48	55	27	23	31	16	16	22
100-199 sysselsatte	174	58	44	47	54	26	27	30	15	19	22
200-499 sysselsatte	98	41	46	50	62	29	35	50	18	24	25
>=500 sysselsatte	74	43	45	43	64	34	26	52	26	34	31
A,B,D-F,R: Andre næringer											
Totalt	820	30	28	29	44	27	29	30	22	28	35
5-9 sysselsatte	92	32	37	35	50	41	48	31	24	27	28
10-19 sysselsatte	87	47	38	34	45	40	35	20	21	39	29
20-49 sysselsatte	396	27	25	26	36	21	23	25	19	21	32
50-99 sysselsatte	104	32	21	31	52	31	38	50	32	35	42
100-199 sysselsatte	65	25	34	23	59	23	23	31	20	31	38
200-499 sysselsatte	38	11	16	19	35	24	19	30	14	38	49
>=500 sysselsatte	37	43	40	43	60	31	32	51	37	43	60

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.12a Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet				Andel omsetning fra utlandet	
		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet
A-N Næringslivet totalt	7 905	55	34	6	5	11 770	76	19	3	2	42	15
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	61	13	25	2	141	56	19	24	-	62	35
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	37	40	15	8	207	54	26	10	8	82	39
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	57	30	8	5	465	74	11	9	5	8	45
C11 Prod. av drikkevarer	27	59	41	-	-	10	53	21	-	26	0	54
C13 Prod. av tekstiler	51	46	49	2	4	54	58	32	2	8	26	13
C14 Prod. av klær	11	16	53	31	-	24	79	17	4	-	15	22
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	49	51	-	-	3	67	33	-	-	49	22
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	62	37	-	1	226	83	16	0	-	11	4
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	13	47	40	-	17	41	35	24	-	69	69
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	67	20	13	-	193	87	13	-	-	35	3
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	11	32	35	22	18	39	39	16	6	81	33
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	8	49	26	17	5	20	20	41	20	86	75
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	33	47	11	9	46	58	35	6	-	36	20
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	69	17	13	1	161	85	12	3	-	13	3
C24 Prod. av metaller	30	11	47	39	4	31	55	25	17	4	95	72
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	53	34	3	10	488	83	14	3	0	43	6
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	9	37	18	37	24	31	50	14	4	72	7
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	13	66	7	14	58	58	42	-	-	57	15
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	32	38	12	18	194	68	20	2	9	68	70
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	24	33	39	4	41	59	35	6	-	79	2
C30 Prod. av andre transportmidler	67	26	48	5	21	113	58	33	4	5	37	21
C31 Prod. av møbler	70	50	42	4	3	94	51	47	1	1	29	49
C32 Annen industriprod.	97	36	49	15	1	43	48	52	-	-	50	0
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	51	48	-	1	300	78	19	3	-	43	15
D35 Elektrisitet-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	89	10	1	-	180	81	15	1	4	8	1
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	75	20	5	-	248	92	4	4	0	14	8
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	95	5	-	-	1 516	97	3	-	-	0	0
G46 Agentur- og engroschandell, unntatt med motorvogner	1 375	55	40	3	3	2 495	71	27	1	1	21	8
H49-53 Transport og lagring	234	75	16	2	7	511	78	12	4	6	27	29
I55 Overnattingsvirksomhet	289	63	30	5	2	490	55	36	9	0	18	18
I56 Serveringsvirksomhet	163	91	8	1	-	448	96	4	-	-	3	1
J58 Forlagsvirksomhet	367	49	38	10	3	257	68	31	0	-	33	3
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	67	33	-	-	100	69	24	7	-	2	5
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	88	12	-	-	20	72	28	-	-	0	0
J61 Telekommunikasjon	81	49	42	4	5	79	74	25	-	1	8	2
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	52	37	7	4	368	79	18	-	3	14	6
J63 Informasjonstjenester	100	19	64	8	10	48	47	46	7	-	15	26
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	63	26	5	5	383	81	14	1	3	10	7
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	58	40	1	1	191	68	28	4	-	11	9
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	55	31	7	6	728	79	17	3	1	33	25
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	28	40	15	17	25	17	50	29	4	28	43
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	59	41	-	-	228	84	16	-	-	13	9
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	51	38	6	5	125	51	44	6	-	19	10
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	49	32	19	-	134	56	37	2	5	27	11
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	58	39	2	1	242	66	34	-	-	22	4

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.12b Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet				Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten innovasjonsaktivitet				Andel omsetning fra utlandet	
		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land		Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Andre EU-/EFTA-land	Andre land	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet
Næringskode, SN 2007												
A-N: Næringslivet totalt												
Totalt	7 905	55	34	6	5	11 770	76	19	3	2	42	15
5-9 sysselsatte	2 496	60	32	5	3	4 204	77	19	3	1	10	10
10-19 sysselsatte	1 934	51	38	7	4	2 561	69	27	4	1	26	4
20-49 sysselsatte	2 021	61	29	5	5	3 496	83	13	2	2	23	22
50-99 sysselsatte	690	49	36	7	7	918	74	18	4	4	20	22
100-199 sysselsatte	387	45	37	9	9	364	68	26	3	3	30	9
200-499 sysselsatte	215	42	37	13	9	169	59	33	4	4	37	11
>=500 sysselsatte	162	42	38	11	9	58	65	29	5	-	53	18
C: Industri												
Totalt	2 017	44	38	9	9	2 609	74	20	4	2	46	31
5-9 sysselsatte	513	53	36	6	5	1 051	82	16	1	1	18	9
10-19 sysselsatte	530	47	40	8	5	762	73	20	6	1	29	12
20-49 sysselsatte	479	47	35	7	12	513	69	20	6	6	32	46
50-99 sysselsatte	218	31	43	15	10	185	56	30	8	6	34	29
100-199 sysselsatte	147	25	44	17	15	68	49	37	7	6	43	28
200-499 sysselsatte	80	27	35	18	20	24	48	35	9	9	39	35
>=500 sysselsatte	50	22	31	25	21	6	50	17	34	-	56	32
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer												
Totalt	5 068	56	35	5	4	6 870	73	23	2	1	19	12
5-9 sysselsatte	1 890	61	32	5	3	2 884	75	22	3	1	8	8
10-19 sysselsatte	1 318	52	39	6	4	1 579	66	31	2	0	25	3
20-49 sysselsatte	1 147	56	34	6	4	1 660	78	18	2	2	26	21
50-99 sysselsatte	368	52	38	3	7	413	70	21	4	5	16	11
100-199 sysselsatte	174	49	39	5	7	198	68	27	2	3	24	7
200-499 sysselsatte	98	48	44	5	3	103	63	34	1	2	15	6
>=500 sysselsatte	74	54	40	1	4	33	71	26	3	-	18	22
A,B,D-F,R: Andre næringer												
Totalt	820	80	12	6	1	2 291	89	7	3	1	66	14
5-9 sysselsatte	92	78	12	10	-	269	81	7	10	2	2	19
10-19 sysselsatte	87	66	14	17	2	220	71	16	7	5	24	4
20-49 sysselsatte	396	90	7	2	1	1 323	95	4	1	0	6	10
50-99 sysselsatte	104	78	15	5	2	320	90	6	2	1	15	30
100-199 sysselsatte	65	80	14	5	2	98	82	16	1	1	21	2
200-499 sysselsatte	38	59	22	19	-	42	56	29	10	5	66	15
>=500 sysselsatte	37	46	43	9	3	19	61	39	-	-	75	7

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.15a Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid									
		Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrenser	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N Næringslivet totalt	7 905	40	48	72	54	27	31	45	26	33	30
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	59	71	95	37	10	29	46	36	29	51
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	54	56	81	54	17	23	46	40	55	53
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	37	50	74	56	12	33	52	52	35	36
C11 Prod. av drikkevarer	27	41	50	59	55	-	23	32	23	14	14
C13 Prod. av tekstiler	51	42	35	85	85	39	21	74	52	58	58
C14 Prod. av klær	11	19	50	50	-	-	-	50	-	-	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	100	100	-	-	-	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	26	39	87	59	5	41	52	36	13	32
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	54	63	62	37	-	-	62	38	37	38
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	44	10	95	55	35	35	65	5	5	5
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	76	50	79	56	6	25	37	58	65	46
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	75	45	67	66	44	33	56	67	45	45
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	53	42	95	71	28	22	33	46	39	37
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	46	70	64	39	34	5	16	34	44	21
C24 Prod. av metaller	30	72	70	71	69	20	46	50	50	74	66
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	40	25	58	69	17	11	25	20	16	32
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	68	55	71	53	25	16	46	37	49	37
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	50	60	77	63	43	26	37	25	54	28
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	45	51	84	66	18	14	39	25	36	44
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	60	54	82	54	29	36	64	42	42	48
C30 Prod. av andre transportmidler	67	60	62	80	43	26	36	57	33	41	62
C31 Prod. av møbler	70	26	17	65	59	6	65	29	24	6	17
C32 Annen industriprod.	97	36	45	70	54	24	38	66	24	36	15
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	30	24	100	53	40	40	50	43	53	50
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	66	54	73	38	24	32	42	39	35	29
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	51	48	74	46	39	39	57	18	29	18
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	24	51	82	37	23	39	37	21	18	12
G46 Agentur- og engroschandell, unntatt med motorvogner	1 375	32	54	72	46	29	23	35	21	26	26
H49-53 Transport og lagring	234	40	43	94	45	21	40	48	16	31	19
I55 Overnattingsvirksomhet	289	31	38	65	47	45	85	57	15	30	22
I56 Serveringsvirksomhet	163	16	100	75	25	25	50	50	25	25	25
J58 Forlagsvirksomhet	367	37	55	62	43	30	25	49	7	13	9
J59 Film-, video- og fjernsyns-programprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	67	76	97	38	32	38	11	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	26	100	100	100	-	47	47	47	47	-
J61 Telekommunikasjon	81	54	53	89	56	38	26	71	30	33	30
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	42	45	55	56	32	30	51	25	36	38
J63 Informasjonstjenester	100	31	62	80	58	33	23	80	26	15	12
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	38	62	76	26	16	48	69	10	17	11
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	37	54	64	65	32	31	53	25	49	58
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	51	34	67	67	35	32	45	24	41	25
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	74	45	58	68	41	32	57	58	77	71
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	34	73	80	83	24	33	23	-	35	14
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	36	46	50	73	20	68	43	27	18	15
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	42	41	59	48	46	67	19	-	14	7
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	52	34	77	57	16	21	49	13	18	18

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.15b Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid							
		Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrenser	Konsulenter, konsulentforetak	Kommersielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
Næringskode, SN 2007											
A-N: Næringslivet totalt											
Totalt	7 905	40	48	72	54	27	31	45	26	33	30
5-9 sysselsatte	2 496	38	43	71	60	32	38	43	21	32	27
10-19 sysselsatte	1 934	39	39	68	54	29	29	40	25	31	30
20-49 sysselsatte	2 021	36	48	71	50	22	29	44	23	22	21
50-99 sysselsatte	690	47	55	81	48	20	24	46	28	38	30
100-199 sysselsatte	387	52	69	74	52	23	28	54	40	38	39
200-499 sysselsatte	215	56	68	78	43	18	29	59	40	55	47
>=500 sysselsatte	162	70	80	83	59	40	40	70	49	67	67
C: Industri											
Totalt	2 017	43	45	76	59	21	25	44	36	37	37
5-9 sysselsatte	513	31	33	70	42	27	29	34	27	40	24
10-19 sysselsatte	530	38	32	80	67	23	32	43	29	26	29
20-49 sysselsatte	479	44	39	74	68	19	21	41	36	25	35
50-99 sysselsatte	218	50	55	78	55	14	22	47	41	47	39
100-199 sysselsatte	147	60	64	71	54	14	17	51	53	41	49
200-499 sysselsatte	80	63	73	83	56	13	19	56	40	59	48
>=500 sysselsatte	50	88	88	81	67	33	34	55	55	74	79
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer											
Totalt	5 068	39	48	69	54	30	34	46	21	31	26
5-9 sysselsatte	1 890	39	44	70	66	34	41	46	20	32	28
10-19 sysselsatte	1 318	38	37	61	50	32	28	39	22	34	30
20-49 sysselsatte	1 147	36	51	68	42	22	30	43	16	17	15
50-99 sysselsatte	368	45	58	80	47	25	24	47	19	35	28
100-199 sysselsatte	174	44	86	73	54	30	35	65	24	34	28
200-499 sysselsatte	98	46	74	77	44	31	37	70	30	47	30
>=500 sysselsatte	74	60	76	86	55	53	52	83	38	64	48
A,B,D-F,R: Andre næringer											
Totalt	820	41	56	82	41	21	33	44	31	32	31
5-9 sysselsatte	92	49	48	93	30	12	14	38	4	-	18
10-19 sysselsatte	87	63	77	84	50	24	33	29	42	26	31
20-49 sysselsatte	396	26	56	74	45	26	41	51	21	31	19
50-99 sysselsatte	104	46	48	87	38	13	28	39	26	30	20
100-199 sysselsatte	65	53	44	85	44	29	38	38	44	38	35
200-499 sysselsatte	38	68	48	72	16	8	36	44	56	64	72
>=500 sysselsatte	37	66	70	83	52	30	31	74	56	61	83

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.16a Viktigste samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid									
	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller data-program	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrer	Konsulenter, konsulentforetak	Kommerielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N Næringslivet totalt	3 179	22	25	20	4	6	9	4	5	5
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	70	23	33	1	-	-	17	10	7	10
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	56	28	30	6	-	4	6	9	8	9
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	140	20	27	16	1	14	10	7	1	4
C11 Prod. av drikkevarer	11	36	32	23	-	-	-	9	-	-
C13 Prod. av tekstiler	22	21	32	17	-	-	21	5	5	-
C14 Prod. av klær	2	-	-	-	-	-	50	-	-	50
C15 Prod. av lær og lærvarer	1	-	-	-	-	-	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	46	23	36	2	-	-	27	4	-	7
C17 Prod. av papir og papirvarer	8	13	25	-	-	-	12	25	-	25
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	21	10	85	5	-	-	-	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	50	33	13	21	-	-	4	6	19	4
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	9	12	11	11	-	22	22	22	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	56	10	46	28	-	-	4	7	2	4
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	38	34	22	5	-	3	5	-	26	5
C24 Prod. av metaller	22	41	20	10	-	-	5	-	10	15
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	116	13	25	40	4	-	4	2	2	11
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	59	25	18	19	-	-	7	13	13	5
C27 Prod. av elektrisk utstyr	39	32	16	17	9	-	-	3	12	11
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	84	24	21	36	1	-	5	5	1	6
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	18	24	18	24	-	-	29	-	-	6
C30 Prod. av andre transportmidler	40	15	24	15	5	10	10	-	13	8
C31 Prod. av møbler	18	11	11	12	-	59	-	-	-	6
C32 Annen industriprod.	35	5	43	-	17	3	30	-	-	3
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	29	14	79	4	-	4	-	-	-	-
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	71	7	36	14	-	6	9	12	6	10
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	41	19	25	10	-	23	8	3	7	5
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	99	31	31	8	-	20	2	4	2	2
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	443	33	24	17	5	0	6	4	7	5
H49-53 Transport og lagring	94	7	67	12	1	5	1	4	4	-
I55 Overnattingsvirksomhet	89	24	-	10	8	38	19	-	-	1
I56 Serveringsvirksomhet	26	100	-	-	-	-	-	-	-	-
J58 Forlagsvirksomhet	135	33	16	20	5	7	12	-	1	5
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	33	51	6	11	-	32	-	-	-	-
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	2	-	47	53	-	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	44	6	51	2	13	-	21	-	5	2
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	247	18	13	36	4	4	10	6	2	8
J63 Informasjonstjenester	31	40	10	25	-	-	25	-	-	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	68	37	29	3	3	20	8	-	-	-
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	101	27	23	17	7	-	1	-	15	11
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	353	6	21	32	8	6	14	4	3	5
M72 Forskning og utviklingsarbeid	71	14	4	33	4	-	4	7	20	12
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	35	43	27	3	3	-	3	-	21	-
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	64	14	14	37	2	24	2	-	7	2
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	37	7	32	27	-	19	-	-	7	7
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	106	26	30	21	1	-	14	5	1	1

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.16b Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med innovasjons-samarbeid	Andre foretak i samme konsern	Leverandører av utstyr, materiell, komponenter eller dataprogram	Klienter, kunder (privat sektor)	Klienter, kunder (offentlig sektor)	Konkurrenter	Konsulenter, konsulentforetak	Kommer-sielle laboratorier eller FoU-foretak	Universiteter eller høyskoler	Offentlige eller private forskningsinstitutter
A-N: Næringslivet totalt										
Totalt	3 179	22	25	20	4	6	9	4	5	5
5-9 sysselsatte	939	17	25	27	5	8	7	4	6	2
10-19 sysselsatte	761	17	22	22	4	7	11	4	6	8
20-49 sysselsatte	724	28	23	19	3	8	10	3	3	5
50-99 sysselsatte	322	24	37	12	2	3	9	4	4	6
100-199 sysselsatte	200	34	25	10	1	4	9	7	5	6
200-499 sysselsatte	120	30	21	9	3	4	7	8	9	9
>=500 sysselsatte	113	38	21	11	6	1	7	1	6	8
C: Industri										
Totalt	864	20	29	20	2	5	9	5	5	6
5-9 sysselsatte	159	17	42	11	2	6	5	4	12	-
10-19 sysselsatte	203	15	23	26	2	9	13	3	3	7
20-49 sysselsatte	211	18	26	26	3	4	7	4	2	9
50-99 sysselsatte	108	19	35	18	1	-	10	7	4	6
100-199 sysselsatte	89	26	21	15	-	2	13	9	3	10
200-499 sysselsatte	50	33	23	8	2	6	6	6	10	4
>=500 sysselsatte	44	43	24	19	2	-	2	-	2	7
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer										
Totalt	1 978	23	22	22	5	6	9	3	5	5
5-9 sysselsatte	735	17	20	32	5	8	6	4	5	3
10-19 sysselsatte	504	18	19	22	5	6	12	2	7	9
20-49 sysselsatte	409	31	23	16	3	6	13	3	2	2
50-99 sysselsatte	165	30	34	10	3	3	7	1	4	7
100-199 sysselsatte	76	45	24	8	3	7	7	-	5	1
200-499 sysselsatte	45	37	21	12	5	5	5	5	9	2
>=500 sysselsatte	45	31	24	7	12	2	14	-	7	2
A,B,D-F,R: Andre næringer										
Totalt	337	22	32	8	-	11	8	8	5	7
5-9 sysselsatte	45	18	44	-	-	12	23	2	-	-
10-19 sysselsatte	55	11	44	16	-	2	-	22	3	2
20-49 sysselsatte	104	31	14	12	-	23	6	-	9	5
50-99 sysselsatte	48	11	54	2	-	11	11	4	2	4
100-199 sysselsatte	35	29	38	3	-	-	3	15	6	6
200-499 sysselsatte	26	12	20	4	-	-	12	16	8	28
>=500 sysselsatte	24	44	13	4	-	-	4	4	9	22

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.17a Samarbeidspartnerne lokaliserer, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land
A-N Næringslivet totalt	7 905	3 179	72	57	26	36	12	7	8
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	70	93	65	8	24	3	-	13
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	56	66	75	36	49	25	10	13
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	140	74	70	27	25	8	5	7
C11 Prod. av drikkevarer	27	11	68	55	23	55	14	-	14
C13 Prod. av tekstiler	51	22	86	73	26	31	9	5	5
C14 Prod. av klær	11	2	-	100	50	-	-	-	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	1	-	100	-	100	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	46	32	91	41	27	-	2	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	8	87	50	50	75	-	-	12
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	21	80	55	15	35	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	50	65	81	56	75	33	15	17
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	9	78	78	67	89	67	22	23
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	56	68	68	23	41	7	2	6
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	38	66	30	27	44	23	3	23
C24 Prod. av metaller	30	22	50	79	59	59	25	15	35
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	116	71	42	27	19	7	-	7
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	59	76	70	41	62	46	23	23
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	39	71	69	43	38	22	39	17
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	84	75	49	26	50	11	10	11
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	18	45	61	55	82	24	30	18
C30 Prod. av andre transportmidler	67	40	77	64	23	44	23	10	13
C31 Prod. av møbler	70	18	53	70	17	59	-	-	12
C32 Annen industriprod.	97	35	97	33	21	50	24	15	18
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	29	53	86	40	47	10	10	10
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	71	91	43	21	16	1	1	1
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	41	68	48	19	22	-	-	3
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	99	74	60	12	20	5	1	-
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	443	58	54	26	47	8	13	6
H49-53 Transport og lagring	234	94	81	53	21	33	9	1	4
I55 Overnattingsvirksomhet	289	89	88	37	17	17	1	1	1
I56 Serveringsvirksomhet	163	26	100	25	25	-	-	-	-
J58 Forlagsvirksomhet	367	135	62	56	24	36	12	10	8
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	33	81	38	16	38	19	-	6
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	2	47	100	47	100	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	81	44	75	77	34	59	24	12	12
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	247	80	46	23	48	15	5	10
J63 Informasjonstjenester	100	31	68	17	18	37	43	18	25
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	68	53	81	37	23	5	6	6
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	101	76	78	1	9	8	1	-
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	353	64	58	19	30	14	1	6
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	71	77	74	55	71	39	16	25
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	35	94	6	56	17	-	-	-
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	64	78	62	45	33	8	11	10
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	37	93	53	-	40	13	-	-
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	106	92	55	20	17	2	-	3

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.17b Samarbeidspartnerne lokaliserings, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med innovasjons-samarbeid	Prosent av foretak med innovasjonssamarbeid						
			Lokalt/regionalt i Norge	Norge for øvrig	Norden	Europa for øvrig	USA	Kina eller India	Andre land
A-N: Næringslivet totalt									
Totalt	7 905	3 179	72	57	26	36	12	7	8
5-9 sysselsatte	2 496	939	77	51	20	34	10	5	6
10-19 sysselsatte	1 934	761	70	52	21	31	10	5	5
20-49 sysselsatte	2 021	724	68	58	24	33	9	5	7
50-99 sysselsatte	690	322	69	62	27	42	14	8	13
100-199 sysselsatte	387	200	68	67	38	47	17	13	13
200-499 sysselsatte	215	120	63	78	51	52	21	5	9
>=500 sysselsatte	162	113	73	81	59	71	41	26	27
C: Industri									
Totalt	2 017	864	69	62	32	42	16	9	12
5-9 sysselsatte	513	159	71	51	24	34	15	5	14
10-19 sysselsatte	530	203	77	56	20	29	6	7	6
20-49 sysselsatte	479	211	70	64	32	39	13	8	11
50-99 sysselsatte	218	108	68	61	28	49	17	7	9
100-199 sysselsatte	147	89	60	69	46	54	21	13	14
200-499 sysselsatte	80	50	52	85	58	65	27	4	8
>=500 sysselsatte	50	44	66	86	79	79	51	41	38
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer									
Totalt	5 068	1 978	71	55	24	36	11	6	7
5-9 sysselsatte	1 890	735	79	52	19	36	10	5	4
10-19 sysselsatte	1 318	504	65	51	22	32	12	6	4
20-49 sysselsatte	1 147	409	64	55	22	33	8	5	7
50-99 sysselsatte	368	165	71	62	31	40	14	9	19
100-199 sysselsatte	174	76	72	68	39	50	18	19	18
200-499 sysselsatte	98	45	67	82	54	44	21	9	12
>=500 sysselsatte	74	45	81	69	52	67	31	17	14
A,B,D-F,R: Andre næringer									
Totalt	820	337	80	58	18	25	7	2	5
5-9 sysselsatte	92	45	79	37	24	-	-	-	2
10-19 sysselsatte	87	55	94	53	14	21	-	-	10
20-49 sysselsatte	396	104	80	60	13	24	4	-	1
50-99 sysselsatte	104	48	69	63	11	30	4	4	4
100-199 sysselsatte	65	35	79	62	18	21	9	3	-
200-499 sysselsatte	38	26	76	56	32	40	8	-	4
>=500 sysselsatte	37	24	70	91	35	65	44	17	30

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.19a Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent			
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	19 675	4 976	25	61	76	39
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	53	21	52	68	21
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	75	24	70	72	41
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	121	14	74	67	34
C11 Prod. av drikkevarer	36	12	33	71	88	21
C13 Prod. av tekstiler	105	18	17	81	51	20
C14 Prod. av klær	35	5	15	100	81	31
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	1	21	100	0	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	77	19	71	81	42
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	9	28	89	89	11
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	240	71	30	64	65	53
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	37	45	78	75	47
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	9	54	89	66	67
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	46	30	73	72	25
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	42	17	64	81	23
C24 Prod. av metaller	61	20	33	79	84	37
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	188	24	79	88	35
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	44	39	76	76	53
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	46	34	73	78	49
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	102	27	76	79	34
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	9	13	89	56	45
C30 Prod. av andre transportmidler	180	40	22	74	66	42
C31 Prod. av møbler	164	43	26	39	71	65
C32 Annen industriprod.	140	47	33	87	53	30
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	86	22	35	83	29
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	115	40	54	68	23
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	84	26	66	69	38
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	404	21	60	85	29
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	961	25	59	78	39
H49-53 Transport og lagring	745	196	26	54	78	37
I55 Overnattingsvirksomhet	779	143	18	56	76	47
I56 Serveringsvirksomhet	610	81	13	44	85	19
J58 Forlagsvirksomhet	624	222	36	56	72	54
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	25	17	43	82	69
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	4	14	100	100	100
J61 Telekommunikasjon	160	62	39	54	81	39
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	307	32	68	72	51
J63 Informasjonstjenester	148	55	37	54	78	28
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	169	30	56	78	41
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	123	27	66	68	49
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	440	31	62	65	43
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	35	29	62	79	53
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	96	29	53	90	45
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	303	87	29	56	64	53
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	222	57	26	56	81	38
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	446	107	24	43	84	16

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.19b Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	19 675	4 976	25	61	76	39
5-9 sysselsatte	6 700	1 371	20	57	71	42
10-19 sysselsatte	4 495	1 142	25	61	75	44
20-49 sysselsatte	5 517	1 461	26	59	83	33
50-99 sysselsatte	1 608	436	27	64	70	43
100-199 sysselsatte	751	273	36	73	70	33
200-499 sysselsatte	384	166	43	74	73	41
>=500 sysselsatte	220	126	57	81	82	45
C: Industri						
Totalt	4 625	1 075	23	71	76	38
5-9 sysselsatte	1 564	269	17	71	76	34
10-19 sysselsatte	1 292	252	20	64	72	52
20-49 sysselsatte	991	280	28	66	84	34
50-99 sysselsatte	403	104	26	74	72	34
100-199 sysselsatte	216	86	40	81	65	29
200-499 sysselsatte	103	50	48	83	75	36
>=500 sysselsatte	57	34	59	91	72	37
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	11 939	3 170	27	58	75	42
5-9 sysselsatte	4 775	1 071	22	53	70	43
10-19 sysselsatte	2 897	807	28	61	77	43
20-49 sysselsatte	2 807	783	28	59	84	36
50-99 sysselsatte	781	224	29	56	64	52
100-199 sysselsatte	372	132	36	67	74	38
200-499 sysselsatte	200	92	46	70	74	46
>=500 sysselsatte	107	62	57	79	86	46
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	3 111	731	23	60	78	30
5-9 sysselsatte	361	31	9	86	75	57
10-19 sysselsatte	306	83	27	52	74	28
20-49 sysselsatte	1 719	399	23	53	80	26
50-99 sysselsatte	424	108	25	71	78	32
100-199 sysselsatte	164	55	34	74	65	26
200-499 sysselsatte	80	25	31	71	67	33
>=500 sysselsatte	56	31	55	76	86	52

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.20a Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent			
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
					Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	7 905	3 623	46	68	77	41
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	42	36	62	59	27
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	53	51	75	75	46
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	117	31	75	67	33
C11 Prod. av drikkevarer	27	12	45	71	88	21
C13 Prod. av tekstiler	51	8	15	74	87	45
C14 Prod. av klær	11	4	34	100	73	46
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	1	51	100	0	0
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	68	38	73	83	41
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	7	47	100	86	14
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	33	70	50	53	62
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	36	56	77	74	49
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	8	67	88	75	75
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	41	39	71	79	28
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	37	45	59	81	26
C24 Prod. av metaller	30	18	60	83	82	42
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	136	46	84	88	37
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	39	45	73	84	50
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	39	51	74	92	51
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	99	53	76	79	35
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	9	32	89	56	45
C30 Prod. av andre transportmidler	67	30	45	65	55	39
C31 Prod. av møbler	70	36	52	47	65	59
C32 Annen industriprod.	97	41	43	96	57	21
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	54	54	47	83	39
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	58	54	65	63	31
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	48	59	70	64	50
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	197	48	64	80	33
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	646	47	73	83	37
H49-53 Transport og lagring	234	123	52	65	82	43
I55 Overnattingsvirksomhet	289	97	34	61	79	59
I56 Serveringsvirksomhet	163	56	34	50	81	6
J58 Forlagsvirksomhet	367	197	54	61	69	53
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	21	43	47	95	67
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	9	4	47	100	100	100
J61 Telekommunikasjon	81	52	65	50	87	38
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	274	46	73	78	48
J63 Informasjonstjenester	100	42	42	57	84	36
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	96	53	78	80	50
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	110	41	64	73	54
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	330	47	67	62	48
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	31	32	67	80	53
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	62	61	53	87	39
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	78	44	62	72	47
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	44	50	62	78	37
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	88	43	46	81	19

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.20b Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	7 905	3 623	46	68	77	41
5-9 sysselsatte	2 496	971	39	66	75	42
10-19 sysselsatte	1 934	903	47	66	76	47
20-49 sysselsatte	2 021	997	49	65	81	37
50-99 sysselsatte	690	301	44	72	71	40
100-199 sysselsatte	387	211	54	78	69	35
200-499 sysselsatte	215	125	58	77	76	42
>=500 sysselsatte	162	114	71	83	85	45
C: Industri						
Totalt	2 017	874	43	73	76	39
5-9 sysselsatte	513	197	38	78	75	36
10-19 sysselsatte	530	222	42	68	74	52
20-49 sysselsatte	479	222	46	65	85	37
50-99 sysselsatte	218	83	38	75	73	31
100-199 sysselsatte	147	75	51	82	64	27
200-499 sysselsatte	80	43	55	86	79	33
>=500 sysselsatte	50	32	64	90	74	39
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	5 068	2 350	46	66	77	43
5-9 sysselsatte	1 890	757	40	62	75	43
10-19 sysselsatte	1 318	630	48	67	76	46
20-49 sysselsatte	1 147	581	51	67	84	39
50-99 sysselsatte	368	166	45	68	67	47
100-199 sysselsatte	174	95	55	74	77	41
200-499 sysselsatte	98	66	68	74	75	52
>=500 sysselsatte	74	55	74	81	90	44
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	820	398	49	66	73	36
5-9 sysselsatte	92	17	18	100	80	79
10-19 sysselsatte	87	51	59	48	76	37
20-49 sysselsatte	396	195	49	58	70	31
50-99 sysselsatte	104	52	50	83	81	34
100-199 sysselsatte	65	41	62	80	60	33
200-499 sysselsatte	38	15	40	67	73	20
>=500 sysselsatte	37	27	71	80	88	56

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.21a Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N Næringslivet totalt	11 770	1 353	11	43	74	34
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	141	11	8	9	100	0
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	207	21	10	58	64	26
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	465	4	1	50	50	50
C11 Prod. av drikkevarer	10	-	-	-	-	-
C13 Prod. av tekstiler	54	10	19	87	23	0
C14 Prod. av klær	24	2	7	100	100	0
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	226	10	4	55	68	55
C17 Prod. av papir og papirvarer	17	2	12	50	100	0
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	193	38	20	76	76	45
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	18	1	5	100	100	0
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	1	21	100	0	0
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	46	4	10	100	0	0
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	161	5	3	100	80	0
C24 Prod. av metaller	31	2	8	50	100	0
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	488	52	11	64	87	31
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	24	4	19	100	0	77
C27 Prod. av elektrisk utstyr	58	7	12	65	0	35
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	194	3	2	100	100	0
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	41	-	-	-	-	-
C30 Prod. av andre transportmidler	113	10	9	100	100	50
C31 Prod. av møbler	94	7	7	0	100	100
C32 Annen industriprod.	43	5	12	20	20	100
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	300	33	11	16	84	13
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	180	56	31	43	74	15
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	248	36	15	61	74	21
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 516	207	14	56	89	25
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 495	315	13	30	69	42
H49-53 Transport og lagring	511	73	14	35	70	28
I55 Overnattingsvirksomhet	490	45	9	46	69	21
I56 Serveringsvirksomhet	448	25	6	30	96	48
J58 Forlagsvirksomhet	257	25	10	17	92	63
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	100	5	5	23	23	77
J60 Radio- og fjernsynsringkasting	20	-	-	-	-	-
J61 Telekommunikasjon	79	9	12	78	45	45
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	368	33	9	27	16	73
J63 Informasjonstjenester	48	12	25	46	54	0
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	383	73	19	28	77	29
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	191	13	7	84	24	8
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	728	111	15	47	76	29
M72 Forskning og utviklingsarbeid	25	4	17	25	75	50
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	228	34	15	52	94	55
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	125	10	8	0	0	100
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	134	14	10	36	92	44
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	242	19	8	30	100	0

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.21b Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Foretak med organisasjonsinnovasjon	Prosent		Prosent av foretak med organisasjonsinnovasjon	
			Foretak med organisasjonsinnovasjon	Ny forretningspraksis	Nye metoder for organisering av arbeidsansvar og beslutninger	Nye metoder for organisering av eksterne relasjoner
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	11 770	1 353	11	43	74	34
5-9 sysselsatte	4 204	400	10	35	63	41
10-19 sysselsatte	2 561	239	9	42	75	33
20-49 sysselsatte	3 496	464	13	46	86	23
50-99 sysselsatte	918	135	15	46	67	48
100-199 sysselsatte	364	62	17	54	71	26
200-499 sysselsatte	169	41	24	65	65	40
>=500 sysselsatte	58	12	20	64	54	45
C: Industri						
Totalt	2 609	201	8	61	72	34
5-9 sysselsatte	1 051	72	7	54	78	29
10-19 sysselsatte	762	31	4	40	54	56
20-49 sysselsatte	513	58	11	72	77	23
50-99 sysselsatte	185	22	12	72	71	43
100-199 sysselsatte	68	11	16	73	73	36
200-499 sysselsatte	24	6	26	67	50	50
>=500 sysselsatte	6	1	17	100	0	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	6 870	819	12	35	70	38
5-9 sysselsatte	2 884	314	11	29	59	44
10-19 sysselsatte	1 579	177	11	40	80	33
20-49 sysselsatte	1 660	202	12	37	84	27
50-99 sysselsatte	413	58	14	24	57	66
100-199 sysselsatte	198	37	19	47	67	31
200-499 sysselsatte	103	26	25	60	72	32
>=500 sysselsatte	33	6	19	66	50	66
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	2 291	333	15	53	83	22
5-9 sysselsatte	269	14	5	69	69	31
10-19 sysselsatte	220	31	14	58	71	13
20-49 sysselsatte	1 323	204	15	48	90	21
50-99 sysselsatte	320	55	17	59	76	30
100-199 sysselsatte	98	14	15	57	79	7
200-499 sysselsatte	42	9	22	78	56	56
>=500 sysselsatte	19	4	22	51	75	25

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.24a Markedsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av foretak med markedsinnovasjon				
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgskanaler	Nye metoder for prising
A-N Næringslivet totalt	19 675	29	50	63	40	32
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	13	63	51	51	37
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	13	47	43	14	38
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	34	63	62	39	20
C11 Prod. av drikkevarer	36	55	75	75	52	17
C13 Prod. av tekstiler	105	38	63	66	14	25
C14 Prod. av klær	35	47	47	45	57	22
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	40	51	0	49	51
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	34	40	70	33	28
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	28	78	22	22	0
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	240	16	67	41	41	44
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	45	50	75	47	20
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	53	67	77	45	33
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	27	47	52	41	29
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	20	29	67	8	20
C24 Prod. av metaller	61	18	10	51	51	19
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	16	44	70	32	27
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	38	44	46	38	19
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	41	44	63	36	32
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	23	50	68	25	19
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	23	66	40	13	7
C30 Prod. av andre transportmidler	180	22	75	51	16	23
C31 Prod. av møbler	164	31	62	77	25	25
C32 Annen industriprod.	140	54	79	61	61	20
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	10	35	42	21	21
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	26	35	76	33	48
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	14	29	77	35	35
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	14	18	68	28	31
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	29	48	62	49	25
H49-53 Transport og lagring	745	20	35	60	36	36
I55 Overnattingsvirksomhet	779	39	45	73	44	44
I56 Serveringsvirksomhet	610	26	46	79	27	39
J58 Forlagsvirksomhet	624	52	74	57	39	40
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	39	30	76	51	17
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	34	39	77	63	63
J61 Telekommunikasjon	160	32	41	52	48	54
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	45	63	52	42	45
J63 Informasjonstjenester	148	51	75	67	44	55
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	29	59	67	49	29
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	33	52	68	43	30
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	28	39	67	33	33
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	30	54	63	37	37
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	39	62	76	40	37
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	303	46	59	60	30	49
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	222	49	37	61	48	36
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	446	30	54	54	40	27

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.24b Markedsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av foretak med markedsinnovasjon				
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design eller innpakning	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering eller nye salgs-kanaler	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	19 675	29	50	63	40	32
5-9 sysselsatte	6 700	28	47	62	42	29
10-19 sysselsatte	4 495	32	56	65	42	33
20-49 sysselsatte	5 517	26	44	65	37	34
50-99 sysselsatte	1 608	28	51	58	36	33
100-199 sysselsatte	751	33	59	58	32	35
200-499 sysselsatte	384	31	64	66	34	35
>=500 sysselsatte	220	41	65	63	45	46
C: Industri						
Totalt	4 625	27	54	62	34	23
5-9 sysselsatte	1 564	20	36	71	35	17
10-19 sysselsatte	1 292	29	55	68	35	27
20-49 sysselsatte	991	28	62	57	36	27
50-99 sysselsatte	403	30	63	51	34	21
100-199 sysselsatte	216	36	67	48	29	23
200-499 sysselsatte	103	41	63	49	17	20
>=500 sysselsatte	57	45	79	62	42	33
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	11 939	33	51	63	42	35
5-9 sysselsatte	4 775	31	49	61	43	31
10-19 sysselsatte	2 897	36	57	64	44	35
20-49 sysselsatte	2 807	33	46	66	39	35
50-99 sysselsatte	781	32	55	58	40	44
100-199 sysselsatte	372	36	60	64	37	38
200-499 sysselsatte	200	34	68	74	46	46
>=500 sysselsatte	107	44	59	73	47	43
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	3 111	15	28	66	30	35
5-9 sysselsatte	361	11	52	50	37	34
10-19 sysselsatte	306	12	55	78	46	33
20-49 sysselsatte	1 719	15	19	69	29	37
50-99 sysselsatte	424	17	16	71	26	18
100-199 sysselsatte	164	21	36	58	18	48
200-499 sysselsatte	80	11	33	78	22	22
>=500 sysselsatte	56	32	59	41	41	71

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.25a Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising	
A-N Næringslivet totalt	7 905	52	58	61	43	37	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	25	57	58	58	43	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	28	50	45	15	51	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	56	76	59	42	26	
C11 Prod. av drikkevarer	27	68	72	72	53	19	
C13 Prod. av tekstiler	51	46	74	65	14	43	
C14 Prod. av klær	11	69	64	63	77	14	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	100	0	0	100	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	50	50	72	24	27	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	60	78	22	22	0	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	67	61	30	49	33	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	57	50	75	47	20	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	67	63	87	37	38	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	36	51	49	44	32	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	44	33	60	11	26	
C24 Prod. av metaller	30	36	10	51	51	19	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	28	61	66	41	15	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	47	45	47	39	17	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	59	52	65	37	32	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	35	64	65	29	16	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	54	66	40	13	7	
C30 Prod. av andre transportmidler	67	53	75	53	14	19	
C31 Prod. av møbler	70	67	61	84	27	25	
C32 Annen industriprod.	97	70	86	57	66	20	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	29	43	25	28	21	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	43	51	72	44	60	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	38	33	69	43	40	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	35	25	71	27	39	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	58	57	61	54	29	
H49-53 Transport og lagring	234	43	44	65	43	39	
I55 Overnattingsvirksomhet	289	67	52	69	45	49	
I56 Serveringsvirksomhet	163	60	53	67	37	33	
J58 Forlagsvirksomhet	367	72	76	63	41	45	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	79	33	64	77	23	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	57	52	76	76	76	
J61 Telekommunikasjon	81	47	55	47	38	56	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	63	70	51	46	49	
J63 Informasjonstjenester	100	75	75	67	44	55	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	62	59	75	49	42	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	49	49	63	46	34	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	41	43	65	37	40	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	35	58	61	39	39	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	61	79	67	52	74	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	60	71	53	21	51	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	76	48	56	67	30	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	48	59	56	47	38	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.25b Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon		
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	7 905	52	58	61	43	37
5-9 sysselsatte	2 496	49	58	60	47	36
10-19 sysselsatte	1 934	58	61	64	46	37
20-49 sysselsatte	2 021	53	51	63	40	37
50-99 sysselsatte	690	48	60	54	35	34
100-199 sysselsatte	387	50	64	57	36	35
200-499 sysselsatte	215	45	68	66	36	36
>=500 sysselsatte	162	50	69	65	47	47
C: Industri						
Totalt	2 017	47	62	60	37	24
5-9 sysselsatte	513	42	48	69	41	21
10-19 sysselsatte	530	51	69	62	39	22
20-49 sysselsatte	479	49	64	60	36	29
50-99 sysselsatte	218	49	66	50	35	20
100-199 sysselsatte	147	46	65	48	32	23
200-499 sysselsatte	80	51	64	49	18	21
>=500 sysselsatte	50	48	78	65	39	35
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	5 068	57	59	61	46	40
5-9 sysselsatte	1 890	52	61	58	49	39
10-19 sysselsatte	1 318	63	59	64	48	41
20-49 sysselsatte	1 147	59	51	62	43	38
50-99 sysselsatte	368	52	61	55	38	44
100-199 sysselsatte	174	60	70	66	42	37
200-499 sysselsatte	98	54	75	77	53	49
>=500 sysselsatte	74	56	64	72	51	46
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	820	34	36	67	34	44
5-9 sysselsatte	92	34	43	57	43	43
10-19 sysselsatte	87	26	69	85	75	55
20-49 sysselsatte	396	38	28	71	30	45
50-99 sysselsatte	104	30	34	65	16	18
100-199 sysselsatte	65	34	36	41	23	59
200-499 sysselsatte	38	11	25	100	0	25
>=500 sysselsatte	37	43	67	47	46	67

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.
Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.26a Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon			
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising	
A-N Næringslivet totalt	11 770	13	28	68	30	21	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	141	3	100	0	0	0	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	207	6	42	38	11	9	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	465	16	27	69	31	1	
C11 Prod. av drikkevarer	10	21	100	100	50	0	
C13 Prod. av tekstiler	54	31	47	67	14	0	
C14 Prod. av klær	24	38	33	30	41	30	
C15 Prod. av lær og lærvarer	3	33	0	0	100	0	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	226	21	19	68	51	30	
C17 Prod. av papir og papirvarer	17	-	-	-	-	-	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	193	3	100	100	0	100	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumprod., kjemikalier og kjemiske produkter	18	-	-	-	-	-	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	5	21	100	0	100	0	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	46	6	0	100	0	0	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	161	7	17	91	0	0	
C24 Prod. av metaller	31	-	-	-	-	-	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	488	10	16	77	16	49	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	24	4	0	0	0	100	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	58	18	10	57	34	33	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	194	11	9	76	14	29	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	41	-	-	-	-	-	
C30 Prod. av andre transportmidler	113	3	67	33	33	67	
C31 Prod. av møbler	94	5	76	0	0	24	
C32 Annen industriprod.	43	18	21	100	21	21	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	300	3	10	90	0	20	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	180	15	7	81	15	26	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	248	6	21	93	20	24	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 516	8	9	64	30	22	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	2 495	13	25	63	38	15	
H49-53 Transport og lagring	511	10	17	51	21	30	
I55 Overnattingsvirksomhet	490	23	32	79	40	37	
I56 Serveringsvirksomhet	448	14	36	98	10	48	
J58 Forlagsvirksomhet	257	23	63	30	30	16	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	100	20	23	100	0	5	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	20	24	26	77	48	48	
J61 Telekommunikasjon	79	16	0	67	75	49	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	368	16	22	59	17	25	
J63 Informasjonstjenester	48	-	-	-	-	-	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	383	13	58	49	50	0	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	191	10	72	100	23	5	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	728	16	28	72	23	15	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	25	8	0	100	0	0	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	228	28	47	84	29	2	
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	125	26	20	81	59	41	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	134	31	19	69	17	46	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	242	15	40	50	21	0	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.26b Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent		Prosent av foretak med markedsinnovasjon		
		Foretak med markedsinnovasjon	Vesentlige endringer i design	Nye media eller nye måter for promotering	Nye måter for produkt-plassering	Nye metoder for prising
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	11 770	13	28	68	30	21
5-9 sysselsatte	4 204	15	24	67	31	15
10-19 sysselsatte	2 561	13	39	70	27	20
20-49 sysselsatte	3 496	11	25	69	29	26
50-99 sysselsatte	918	12	24	69	39	31
100-199 sysselsatte	364	14	39	63	14	35
200-499 sysselsatte	169	13	45	64	23	27
>=500 sysselsatte	58	15	25	50	25	37
C: Industri						
Totalt	2 609	11	25	70	26	23
5-9 sysselsatte	1 051	10	12	76	22	10
10-19 sysselsatte	762	14	20	83	25	40
20-49 sysselsatte	513	9	48	42	40	16
50-99 sysselsatte	185	8	43	57	29	28
100-199 sysselsatte	68	13	78	44	11	22
200-499 sysselsatte	24	9	51	49	0	0
>=500 sysselsatte	6	17	100	0	100	0
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	6 870	16	32	68	31	20
5-9 sysselsatte	2 884	18	25	66	33	17
10-19 sysselsatte	1 579	13	49	63	30	12
20-49 sysselsatte	1 660	14	29	76	28	28
50-99 sysselsatte	413	14	35	67	46	41
100-199 sysselsatte	198	15	28	59	17	41
200-499 sysselsatte	103	15	47	67	20	33
>=500 sysselsatte	33	16	20	80	19	19
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	2 291	8	14	66	25	21
5-9 sysselsatte	269	3	84	25	16	0
10-19 sysselsatte	220	6	33	67	0	0
20-49 sysselsatte	1 323	8	6	64	27	25
50-99 sysselsatte	320	13	2	76	32	18
100-199 sysselsatte	98	11	36	91	9	27
200-499 sysselsatte	42	12	40	60	40	20
>=500 sysselsatte	19	11	0	0	0	100

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.40a Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Prosent av foretak med innkjøpskontrakter		
		Innkjøpskontrakter fra norske offentlige institusjoner	innkjøpskontrakter fra utenlandske offentlige institusjoner	Innovasjon påkrevd som del av kontrakten	Innovasjon, men ikke påkrevd som del av kontrakten	Ingen innovasjon som følge av kontrakten
A-N Næringslivet totalt	19 675	28	3	10	12	81
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	258	0	0	0	0	100
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	310	15	2	6	12	82
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	845	11	0	10	16	76
C11 Prod. av drikkevarer	36	8	0	0	0	100
C13 Prod. av tekstiler	105	19	3	18	31	51
C14 Prod. av klær	35	9	6	0	0	100
C15 Prod. av lær og lærvarer	5	0	0	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	406	17	3	2	5	95
C17 Prod. av papir og papirvarer	32	13	0	25	0	75
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte optak	240	30	5	3	0	97
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumprod., kjemikalier og kjemiske produkter	84	20	6	19	25	63
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	17	65	12	18	28	63
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	152	24	2	0	10	90
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	244	23	1	0	7	93
C24 Prod. av metaller	61	5	3	0	48	52
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	781	15	2	9	8	84
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	111	32	18	37	8	58
C27 Prod. av elektrisk utstyr	135	29	7	8	5	87
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	381	19	5	19	17	74
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	71	22	6	12	12	82
C30 Prod. av andre transportmidler	180	15	3	4	24	72
C31 Prod. av møbler	164	13	3	31	15	54
C32 Annen industriprod.	140	30	6	35	8	61
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	399	20	3	14	3	86
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	288	37	5	6	10	84
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	329	42	2	4	10	86
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 926	45	1	4	11	87
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	3 870	31	3	8	14	81
H49-53 Transport og lagring	745	26	2	13	5	86
I55 Overnattingsvirksomhet	779	26	3	3	11	86
I56 Serveringsvirksomhet	610	6	0	3	9	88
J58 Forlagsvirksomhet	624	32	6	20	14	68
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	149	12	0	0	0	100
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	28	38	4	10	0	90
J61 Telekommunikasjon	160	29	3	15	20	67
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	957	49	7	18	16	72
J63 Informasjonstjenester	148	38	5	10	21	73
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	563	18	2	14	7	81
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	461	32	2	13	26	68
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	1 423	33	3	7	5	88
M72 Forskning og utviklingsarbeid	121	36	19	36	18	52
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	330	24	0	0	19	81
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	303	32	5	7	7	87
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	222	19	4	18	2	79
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	446	17	0	16	23	62

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.40b Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Alle foretak	Prosent av alle foretak		Prosent av foretak med innkjøpskontrakter		
		Innkjøpskontrakter fra norske offentlige institusjoner	Innkjøpskontrakter fra utenlandske offentlige institusjoner	Innovasjon påkrevd som del av kontrakten	Innovasjon, men ikke påkrevd som del av kontrakten	Ingen innovasjon som følge av kontrakten
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	19 675	28	3	10	12	81
5-9 sysselsatte	6 700	23	2	12	10	81
10-19 sysselsatte	4 495	26	3	7	13	81
20-49 sysselsatte	5 517	31	2	8	13	82
50-99 sysselsatte	1 608	34	4	9	10	82
100-199 sysselsatte	751	39	6	11	16	76
200-499 sysselsatte	384	41	7	13	15	77
>=500 sysselsatte	220	49	13	21	19	63
C: Industri						
Totalt	4 625	18	3	12	10	80
5-9 sysselsatte	1 564	14	2	12	3	85
10-19 sysselsatte	1 292	17	1	9	13	81
20-49 sysselsatte	991	21	3	9	13	81
50-99 sysselsatte	403	24	5	13	10	78
100-199 sysselsatte	216	24	8	19	7	76
200-499 sysselsatte	103	26	11	23	12	73
>=500 sysselsatte	57	37	17	20	40	50
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	11 939	29	3	11	13	79
5-9 sysselsatte	4 775	26	2	13	10	81
10-19 sysselsatte	2 897	30	3	7	14	81
20-49 sysselsatte	2 807	27	3	12	14	76
50-99 sysselsatte	781	38	5	8	13	81
100-199 sysselsatte	372	43	6	12	19	75
200-499 sysselsatte	200	47	8	14	16	75
>=500 sysselsatte	107	59	13	22	13	67
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	3 111	37	1	4	11	87
5-9 sysselsatte	361	17	2	2	16	82
10-19 sysselsatte	306	23	2	0	10	90
20-49 sysselsatte	1 719	42	1	4	11	88
50-99 sysselsatte	424	38	2	7	5	88
100-199 sysselsatte	164	50	2	5	15	80
200-499 sysselsatte	80	42	1	0	12	88
>=500 sysselsatte	56	40	9	19	14	67

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.41a Strukturelle endringer i foretakene, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet			Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet		
	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket
A-N Næringslivet totalt	7 905	13	8	11 770	7	4
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	3	6	141	8	1
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	21	10	207	11	2
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	8	6	465	5	8
C11 Prod. av drikkevarer	27	8	15	10	-	-
C13 Prod. av tekstiler	51	5	3	54	2	2
C14 Prod. av klær	11	-	-	24	4	-
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	-	51	3	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	7	10	226	3	1
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	27	27	17	-	12
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	11	4	193	2	9
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumspod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	11	14	18	-	-
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	25	-	5	80	20
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	10	3	46	-	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	18	25	161	8	6
C24 Prod. av metaller	30	11	3	31	7	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	11	8	488	4	2
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	11	9	24	9	14
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	12	4	58	2	-
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	10	6	194	1	2
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	11	4	41	4	-
C30 Prod. av andre transportmidler	67	17	9	113	2	1
C31 Prod. av møbler	70	3	25	94	-	-
C32 Annen industriprod.	97	11	6	43	-	-
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	11	26	300	5	3
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	9	15	180	10	7
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	13	4	248	5	5
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	19	12	1 516	8	3
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 375	13	7	2 495	7	5
H49-53 Transport og lagring	234	22	13	511	8	3
I55 Overnattingsvirksomhet	289	12	6	490	1	3
I56 Serveringsvirksomhet	163	21	3	448	9	0
J58 Forlagsvirksomhet	367	16	16	257	20	10
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	20	8	100	2	-
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	-	17	20	11	6
J61 Telekommunikasjon	81	28	11	79	9	-
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	14	6	368	10	5
J63 Informasjonstjenester	100	16	13	48	11	21
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	10	13	383	9	3
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	9	6	191	9	2
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	8	3	728	5	4
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	4	8	25	4	12
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	10	4	228	15	12
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	11	12	125	18	9
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	19	1	134	9	1
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	16	11	242	2	1

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.41b Strukturelle endringer i foretakene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med PP- innovasjonsaktivitet			Prosent av foretak uten PP- innovasjonsaktivitet		
	Foretak med PP- innovasjons- aktivitet	Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket	Foretak uten PP- innovasjons- aktivitet	Fusjonert med eller overtatt et annet foretak	Solgt, avsluttet eller satt bort noen av funksjonene eller oppgavene til foretaket
A-N: Næringslivet totalt						
Totalt	7 905	13	8	11 770	7	4
5-9 sysselsatte	2 496	8	7	4 204	5	4
10-19 sysselsatte	1 934	7	7	2 561	6	4
20-49 sysselsatte	2 021	16	8	3 496	7	3
50-99 sysselsatte	690	21	13	918	11	6
100-199 sysselsatte	387	24	12	364	17	5
200-499 sysselsatte	215	25	17	169	20	5
>=500 sysselsatte	162	32	19	58	31	4
C: Industri						
Totalt	2 017	10	9	2 609	4	4
5-9 sysselsatte	513	6	15	1 051	1	4
10-19 sysselsatte	530	4	8	762	6	3
20-49 sysselsatte	479	11	5	513	3	5
50-99 sysselsatte	218	16	8	185	7	3
100-199 sysselsatte	147	22	10	68	9	3
200-499 sysselsatte	80	23	13	24	4	-
>=500 sysselsatte	50	29	16	6	34	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer						
Totalt	5 068	13	8	6 870	8	4
5-9 sysselsatte	1 890	9	6	2 884	6	5
10-19 sysselsatte	1 318	9	6	1 579	6	4
20-49 sysselsatte	1 147	19	9	1 660	10	3
50-99 sysselsatte	368	22	12	413	11	8
100-199 sysselsatte	174	21	12	198	17	6
200-499 sysselsatte	98	27	21	103	16	5
>=500 sysselsatte	74	36	20	33	29	-
A,B,D-F,R: Andre næringer						
Totalt	820	15	10	2 291	8	3
5-9 sysselsatte	92	-	-	269	7	1
10-19 sysselsatte	87	5	12	220	5	5
20-49 sysselsatte	396	12	7	1 323	5	2
50-99 sysselsatte	104	27	23	320	12	5
100-199 sysselsatte	65	33	14	98	21	6
200-499 sysselsatte	38	24	16	42	37	7
>=500 sysselsatte	37	28	20	19	33	11

A11.42 Immaterielle rettigheter og lisensering, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet					Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet				
		Søkte om et patent	Søkte om å registrere et design	Søkte om å registrere et varemerke	Solgte eller lisenserte ut en immateriell rettighet	Kjøpte eller anskaffet lisens til å bruke en immateriell rettighet		Søkte om et patent	Søkte om å registrere et design	Søkte om å registrere et varemerke	Solgte eller lisenserte ut en immateriell rettighet	Kjøpte eller anskaffet lisens til å bruke en immateriell rettighet
A-N Næringslivet totalt	7 905	10	5	12	4	8	11 770	1	1	3	0	1
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	118	3	1	3	-	3	141	-	-	-	-	-
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	104	29	7	12	4	8	207	4	1	3	1	1
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	381	5	6	18	3	6	465	-	-	0	1	1
C11 Prod. av drikkevarer	27	4	25	30	4	-	10	-	-	10	-	11
C13 Prod. av tekstiler	51	19	11	4	4	6	54	-	-	-	-	2
C14 Prod. av klær	11	-	-	-	-	-	24	-	-	8	-	4
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	51	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
C16 Prod. av trelast og varer av tre	179	4	1	3	2	5	226	-	-	3	-	-
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	7	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	47	-	-	13	-	15	193	-	-	-	-	-
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	66	43	6	32	5	19	18	-	-	6	-	11
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	12	59	16	58	9	42	5	20	-	-	-	-
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	106	16	7	6	1	1	46	-	-	-	-	-
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	83	17	4	15	1	13	161	2	1	-	-	-
C24 Prod. av metaller	30	17	3	10	4	3	31	-	-	7	4	-
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	293	12	7	4	3	3	488	0	-	2	-	-
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	87	28	8	15	5	16	24	-	-	-	-	-
C27 Prod. av elektrisk utstyr	77	20	4	5	1	1	58	-	-	4	2	2
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	187	29	7	14	4	5	194	1	-	-	-	-
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	29	28	11	7	4	11	41	11	-	-	-	-
C30 Prod. av andre transportmidler	67	18	8	11	5	9	113	1	-	-	-	1
C31 Prod. av møbler	70	6	9	23	-	12	94	2	1	1	-	1
C32 Annen industriprod.	97	16	9	18	2	24	43	-	-	-	-	2
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	100	4	2	3	1	3	300	-	-	-	-	2
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	108	2	3	4	-	3	180	-	-	1	-	-
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	81	1	-	5	-	3	248	0	-	2	-	-
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	410	3	2	4	0	7	1 516	1	0	2	-	0
G46 Agentur- og engrosandel, unntatt med motorvogner	1 375	9	6	17	4	12	2 495	1	0	5	0	1
H49-53 Transport og lagring	234	0	4	4	1	5	511	-	0	3	-	-
I55 Overnattingsvirksomhet	289	3	1	4	-	4	490	0	0	1	-	0
I56 Serveringsvirksomhet	163	2	1	8	-	2	448	3	3	6	1	3
J58 Forlagsvirksomhet	367	3	3	11	10	9	257	-	-	6	-	-
J59 Film-, video- og fjernsynsprodukt., utgivelse av musikk- og lydopptak	49	-	4	8	4	15	100	-	-	2	-	1
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	9	17	29	42	29	17	20	-	5	11	6	5
J61 Telekommunikasjon	81	8	1	15	1	6	79	-	-	4	-	4
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	589	12	4	13	6	9	368	0	3	3	3	-
J63 Informasjonstjenester	100	6	1	18	12	4	48	-	-	12	-	-
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	180	-	1	9	1	3	383	-	1	2	-	0
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	270	6	4	26	3	1	191	-	-	1	2	2
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	696	20	1	7	3	13	728	0	-	2	0	2
M72 Forskning og utviklingsarbeid	96	49	10	25	19	16	25	4	4	4	-	4
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	102	1	5	14	3	15	228	-	4	6	-	2
M74 Annen faglig, vitenskapelig og teknisk virksomhet	178	17	15	21	16	7	125	1	1	11	-	3
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	88	-	8	8	-	8	134	-	-	-	-	-
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	204	2	4	7	4	13	242	1	0	2	-	0

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.42b Immaterielle rettigheter og lisensering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Prosent av foretak med PP-innovasjonsaktivitet						Prosent av foretak uten PP-innovasjonsaktivitet					
	Foretak med PP-innovasjonsaktivitet	Søkte om et patent	Søkte om å registrere et design	Søkte om å registrere et varemerke	Solgte eller lisenserte ut en immateriell rettighet	Kjøpte eller anskaffet lisens til å bruke en immateriell rettighet	Foretak uten PP-innovasjonsaktivitet	Søkte om et patent	Søkte om å registrere et design	Søkte om å registrere et varemerke	Solgte eller lisenserte ut en immateriell rettighet	Kjøpte eller anskaffet lisens til å bruke en immateriell rettighet
A-N: Næringslivet totalt												
Totalt	7 905	10	5	12	4	8	11 770	1	1	3	0	1
5-9 sysselsatte	2 496	10	4	11	4	9	4 204	0	0	3	0	1
10-19 sysselsatte	1 934	8	3	11	3	7	2 561	1	-	2	0	1
20-49 sysselsatte	2 021	8	4	12	2	8	3 496	1	1	4	1	1
50-99 sysselsatte	690	13	6	12	4	8	918	1	1	3	1	2
100-199 sysselsatte	387	14	11	15	6	9	364	1	1	2	1	1
200-499 sysselsatte	215	19	11	17	7	10	169	1	1	2	-	1
>=500 sysselsatte	162	28	16	25	9	17	58	2	-	2	-	4
C: Industri												
Totalt	2 017	14	6	12	3	7	2 609	1	0	1	0	1
5-9 sysselsatte	513	7	0	8	2	7	1 051	-	-	0	-	0
10-19 sysselsatte	530	10	6	8	2	6	762	1	-	1	1	2
20-49 sysselsatte	479	15	4	13	2	5	513	1	-	3	-	1
50-99 sysselsatte	218	18	11	13	4	9	185	2	1	2	-	2
100-199 sysselsatte	147	23	17	21	5	11	68	2	1	1	2	1
200-499 sysselsatte	80	31	15	26	7	13	24	4	-	4	-	-
>=500 sysselsatte	50	53	23	33	12	23	6	-	-	-	-	-
G-K,M,N: Tjenesteytende næringer												
Totalt	5 068	9	4	13	5	9	6 870	1	1	4	1	1
5-9 sysselsatte	1 890	11	5	12	5	10	2 884	1	1	4	0	1
10-19 sysselsatte	1 318	7	2	13	4	8	1 579	1	-	2	-	1
20-49 sysselsatte	1 147	7	4	14	3	9	1 660	1	1	5	1	2
50-99 sysselsatte	368	11	3	12	4	8	413	1	2	4	2	3
100-199 sysselsatte	174	9	10	13	8	10	198	1	1	2	1	1
200-499 sysselsatte	98	10	11	15	10	7	103	-	2	2	-	1
>=500 sysselsatte	74	7	9	17	9	14	33	-	-	-	-	3
A,B,D-F,R: Andre næringer												
Totalt	820	6	2	5	1	6	2 291	1	0	2	0	0
5-9 sysselsatte	92	3	-	-	-	1	269	-	-	0	-	-
10-19 sysselsatte	87	3	-	4	-	-	220	1	-	2	0	-
20-49 sysselsatte	396	3	2	3	0	7	1 323	1	0	2	-	0
50-99 sysselsatte	104	8	2	6	3	5	320	1	0	2	-	-
100-199 sysselsatte	65	6	2	6	-	2	98	2	-	4	-	-
200-499 sysselsatte	38	16	-	3	-	11	42	-	-	-	-	-
>=500 sysselsatte	37	37	23	29	3	14	19	6	-	6	-	6

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014'

A11.44a Grunner til å ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak uten behov eller nødvendiggjørende grunn							Prosent av foretak som opplevde for høye hindringer								
	Ikke noe behov eller nødvendiggjørende grunn	Lav etterpørsel i foretakets marked	Ingen insentiver grunnet tidligere innovasjoner i foretaket	Ingen insentiver grunnet lav konkurranse i foretakets marked	Ingen gode ideer for innovasjon	Alle faktorer ikke viktig	Hindringene opplevd som for høye	Mange l på finansielle ressurser for innovasjon internt i foretaket	Manglende tilgang på kreditt eller andre eksterne finansieringskilder	Mangel på kompetanse internt i foretaket	Vanskelig å få gjennomslag i offentlige støtteordninger	Mangel på samarbeidspartnere	Usikker etterpørsel i markedet for foretakets innovasjonsideer	For høy konkurranse i foretakets markeder	Alle faktorer ikke viktig	
A-N Næringslivet totalt	9 328	44	25	20	31	32	652	73	53	56	52	48	54	53	9	
A03 Fiske, fangst og fiskeoppdrett	122	54	25	31	36	14	14	33	33	92	33	59	33	33	-	
B05-09 Bergverksdrift og utvinning	181	42	24	11	28	33	4	25	-	100	25	25	76	50	-	
C10 Prod. av nærings- og nytelsesmidler	351	50	28	31	39	25	38	70	53	57	71	44	53	77	-	
C11 Prod. av drikkevarer	7	54	70	54	54	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C13 Prod. av tekstiler	30	33	32	4	50	9	8	100	46	54	46	46	-	-	-	
C14 Prod. av klær	14	74	55	33	60	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C15 Prod. av lær og lærvarer	2	100	50	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C16 Prod. av trelast og varer av tre	162	58	33	19	41	16	14	100	55	78	100	78	22	78	-	
C17 Prod. av papir og papirvarer	15	40	33	20	27	20	2	50	50	-	100	50	100	50	-	
C18 Trykking og reproduksjon av innspilte optak	178	56	34	34	50	15	8	100	12	87	87	75	100	87	-	
C19-20 Prod. av kull-, raffinerte petroleumsprod., kjemikalier og kjemiske produkter	12	67	59	25	41	8	5	100	100	81	60	41	60	81	-	
C21 Prod. av farmasøytiske råvarer og preparater	3	33	33	33	33	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C22 Prod. av gummi- og plastprodukter	39	56	44	19	30	11	4	100	-	100	-	100	100	100	-	
C23 Prod. av andre ikke metallholdige mineralprodukter	133	37	17	36	38	43	14	69	69	69	62	62	69	69	31	
C24 Prod. av metaller	26	43	39	22	22	27	3	100	100	37	68	37	37	68	-	
C25 Prod. av metallvarer, unntatt maskiner og utstyr	391	39	13	21	25	28	38	88	77	73	74	38	79	68	-	
C26 Prod. av datamaskiner og elektroniske og optiske produkter	18	35	30	24	24	41	4	23	23	100	23	23	100	100	-	
C27 Prod. av elektrisk utstyr	46	55	28	20	50	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C28 Prod. av maskiner og utstyr til generell bruk	153	35	35	33	34	24	18	89	53	89	53	89	89	35	6	
C29 Prod. av motorvogner og tilhengere	37	50	41	24	49	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
C30 Prod. av andre transportmidler	98	55	28	23	49	20	11	62	20	10	62	52	52	52	-	
C31 Prod. av møbler	82	22	19	16	38	36	7	100	100	100	100	-	100	-	-	
C32 Annen industriprod.	29	36	18	18	18	36	6	100	-	-	100	100	100	100	-	
C33 Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	273	46	28	21	33	39	16	94	67	87	61	26	13	13	6	
D35 Elektrisitets-, gass-, damp- og varmtvannsforsyning	151	59	17	23	25	18	1	100	-	100	100	-	-	100	-	
E36-39 Vannforsyning, avløps- og renovasjonsvirksomhet	213	37	14	13	24	38	13	92	42	92	-	42	42	42	-	
F41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1 321	51	21	20	34	31	49	75	66	67	50	44	49	40	13	
G46 Agentur- og engroshandel, unntatt med motorvogner	1 928	41	23	20	35	33	145	62	43	41	29	49	55	52	7	

Næringskode, SN 2007	Prosent av foretak uten behov eller nødvendiggjørende grunn							Prosent av foretak som opplevde for høye hindringer								
	Ikke noe behov eller nødvendiggjørende grunn	Lav etterpørsel i foretakets marked	Ingen insentiver grunnet tidligere innovasjoner i foretaket	Ingen insentiver grunnet lav konkurranse i foretakets marked	Ingen gode ideer for innovasjon	Alle faktorer ikke viktig	Hindringene opplevd som for høye	Mangel på finansielle ressurser for innovasjon internt i foretaket	Mangel på kreditt eller andre eksterne finansieringskilder	Mangel på kompetanse internt i foretaket	Vanskelig å få gjennomslag i offentlige støtteordninger	Mangel på samarbeidspartnere	Usikker etterpørsel i markedet for foretakets innovasjonsideer	For høy konkurranse i foretakets markeder	Alle faktorer ikke viktig	
H49-53 Transport og lagring	432	49	29	22	29	29	17	69	63	46	36	29	51	24	25	
I55 Overnattingsvirksomhet	341	40	23	15	26	35	35	62	53	15	53	3	9	30	17	
I56 Serveringsvirksomhet	350	42	30	9	15	43	14	54	46	7	46	7	-	7	46	
J58 Forlagsvirksomhet	158	39	19	11	28	35	36	56	34	78	69	78	78	53	-	
J59 Film-, video- og fjernsynsprogramprod., utgivelse av musikk- og lydopptak	68	30	13	2	25	53	11	100	100	100	100	67	-	100	-	
J60 Radio- og fjernsynskringkasting	14	67	26	17	26	16	1	100	-	100	-	-	-	-	-	
J61 Telekommunikasjon	55	45	46	47	41	14	11	100	77	77	77	77	100	77	-	
J62 Tjenester tilknyttet informasjonsteknologi	277	33	27	15	23	24	18	77	59	77	23	71	71	71	-	
J63 Informasjonstjenester	42	40	61	22	19	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
K64-66 Finansierings- og forsikringsvirksomhet	323	49	26	20	27	42	6	100	-	65	-	19	65	84	-	
M70 Hovedkontortjenester, administrativ rådgivning	163	40	30	14	24	39	8	100	100	-	100	87	100	100	-	
M71 Arkitekt- og teknisk konsulentvirksomhet, teknisk prøving og analyse	579	41	24	17	26	31	23	50	20	25	20	20	54	54	46	
M72 Forskning og utviklingsarbeid	22	38	29	29	24	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
M73 Annonse- og reklamevirksomhet, markedsundersøkelser	132	54	44	20	33	18	18	100	100	53	94	100	59	59	-	
M74 Annen faglig, vitenskape- og teknisk virksomhet	82	22	14	13	22	78	10	100	100	-	100	-	-	-	-	
N79 Reisebyrå- og reisearrangørvirksomhet og tilknyttede tjenester	83	28	32	23	19	46	10	-	-	28	-	-	28	28	72	
N82 Annen forretningsmessig tjenesteyting	193	46	37	15	34	38	11	100	100	91	91	91	100	100	-	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

A11.44b Grunner til å ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014

Hovednæring * Størrelsesgruppe	Prosent av foretak uten behov eller nødvendigjørende grunn							Prosent av foretak som opplevde for høye hindringer								
	Ikke noe behov eller nød- vendig- gjøre- rende grunn	Lav etter- spørse- l i fore- takets marked	Ingen insen- tivering grunnet tidligere innova- sjoner i fore- takets marked	Ingen insentiver grunnet lav konkur- anse i fore- takets marked	Ingen gode ideer for innova- sjon	Alle faktorer ikke viktig	Hind- ringene opplevd som for høye	Mangel på finan- sielle ressurs- er for innova- sjon internt i fore- taket	Mang- lende tilgang på kreditt eller andre kompe- tanse internt i fore- taket	Mangel på kompe- tanse internt i fore- taket	Vanskelig å få gjennom- slag i offentlige arbeids- støtte- par- tnerer	Mangel på sam- arbeids- partnere	Usikker etter- spørse- l i fore- takets innova- sjons- ideer	For høy konkur- ranse i fore- takets marked	Alle faktorer ikke viktig	
A-N: Næringslivet																
Totalt																
Totalt	9 328	44	25	20	31	32	652	73	53	56	52	48	54	53	9	
5-9 sysselsatte	3 202	38	23	19	30	35	292	68	60	60	57	53	48	50	9	
10-19 sysselsatte	2 049	46	26	20	33	31	142	90	44	58	56	63	71	73	4	
20-49 sysselsatte	2 876	46	25	20	31	31	137	66	50	42	48	34	48	37	14	
50-99 sysselsatte	736	48	29	20	31	28	45	62	39	63	26	25	56	45	7	
100-199 sysselsatte	288	57	31	23	34	21	23	77	64	59	54	32	68	59	5	
200-499 sysselsatte	131	53	32	18	23	24	11	73	55	55	37	46	45	73	9	
>=500 sysselsatte	47	57	30	30	23	23	2	100	-	50	-	50	50	50	-	
C: Industri																
Totalt	2 098	45	27	25	37	27	197	84	56	68	69	52	62	61	3	
5-9 sysselsatte	874	43	23	28	34	29	73	83	62	79	83	43	59	60	-	
10-19 sysselsatte	593	43	28	23	38	30	53	100	57	83	75	85	81	81	-	
20-49 sysselsatte	407	50	30	23	40	22	46	75	47	44	56	42	52	45	7	
50-99 sysselsatte	148	53	35	26	41	20	18	59	41	47	29	18	47	47	18	
100-199 sysselsatte	53	60	31	31	42	17	6	100	83	50	50	33	67	50	-	
200-499 sysselsatte	18	44	28	11	28	17	1	100	100	-	100	100	100	100	-	
>=500 sysselsatte	5	80	40	60	20	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
G-K,M,N: Tjeneste- ytende næringer																
Totalt	5 241	42	26	18	29	34	375	67	51	45	46	47	51	51	12	
5-9 sysselsatte	2 088	35	22	15	29	38	200	64	63	50	53	55	46	49	13	
10-19 sysselsatte	1 261	48	28	21	33	32	84	85	33	40	42	53	64	68	7	
20-49 sysselsatte	1 300	44	29	21	27	34	58	51	35	29	34	24	50	40	17	
50-99 sysselsatte	329	42	28	11	22	32	15	77	66	57	36	23	66	20	-	
100-199 sysselsatte	160	50	28	19	28	24	7	57	43	43	43	14	71	57	14	
200-499 sysselsatte	76	54	34	19	19	24	9	78	56	67	34	45	45	78	11	
>=500 sysselsatte	27	52	32	36	28	20	1	100	-	100	-	-	-	-	-	
A,B,D-F,R: Andre næringer																
Totalt	1 989	49	21	19	32	30	81	69	52	78	39	45	46	41	8	
5-9 sysselsatte	240	45	22	24	30	28	19	57	29	100	-	71	29	29	-	
10-19 sysselsatte	195	47	8	6	25	30	6	82	82	100	82	-	82	82	-	
20-49 sysselsatte	1 168	48	20	18	31	32	32	80	80	60	60	40	40	20	20	
50-99 sysselsatte	259	54	27	28	37	28	12	46	-	92	9	37	54	74	-	
100-199 sysselsatte	76	70	37	28	42	16	9	78	67	78	67	44	67	67	-	
200-499 sysselsatte	36	54	29	20	29	26	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
>=500 sysselsatte	15	57	21	7	14	29	1	100	-	-	-	100	100	100	-	

I næring F41-43, H49-53 og I56 dekkes kun foretak med minst 20 sysselsatte.

Kilde: SSB, Innovasjonsundersøkelsen 2014

Figurregister

Figur 2.1	PP-innovasjoner i næringslivet, etter type og periode.....	9
Figur 2.2	PP-innovasjonsaktivitet i næringslivet, etter størrelsesgruppe og periode ¹	10
Figur 2.3	PP-innovasjonsaktivitet i næringslivet, etter hovednæring og periode	10
Figur 2.4	Foretak med produktinnovasjoner nye for markedet, etter hovednæring	11
Figur 2.5	Innovasjonsaktivitet og foretakenes markedsorientering, etter hovednæring	12
Figur 2.6	PP-innovasjonsaktivitet og andel ansatte med høyere utdanning, etter hovednæring	13
Figur 2.7	Svært viktige formål med PP-innovasjonsaktivitetene	14
Figur 2.8	Samarbeidspartnere for produkt- og prosessinnovasjon.....	16
Figur 2.9	Bruk av immaterielle rettigheter, foretak med og uten PP- innovasjonsaktivitet.....	17
Figur 2.10	Offentlig støtte til utvikling av PP-innovasjoner, etter hovednæring	18
Figur 2.11	Foretak med innkjøpskontrakter fra offentlig sektor, med og uten innovasjon.....	19
Figur 2.12	Typer av aktivitet for produkt- og prosessinnovasjon.....	20
Figur 2.13	Typer av innovasjonsinvesteringer.....	21
Figur 2.14	Omsetning fra produktinnovasjoner i referanseåret	22

Tabellregister

Tabell 3.1	Næringsdekning for undersøkelsen	25
Tabell 3.2	Oversikt over populasjon, bruttoutvalg og nettoutvalg	26
Tabell 4.1	Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter størrelsesgruppe	29
Tabell 4.2	Usikkerhetsmål for andel foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring	30

Vedleggstabeller

A11.01a	Produkt- og prosessinnovasjoner (PP-innovasjoner), etter detaljert næring, 2012-2014.....	44
A11.02b	Hvem utviklet produktinnovasjonene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	47
A11.03a	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2012-2014.....	48
A11.03b	Produktinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	49
A11.04a.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter detaljert næring, 2012-2014.....	50
A11.04b.	Hvem utviklet prosessinnovasjonene / prosessinnovasjoner nye for foretakets marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2013-2014.....	51
A11.05a	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	52
A11.05b	Foretak med avbrutt eller ikke fullført innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	53
A11.06a	Typer av innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	54
A11.06b	Typer av innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	55
A11.07b	Produkt- og prosessinnovatører med og uten FoU-kostnader (egenutført eller innkjøpt) i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	57
A11.08	Innovasjonskostnader i 2014, etter detaljert næring	58
A11.08b	Innovasjonskostnader i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe	59
A11.09a	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2014, etter detaljert næring.....	60
A11.09b	Omsetning fra nye og endrede produkter i 2014, etter hovednæring og størrelsesgruppe	61
A11.10a	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter detaljert næring, 2012-2014.....	62
A11.10b	Svært viktige formål med innovasjonsaktivitetene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	63
A11.12a	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter detaljert næring, 2012-2014.....	64
A11.12b	Foretakets viktigste (eller eneste) marked, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	65
A11.15a	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2012-2014.....	66
A11.15b	Samarbeidspartnere for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	67
A11.16a	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter detaljert næring, 2012-2014.....	68
A11.16b	Viktigste samarbeidspartner for innovasjon og FoU, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	69
A11.17a	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter detaljert næring, 2012-2014.....	70
A11.17b	Samarbeidspartnernes lokalisering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	71
A11.19a	Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2012-2014.....	72
A11.19b	Organisasjonsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	73
A11.20a	Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	74
A11.20b	Organisasjonsinnovasjon, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	75
A11.21a	Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	76
A11.21b	Organisasjonsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	77
A11.24a	Markedsinnovasjon, alle foretak, etter detaljert næring, 2012-2014.....	78
A11.24b	Markedsinnovasjon, alle foretak, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	79

A11.25a	Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	80
A11.25b	Markedsinnovasjoner, foretak med PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	81
A11.26a	Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	82
A11.26b	Markedsinnovasjon, foretak uten PP-innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	83
A11.40a	Offentlige anskaffelser og innovasjon, etter detaljert næring, 2012-2014.....	84
A11.41b	Strukturelle endringer i foretakene, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	87
A11.42	Immaterielle rettigheter og lisensering, etter detaljert næring, 2012-2014.....	88
A11.42b	Immaterielle rettigheter og lisensering, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	89
A11.44a	Grunner til å ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter detaljert næring, 2012-2014.....	90
A11.44b	Grunner til å ikke å drive innovasjonsaktivitet, etter hovednæring og størrelsesgruppe, 2012-2014.....	92

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9338-2 (trykt)
ISBN 978-82-537-9339-9 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9338-2

9 788253 793382

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway